

5 | Allmänna intressen

5. Allmänna intressen

Allmänna intressen behandlas i 2 kap plan- och bygglagen. Sammanfattningsvis handlar allmänna intressen om hänsynstagande till natur- och kulturmiljöer, till människors säkerhet vid planläggning och utformning av bebyggelse. Ett allmänt intresse bedöms vara viktigt för många. Är det av stort intresse kan det handla om att det är viktigt ur ett nationellt perspektiv (riksintresse). Kommunerna ska ta hänsyn till de allmänna intressena vid planläggning och lovgivning.

Många av de allmänna intressena är grundläggande vid planering så som att områden som planäggs är lämpliga att bygga på utifrån exempelvis jord-, berg- och vattenförhållanden, att det finns möjlighet att anlägga vägar, vatten och avlopp och möjlighet att ta hand om avfall, möjlighet till samhällsservice och att det inte finns risker för översvämningar, ras eller skred.

De allmänna intressena handlar även om att utformningen av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder ska vara estetiskt tilltalande och möjliga att använda för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. De innebär att man i planeringen måste ta hänsyn till kommande generationer så att mark, vatten, resurser och energi används sparsamt och med goda miljöförhållanden.

Mark och vattenområden ska användas till det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och till behoven.

Det är i första hand de förtroendevalda i kommunen som genom plan- och lovbeslut får ta ställning till vilken utveckling som är lämplig för kommunen. Vid prövningen av frågor enligt plan- och bygglagen ska kommunen dock ta hänsyn till både allmänna och enskilda intressen.

De enskilda intressena är inte specificerade i lagen utan de uppkommer först när någon enskild blir berörd av kommunens planläggning eller lovbeslut. Ofta kan allmänna och enskilda intressen sammanfalla eller sammanjämkas på ett tillfredsställande sätt.

Även om det är en av de grundläggande principerna att bedömningar i olika frågor enligt plan- och bygglagstiftningen ska utgå från vad som är en från allmän synpunkt lämplig markanvändning, så ska hänsyn alltså alltid tas till enskilda berörda intressen. Detta är ett uttryck för den så kallade proportionalitetsprincipen som innebär att det alltid ska finnas en rimlig balans mellan nyttan av ett beslut i en fråga och de konsekvenser som beslutet får för motstående enskilda intressen.

Plan- och bygglagen (PBL)

2 KAP PBL anger vilka intressen som är allmänna

Miljöbalken (MB)

3 KAP MB anger grundläggande bestämmelser om hushållning av mark och vatten.

Regionala- och mellankommunala intressen

Regional utveckling

En del kommunala planfrågor som rör bebyggelse- eller övrig samhällsutveckling kan få konsekvenser utanför kommungränsen och ibland regionen. Kommunerna har ansvar för att hantera och beskriva dessa frågor och deras direkta eller indirekta påverkan på grannkommunerna. I plan- och bygglagen från 2011 har de regionala frågorna fått en stärkt roll i översiktsplaneringen. Enligt 3 kap 5 § punkt 4 ska kommunerna redovisa hur man avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Med regionala intressen avses intressen som är viktiga för Jönköpingsregionens utveckling. Mellankommunala intressen är främst av intresse för närliggande kommuner. Nedan redovisas de regionala och mellankommunala intressen som berör Habo kommun. Närmare beskrivning finns sedan i respektive kapitel.

Samverkan

Under år 2017 ingick Habo kommun i projektet *Samverkande planering i Södra Vätterbygden*, tillsammans med Mullsjö, Jönköping och

Vaggeryds kommuner. Projektets övergripande målsättning var att bidra till en samverkande planering i deltagande kommuner som kan förverkliga åtaganden om att uppföra sammanlagt 14 000 bostäder fram till år 2035, i enlighet med *Sverigeförhandlingen*. En gemensam strukturbild har utvecklats utifrån ett flertal scenarier och framtidsbilder för delregionen. Strukturbilden redovisar en önskvärd struktur på längre sikt. Strukturbilden ska ses som riktningsgivande för alla beslut som rör delregionens utveckling och på kommunal nivå. Regionalt framträder ett stråk som med beslutade planer kan bindas samman av en snabb, frekvent och funktionell tågtrafikpendel – Södra Vätterpendeln, som trafikerar samtliga mellanliggande befintliga och föreslagna nya stations samhällen mellan Skillingaryd och Mullsjö.

En utveckling av ett sådant stråk skulle förbättra möjligheterna avsevärt för arbetspendlare i regionen, vilket i sin tur medför miljövinster och mindre bilträngsel. Specifikt för Habo skulle det underlätta trafiksituationen på länsväg 195 som idag är hårt belastad av biltrafik. Översiktsplanen tar fasta på vikten av att förbättra möjligheten att resa mer hållbart och att stärka underlaget för kollektivtrafik.

Jönköpings region

I *Regional utvecklingsstrategi (RUS) för Jönköpings län 2013 - 2025*, beskrivs Region Jönköping på följande vis.

Regionen har en lång och stolt tradition som en av Sveriges ledande industriregioner. Till skillnad från industrin i många andra delar av landet har den överlevt den ena industrikrisen efter den andra. Ett av skälen till detta är sannolikt företagskulturen med relativt sett många mindre och medelstora företag med lokalt ägande och med stark förmåga till förnyelse och flexibilitet, men också den entreprenörsanda som finns inom regionen.

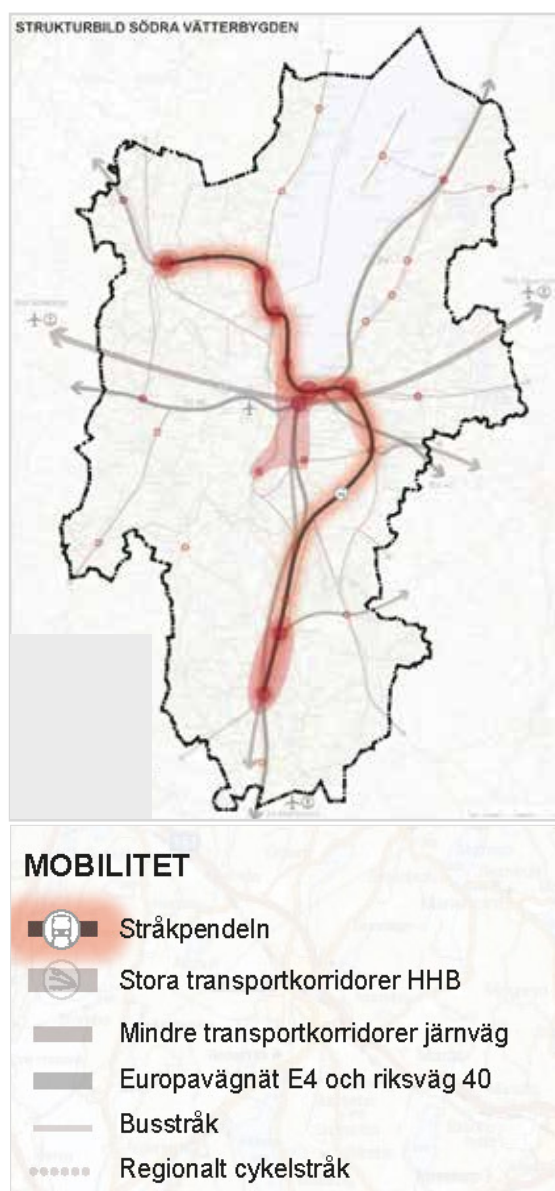
Entreprenörsandan och det dynamiska näringslivet är också det som internt i regionen ses som de mest centrala tillgångarna vid sidan av Högskolan i Jönköping och det geografiska läget mellan tre storstadsregioner.

Ytterligare en viktig tillgång som regionen har och som delvis hänger samman med den småskaliga industrikulturen är det starka civila samhället, det rika föreningslivet och en social närhet som för många uppfattas som positiv.

Regionen har en hög andel sysselsatta av den arbetsföra befolkningen. Men med regionens framgång, byggd på yrkesskicklighet och företagsamhet och med god tillgång till jobb, har inte högre utbildning prioriterats. Den goda tillgången på arbetstillfällen har även medfört att det historiskt sett inte alltid har varit nödvändigt att fullfölja sin gymnasieutbildning, vilket är en förutsättning för högre utbildning och kvalificerad yrkeskunskap. Behovet av höjd utbildningsnivå är nu påtaglig och en av de största utmaningarna.

Samtidigt som länet är väl positionerat ur ett större geografiskt perspektiv, med ett utmärkt läge mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och en närhet till exempelvis Linköping/Norrköping, Växjö, Halmstad och Borås, har regionen flera utmaningar att hantera. En är att regionen består av ett flertal olika lokala arbetsmarknader. Det betyder att de flesta

arbetar i närheten av sin bostadsort. Möjligheten att röra sig mellan orter i länet med allmänna kommunikationsmöjligheter är i flera fall begränsad.

Det försvårar bland annat arbetspendling, möjlighet att skapa naturliga mötesplatser och ett för regionen gemensamt fritids- och kulturliv.

En av de stora utmaningarna för Region Jönköping handlar om att behålla alla de tillgångar som är förknippade med industriregionen och samtidigt förflytta sig in i kunskapssamhället. Det handlar om att både förädla befintligt näringsliv och skapa fler kunskaps- och idébaserade företag. Det handlar också om att både behålla det starka civila samhällets alla positiva egenskaper, fliten och arbetsamheten och att öka nyföretagande, öppenheten inför det som är annorlunda samt nya former av nätverkande.

Habo kommuns roll i regionen

Habo kommun är en integrerad del i Jönköpings region och är sammanlänkat med angränsande kommuner genom Jönköpingsbanan, länsväg 195 och riksväg 26/47. Till regioncentrat som är Jönköping är det cirka 2 mil.

Arbets- och bostadsmarknaden är sammanflätad över kommungränserna. En stor del av arbetsplatserna i regionen finns i Jönköping vilket innebär en stor utpendling från kommunen till Jönköpings tätort. Pendlingsstråket Habo - Jönköping är det största i regionen och länet. Tiden det tar att pendla bedöms av många som acceptabelt, varför många de senaste åren flyttat till Habo från Jönköping. Många av dessa har kvar sitt arbete i Jönköping.

I Jönköping finns även ett brett kulturutbud och god service, både kommersiell och offentlig, vilket innebär ett resmönster även utanför arbetstid.

Det som är bra för Habo bedöms vara bra för Jönköping och regionen och tvärtom.

Teckenförklaring

--- Kommungräns

Förslag:

— Vandringsled

— Cykelled

○ Gemensam utveckling med grannkommuner

Befintligt:

■ Natur- och friluftsområde

● Järnvägsstation

— Järnväg

— Väg

— Domneån

— Cykelled

— Vandringsled

/// Viktiga gemensamma vatten

|||| Vattenförsörjning

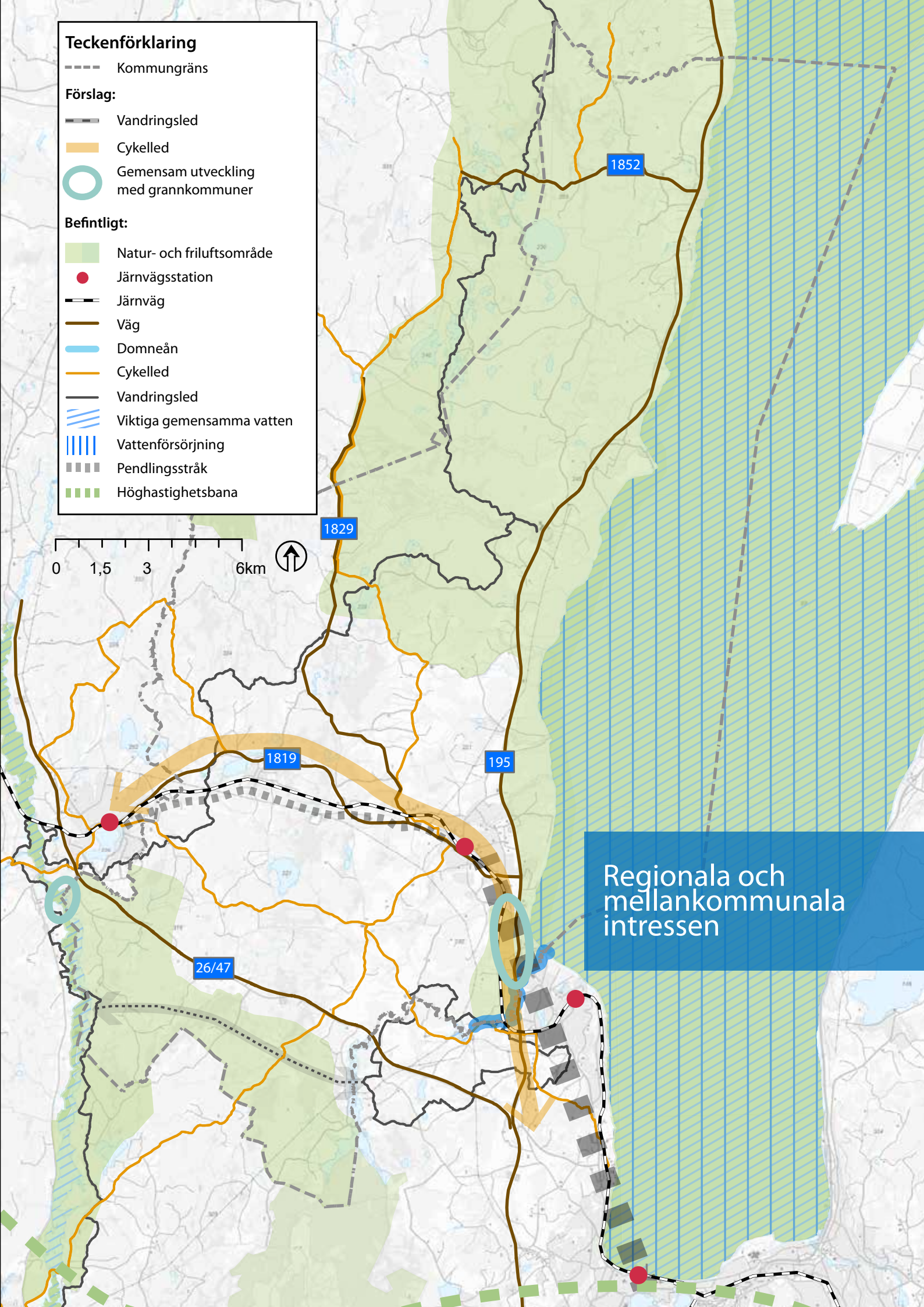
■ Pendlingsstråk

■ Höghastighetsbana

0 1,5 3 6km

Regionala och mellankommunala intressen

Regionala intressen

Höghastighetståg

Sverigeförhandlingen hade under åren 2014-2017 i uppdrag att förhandla om finansiering av en höghastighetsjärnväg mellan Stockholm - Göteborg/ Malmö. I förhandlingarna ingick även att förbättra tillgängligheten och kapaciteten för transportsystemet samt öka bostadsbyggandet kring storstäderna. Höghastighetsjärnvägen är planerad att dras genom Jönköping med ett tågstopp söder om Munksjön. Jönköpings kommun har åtagit sig att bygga 10 000 bostäder fram till år 2035 i samband med att höghastighetsjärnvägen anläggs. Habo kommun har i sin tur ingått ett avtal med Jönköpings kommun om att bygga 1 500 nya bostäder fram till 2035. Även Vaggeryd och Mullsjö har åtagit sig att tillsammans bygga 3 000 nya bostäder till 2035.

I samband med planeringen för höghastighetsjärnvägen har Jönköping, Habo, Mullsjö och Vaggeryds kommuner gått samman i ett projekt som heter *Samverkande planering i Södra vätterbyden*. Tanken är att kommunerna gemensamt diskuterar hur regionen kan dra nytta av hastighetsjärnvägen och hur kommunerna kan samverka kring planeringsfrågor.

Jönköpingsbanan

Jönköpingsbanan är en enkelspårig elektrifierad järnväg mellan Nässjö och Falköping. Jönköpingsbanan trafikeras av både persontrafik och godstrafik. Jönköpingsbanan trafikeras av regionaltåg mellan Nässjö och Skövde/Göteborg samt från Jönköping och vidare mot Östergötland. Det går även snabbtåg på delar av banan mellan Jönköping och Stockholm.

Jönköpingsbanan är därför både viktig ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Lokalt och regionalt för den vardagliga pendlingen till och från arbetet och nationellt för veckopendling samt övriga dagsresor. Jönköpingsbanan är utpekad som ett viktigt riksintresse för kommunikation.

Cykelbanor

I förslag till *Regional transportplan för Jönköpings län 2018-2029* har regionala cykelstråk lyfts fram. Det är sträckor där det finns potential för att bygga längre och sammanhängande cykelstråk som omfattar flera kommuner. Potentialen för funktionella regionala cykelstråk har beräknats genom parametrar som invånarantal och närhet för att ta fram de stråk som har störst potential för skol- och arbetspendling med cykel.

Det tydligaste mönstret av sammanhängande sträckor är den starka relationen Sandhem–Mullsjö–Habo–Jönköping–Tenhult–Nässjö–Eksjö–Ekenässjön. Den sträckningen bör ses som ett stråk med potential. Kommunerna har haft möjlighet att yttra sig om föreslagna cykelstråk, för att fånga upp aspekter som inte beräkningsmodellen tagit med. Det regionala cykelstråket som berör Habo kommun är stråket Sandhem-Mullsjö-Habo-Jönköping. Stråket kommer att utredas av Trafikverket genom en åtgärdvalsstudie.

Att arbeta utifrån ett stråk-tänk även för cykelåtgärder och att inom stråken prioritera de åtgärder med störst nytta och ha tydliga utgångspunkter för prioriteringen, är grunden för att på lång sikt kunna knyta ihop länet med cykelvägar, där det är möjligt. Att elcyklar ökar i popularitet väntas öka potentialen för större och längre stråk.

Väg 26/47

Riksväg 26 går mellan Halmstad och Mora, via bland annat Jönköping och går genom Habo kommun. Den är Sveriges längsta riksväg och kallas även för Inlandsvägen Syd. Riksväg 47 går mellan Trollhättan och Oskarshamn via Jönköping och genom Habo kommun. I Jönköping går dessa vägar samman i en sträcka till Mullsjö kommun, samt korsar väg 195. Vägarna 26 och 47 är viktiga transportleder genom regionen för både person- och godstrafik och binder samman regionerna. För att öka trafiksäkerheten och framkomligheten utmed 26/47 pågår en ombyggnation på sträckan mellan

Månseryd och Mullsjö. Trafikverket bygger om vägen till en mötesfri motortrafikled med mitträcke. Ombyggnationen beräknas vara klar hösten 2019.

Väg 195

Länsväg 195 går mellan Jönköping och Karlsborg, via Habo. Vägen går utmed Vättern och har en viktig funktion då den binder samman områden inom Habo kommun men även sammanlänkar kommunen med angränsande kommuner. Söder om Bankeryd i Jönköpings kommun korsar väg 195 väg 26/47 och sammanbinder Habo kommun med riksvägarna vilket innebär att trafikplatsen är en viktig knutpunkt. Vägen används även till stor del för arbetspendling till Jönköpings kommun, vilket innebär att den är en förutsättning för arbetslivet för många invånare.

Bostadsförsörjning

Enligt länsstyrelsens *Bostadsmarknadsanalys 2017*, råder det en obalans i länet när det gäller det totala utbudet av bostäder som motsvarar konsumenternas behov och efterfrågan. Habo kommun redovisar att det råder underskott på bostäder nu och tre år fram i tiden, vilket innebär att det råder obalans när det gäller bostadsutbudet. Främst gäller detta centralorten Habo tätort.

Habo kommun har genom avtal med *Sverigeförhandlingen*, kopplat till utbyggnaden av höghastighetståg, kommit överens om att bygga 1500 bostäder fram till år 2035. I pågående och kommande detaljplaner finns det möjlighet att bygga mellan 1 300 – 1 700 bostäder, uppförda i olika bostadstyper; flerbostadshus, grupphus (radhus, kedjehus) samt friliggande småhus. I Habo kommun har det de senaste 10 åren mest byggts småhus vilket har inneburit en attraktionskraft även för invånare i Jönköpings kommun, då kommunen ser att en stor del av de nyinflyttade kommer från Jönköping. Genom den geografiska närheten mellan Habo och Jönköping är bostadsmarknaden sammanflätad och kompletterar varandra.

Turism

Region Jönköpings län besöks av både privatresenärer och affärsresenärer i och med sitt läge; vacker natur, bra utbud av aktiviteter, sevärdheter, boende- och konferensanläggningar samt mässanläggningen Elmia. Många besöker också regionen för träningsläger och idrottstävlingar. Hockey och bandy spelas på elitnivå och i Vetlanda är speedwaykulturen stor. Historiska miljöer som är framträdande är Gränna-Visingsö, kulturresevatet Åsens by och trästaden Eksjö.

Den vackra och också tillgängliga naturen inbjuder till vandring, cykling, fiske och paddling. Isaberg är södra Sveriges största skidanläggning som även sommartid är ett stort besöksmål för natur- och friluftsupplevelse. I Mullsjö och Habo kommuner finns skidanläggning, cykel- och vandringsleder, islandshästar och höghöjdsbanor. I Jönköpings kommun finns Jönköping Airport som möjliggör för besökare att ta sig med flyg till länet och besöka regionen.

Vattenkvalitet och vattenförsörjning

De åar och vattendrag, och även till viss del sjöar, som finns inom kommunen korsar kommungränsen och binder samman vattensystemet med andra kommuner. Vattnet är en viktig resurs för naturlivet och som besöksmål men även för vattenförsörjningen i länet. Vättern är viktig som dricksvattenresurs för många kommuner, där ibland Habo.

Det är viktigt att se till att det finns goda tekniska anläggningar som möjliggör ett nyttjande av vattnet på ett effektivt och miljövänligt vis. Det krävs ett samarbete för att ha en gemensam målbild och uppsatta riktlinjer när det gäller nyttjandet av vatten- och strandområden.

För att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten och en förbättrad vattenkvalitet krävs samarbete. Detta samarbete finns redan idag genom de vattenråd (organisation med intresse och erfarenhet av vattenfrågor) som arbetar aktivt med att förbättra vattenkvaliteten.

Mellankommunala intressen

Habo gränsar till fyra kommuner, Jönköping i söder och öster, Hjo i norr, Tidaholm och Mullsjö kommuner i väster. Flera frågor som berörs av den över-siktliga planeringen kräver samarbete mellan kommunerna. Flera intressen som är regionala är även mellankommunala intressen.

Länsväg 195

Förutom att länsväg 195 är viktig ur ett regionalt perspektiv är vägen även en viktig länk mellan Habo och Jönköping. Vägen förbinder kommunerna och är tillsammans med järnvägen (Jönköpingsbanan) en viktig infrastruktur för en fungerande arbetspendling.

Väg 26/47

Vägen korsar kommunen i den södra delen och förbinder Mullsjö kommun med Jönköpings kommun. Vägen förbinder inga större tätorter inom Habo kommun utan är mer av en transportsträcka genom kommunen. Den pågående omdragningen och ombyggnationen gör att vägen får en ännu starkare roll som förbindelselänk mellan angränsande kommuner än internt viktig för Habo. För kommunens del är den dock viktig ur ett pendlingsperspektiv. Det är en länk som omgivande landsbygd behöver kopplas till via trafikplatserna.

Väg 1819

Vägen förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Det är ett viktigt stråk för både person- och godstransporter.

Väg 1829

Vägen ansluter till väg 1819 och går norrut genom landsbygden vidare mot Tidaholm och förbinder kommunen med Västra Götalandsregionen och Tidaholms kommun.

Väg 1852

Vägen utgår från Brandstorp och går genom landsbygden västerut mot Tidaholm och förbinder kommunen med Västra Götalandsregionen och Tidaholms kommun.

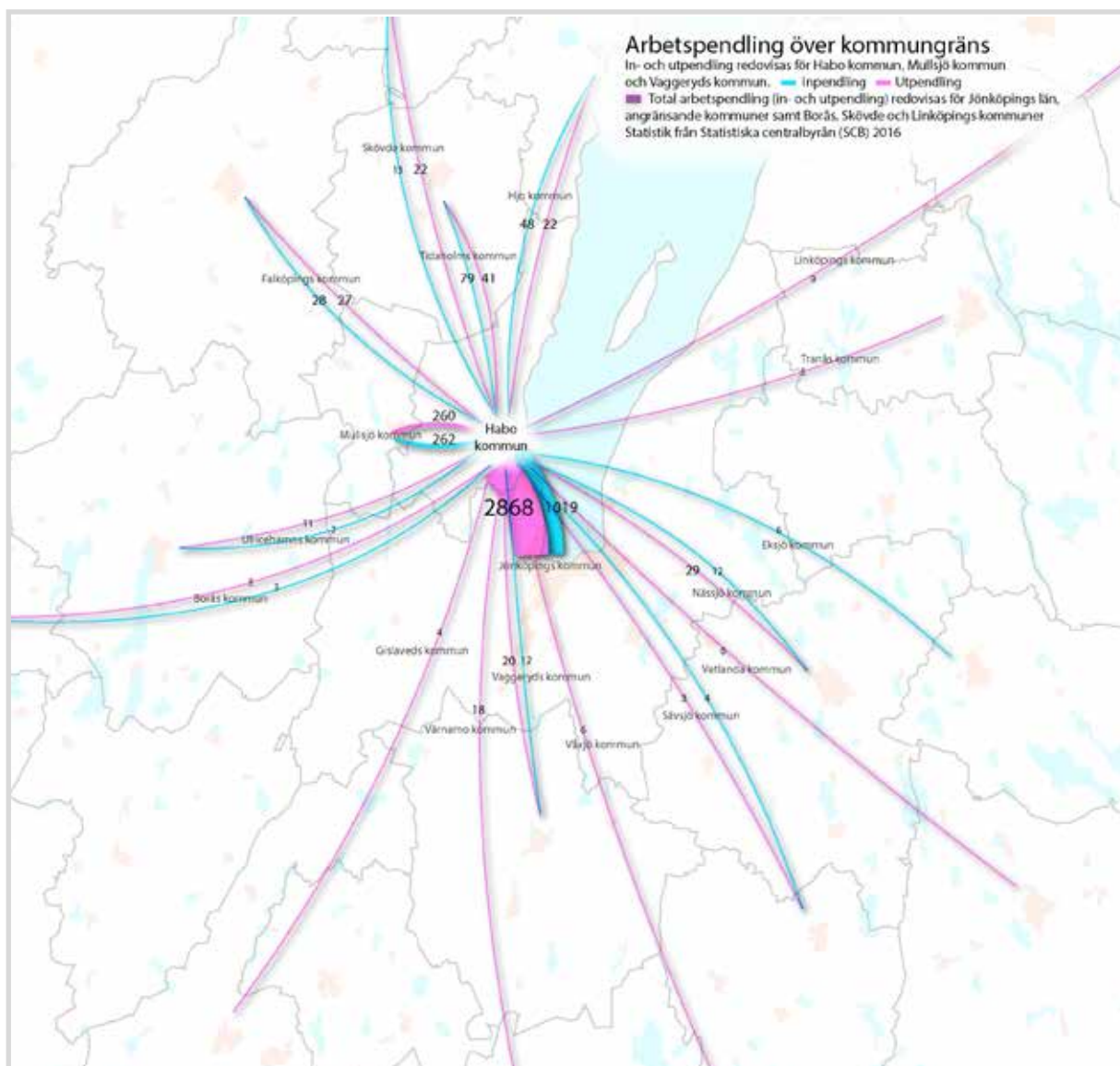
Cykel- och vandringsleder

Genom Habo kommun finns cykelleder som sammanbinder kommunen med de angränsande kommunerna. I söder ner till Bankeryd och vidare till Jönköping, i väster mot Mullsjö och i norr och

nordväst via Hökensås till Tidaholm och Hjo kommuner. Vätterleden förbinder Jönköping, Mullsjö, Habo, Tidaholm och Hjo kommuner. I gränsen mot Jönköping i söder går Bankerydsleden.

Kollektivtrafik och arbetspendling

Arbets- och bostadsmarknaden är sammanflätad med främst Jönköping. Detta innebär att arbetspendlingen är stark mellan kommunerna. Kommunerna behöver samarbeta med varandra,

samt med Trafikverket och Jönköpings länstrafik för att möjliggöra att resorna kan ske till stor del med kollektivtrafik. Arbetspendling sker även till viss del mellan Mullsjö och Habo, varför kollektivtrafik mellan dessa orter ses som viktig. Länsväg 195 är idag hårt belastad vid morgon och eftermiddag. Enligt 2016 års statistik pendlar cirka 3 900 personer mellan Habo och Jönköping, varav cirka 2 900 personer pendlar in till Jönköpings kommun varje dag. Den totala arbetspendlingen in till kommunen är cirka 1 500 och utpendlingen är cirka 3 400.

Tätortsutveckling nära kommungränserna

Habo kommuns tätorter Västerkärr och Habo ligger i närheten av kommungränsen mot Mullsjö respektive Jönköping. Västerkärr ligger intill gränsen mot Mullsjö som kommunen samarbetar med när det bland annat gäller vatten- och avloppsförsörjning.

Trycket på att ändra markanvändning i området söder om Habo mot Bankeryd är stort. Oftast handlar det om att bygga bostäder eller att få till mark för verksamheter på åkermark inom detta stråk. För Habo kommuns del ligger markområdet i utkanten av kommunen men bara cirka 1 km från bostadsområdet Backamo i Bankeryd.

Vattenförsörjning

Habo tätort använder Vättern som dricksvattenresurs men har ingen egen intagspunkt utan är anslutna till Jönköpings vattenförsörjningssystem via en vattenledning från Hägebergs vattenverk.

Avfall

Habo kommun samarbetar med Jönköpings kommun när det gäller avfallshantering. Bolaget June Avfall AB hanterar kommunens avfall.

Friluftsliv och naturområden

Kommunen delar flera stora frilufts- och naturområden med angränsande kommuner. Det är viktigt att det finns ett samarbete mellan kommunerna när det gäller utveckling och bevarande av dessa. Möjligheterna att knyta samman frilufts- och naturområden med varandra bör tas tillvara. Det stärker områdena som besöksmål och tillgängliggör dessa ytterligare.

Verksamheter och anläggningar

Områden för större anläggningar eller verksamheter innebär ingrepp i naturmiljön. En etablering kan påverka landskapsbilden och miljön i övrigt samt omgivningen på långa avstånd. En anläggning eller verksamhet som föreslås etableras i närheten av kommungränsen kan därför komma att påverka den angränsande kommunen, dess fastighetsägare och boende. Det kan till exempel röra sig om vindkraft, täktverksamheter, vägar, friluftsanläggningar så som motorbana eller skjutbana.

Service

Ett visst utbyte av offentlig service sker idag över kommungränserna, framförallt i de tätorter som ligger vid kommungränsen. Det är framförallt i förskola och skola detta samarbete finns men även vad det gäller vatten - och avlopp.

Riktlinjer - Regionala och mellankommunala intressen

- I frågor som berör angränsande kommuner ska samarbete och dialog eftersträvas för att minska miljöpåverkan och för att öka samhällsvinsterna.
- Kommunen ska arbeta för att höghastighetsjärnvägen genomförs och att de bostäder som är avtalat byggs.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner och ansvariga myndigheter för att utveckla Jönköpingsbanans funktion som pendlingsstråk.
- Kommunen ska arbeta för att skapa möjlighet till ytterligare stationslägen utmed Jönköpingsbanan där behovet är stort. Specifikt A6/Ryhov.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner och ansvariga myndigheter för att utveckla kollektivtrafiken mellan viktiga målpunkter och där efterfrågan och miljövinster är stora. Specifikt stråket Habo – Bankeryd – Jönköping.
- Kommunen ska arbeta för att utveckla och skapa nya cykelvägar till viktiga målpunkter i angränsande kommuner.
- Kommunen ska samarbeta med berörda kommuner i ett genomförande av regional cykelled mellan Mullsjö – Fursjö – Habo - Bankeryd - Jönköping.
- Kommunen ska arbeta för att genomföra byggnation av cykelbana som förbinder Habo tätort med tätorterna utmed väg 195 och vidare mot Hjo. Cykelbanan tillgängliggör friluftsområden så som Hökensås och Vättern.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner, näringsliv och övriga aktörer för att utveckla, bevara och tillgängliggöra gemensamma frilufts- och naturområden samt för att stärka turismen. Nya cykel- och vandringsleder föreslås byggas för att länka samman friluftsområden.
- Kommunen ska samarbeta med Trafikverket och Jönköpings kommun för att utveckla väg 195 med tillhörande trafikplatser med syfte att förbättra framkomligheten och möjliggöra attraktiva kollektivtrafikförbindelser.
- Kommunen ska samarbeta med Trafikverket för att vid behov utveckla trafikplatserna utmed väg 26/47 med syfte att öka möjligheten att nyttja kollektivtrafikförbindelser och som omstigningspunkt.
- Kommunen ska i samarbete med berörda kommuner arbeta för att förbättra och utveckla den gemensamma tekniska försörjningen när så krävs.

- Kommunen ska i ett fortsatt samarbete med kommuner, myndigheter och organisationer arbeta för att nå en god vattenkvalitet i enlighet med miljökvalitetsnormerna.
- Kommunen är positiv till att arbeta över kommungränserna och samarbeta när det gäller kommunal service, till exempel förskola, skola, äldreomsorg, vatten- och avloppsförsörjning.
- Habo kommun ska samarbeta med Mullsjö kommun och utveckla området Västerkärr. En gemensam utredning bör tas fram som belyser utvecklingen.
- Habo kommun ska samarbeta med Jönköpings kommun och utveckla markområdet för verksamheter i kommungränsen mot Bankeryd.

Klimat

Nyckelorden för klimatförändringen i Habo kommun är varmare, blötare och torrare enligt de modeller som SMHI har tagit fram. Klimatförändringarna gör att kommunen behöver en strategisk planering som tar höjd för dessa förändringar. Likaså behövs förändringar för att minska påverkan på klimatet. Plan- och bygglagstiftningen har sedan maj 2011 krav som innebär att planläggningen ska ta hänsyn till klimataspekter. Sedan 1 augusti 2018 gäller även en ändring i plan- och bygglagen som innebär högre krav på kommunerna att redovisa klimatanpassningsarbetet.

Nuläge

De underlag som kommunen har att utgå från vad det gäller klimatets påverkan i framtiden är SMHI:s modeller. SMHI har utgått från två olika utvecklingsscenarion. Det första scenariot bygger på en kraftig klimatpolitik med stora utsläppsminskningar. För det andra scenariot fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka. Modellerna är beräknade mellan åren 2021-2050 samt åren 2069-2098. Scenarierna har jämförts med statistik från en referensperiod under åren 1961-1990. De värden som undersökts är temperaturer, nederbörd, tillrinning och markfuktighet. När man arbetar med klimatanpassning

anser länsstyrelsen att man bör utgå från det värsta scenariot med störst påverkan, vilket är scenariot där växthusgaserna fortsätter att öka. Om man inte arbetar utifrån det värsta scenariot finns risken att det blir dyrare eftersom det är troligt att skador uppkommer och man får förbättra de klimatanpassningar som gjorts.

Enligt det värsta scenariot beräknas temperaturen i slutet av seklet att öka med 5 grader i jämförelse med referensperioden. De största temperaturförändringarna sker under vintern och sommaren. Vegetationsperioden blir cirka 40-70 dagar längre och antalet varma dagar ökar. Medelvärde för antal dagar i följd med en dygnsmedeltemperatur på över 20 grader är 13 dagar i slutet av seklet. Den högsta dygnsmedeltemperaturen är 21 grader ett normalår under referensperioden. I slutet av seklet förväntas den stiga med 4 grader. Värmeböljor (sammanshängande dagar med maxtemperatur över +20 grader) kommer att bli vanligare och mer långvarigare. Antalet tropiska nätter (dygn då temperaturen aldrig faller under 20 grader) kommer att öka från att ha varit nästan inga till runt 15 per år i slutet av seklet.

Årsmedelnederbörden kommer att öka med 10-20 %. Nederbörden ökar mest under vintern.

Den maximala dygnsnederbörden kan öka med 20 % vilket visar att även kraftiga skyfall kommer öka.

Årstillrinningen uppskattas att öka med 5 % vid slutet av seklet. Den största ökningen av tillrinningen sker på vintern. På sommaren förutses tillrinningen att minska. Antalet dagar med låg tillrinning ökar från 20 dagar till 50-60 dagar. Antalet dagar med låg markfuktighet ökar i slutet av seklet från 15 dagar till 50 dagar.

Konsekvenser av klimatförändringar är flera. Den förhöjda temperaturen innebär att det kan bli brist på vatten med minskade grundvattennivåer under framförallt sommaren. Den förlängda vegetationsperioden innebär att behovet av vatten ökar. Det är viktigt att kommunen har en god vattenplanering som kan hantera dessa klimatförändringar.

En ökad temperatur påverkar känsliga grupper så som äldre och barn, och det är troligt att den förhöjda temperaturen ökar dödligheten. Det är viktigt att kommunen planerar för framtida behov av att kyla lokaler och att planera för skugga på uteplatser där utsatta grupper vistas. Det är främst lokaler som bedriver verksamheter där utsatta grupper vistas som har behov av kylning, så som äldreboenden, vårdcentral, förskola och skolverksamhet, boenden och verksamheter för personer med funktionsvariation.

Den ökade mängden nederbörd kommer främst ske på vintern, vilket gör att det blir ett blötare klimat med risk för översvämningar när marken är mättad och grundvattennivåerna fyllts på. Under vår och sommar gör den förhöjda temperaturen och vegetationen att det blir ett torrare klimat där framförallt marken kan bli mycket torr. När det kommer kraftiga skyfall under sommaren kommer den torra marken inte kunna ta upp vattnet som då kommer rinna på markytan istället för att infiltreras i marken och fylla på grundvattnet. Den förhöjda temperaturen kommer även göra att stora mängder vatten avdunstar.

Minska klimatpåverkan

Länsstyrelsen har tagit fram en klimat- och energi-strategi med visioner och mål som sträcker sig fram till år 2050. Arbetet med att minska klimatpåverkan och klimatanpassning drivs genom klimatrådet där representanter från Habo kommun finns med. Många utav de åtgärder kommunen arbetar med för att minska klimatpåverkan grundar sig på länsstyrelsens klimat- och energistrategi.

I arbetet med att minska klimatpåverkan arbetar Habo kommun bland annat med att effektivisera energianvändningen på de fastigheter som kommunen äger. Solceller och solfångare har satts upp på några av kommunens fastigheter så som skolor och vårdcentrum, vilket är en del i arbetet att öka andelen förnybar energi. El som upphandlas till kommunal verksamhet skall vara förnybar och ha låg klimatpåverkan. Fjärrvärme i Habo och Fagerhult produceras med fossilfria bränslen och ger därmed låg klimatpåverkan för uppvärmning av bostäder och lokaler. Utöver det har kommunen satt upp sex laddpunkter för elbilar, ytterligare sju stycken är planerade inom de närmsta åren. Kommunen har även köpt in elcyklar och två elbilar som kommunanställda använder i tjänsten med syfte att öka andelen hållbara resor.

Klimatanpassning

Kommunen arbetar på olika sätt för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Mycket utav det som byggs idag kommer finnas kvar många år framöver och behöver därför redan idag anpassas till framtida klimatförhållanden.

Vid nybyggnation, dimensionering, höjdsättning av gator, vägar, broar, viadukter, cykelundergångar och vägtrummor, bedömer kommunen konsekvenserna för ett 100-årsregn alternativt för framtida förväntade regnmängder inom den förväntade livslängden på konstruktionen.

År 2018 togs en förstudie och översiktlig kartering av stabiliteten i raviner och slänter i morän och

grov sedimentjord fram för Habo kommun. Utredningen togs fram av Statens geotekniska institut på uppdrag av myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Generellt sett finns inga stora risker för ras och skred i kommunen. De ras- och skredrisker som är mest framträdande är de vid vätterbankarna i Domsand och utmed väg 195 där bäckar rinner under vägen.

I samband med detaljplanering av byggnation nära eller i spridningsområdet från ett förorenat område utreder kommunen spridningsrisken i ett framtida klimat.

Kommunen har inventerat vårdboendet på Habo vårdcentral och installerat komfortkyla för att på ett bättre sätt kunna hantera värmeböljor och ett generellt varmare klimat. Det har även tagits fram en checklista som skall vara ett stöd för personal och anhöriga till vårdtagare både i särskilt boende och eget boende under värmeböljor.

Vissa kommunala byggnader har tak med vegetation på, så kallade ”gröna tak”. Gröna tak har en kylande effekt och infiltrera vatten. I nya bostadsområden har kommunen skapat dagvattendammar för att lättare kunna hantera stora mängder nederbörd och minska de negativa effekterna av översvämningar.

För att minska barns utsatthet vid ökad medeltemperatur och vid värmeböljor finns det en plan som säger att kommunen ska bygga två solskydd per år över sandlådor på förskolor. Vid nybyggnation byggs solskydd alltid över sandlådor.

Detta är några exempel på hur kommunen arbetar för att anpassa befintlig miljö och nybyggnation till ett förändrat klimat.

Utveckling

Dagens planering behöver anpassas till framtida klimatförändring. Det är därför viktigt att studera framtidsscenario och ta höjd för förutsättningar som kommer råda i framtiden.

Kommunen arbetar utifrån länsstyrelsens regionala åtgärdsprogram *Anpassning till ett förändrat klimat*. Framtagandet av ett nytt regionalt åtgärdsprogram för klimatanpassning kommer att påbörjas under 2018 och förhoppningen är att det ska börja gälla år 2021.

Åtgärdsprogrammet ska implementeras i kommunens dagliga arbete. Utöver åtgärdsprogrammet behöver kommunen ta fram en strategi för dagvatten som bland annat ska redovisa hur kommunen hanterar skyfall och tillfälliga översvämningar samt förändrade vattenflöden. Kommunen behöver även ta fram en vattenförsörjningsplan för att säkra dricksvattenförsörjningen i framtiden.

Minska påverkan på klimatet

Bebyggelsestruktur

Översiktsplanen innebär en utbyggnad av tätorterna som möjliggör att resa kollektivt med buss och tåg. Det är en del i arbetet med att få över resandet från bil till kollektivtrafik. Ökar andelen hållbara resor minskar utsläppen som i sin tur påverkar klimatet negativt. Trängseln på vägarna och påverkan på luftkvaliteten minskar i Jönköpings tätort. Det innebär att bostäder planeras i kollektivtrafikstråk med trafiknoder, vilket främst gäller Habo tätort. Noderna utformas på ett sätt som gör det enkelt att ta sig dit till fots med cykel eller bil, för att sedan kunna resa vidare med buss eller tåg. Dessa noder ska vara utformade med säkra cykel- och bilparkeringar.

Samlad bebyggelse bestående av bostadshus, flerbostadshus eller lokaler möjliggör för effektiv uppvärmning via fjärrvärme med fossilfria bränslen.

En annan strategi i översiktsplanen innebär att nya bostäder delvis kommer byggas genom förtätning med flerbostadshus i Habo tätort, inom en radie av 600 meter från tågstationen. Tanken bakom denna planeringsstrategi är att det ökade antalet invånare som kommer bor nära Habo station ska kunna nyttja kollektivtrafiken i större utsträckning. Ett avstånd mellan 600 meter till 1,5 kilometer från stationen anses vara ett rimligt avstånd att gå eller

cykla för att ta sig till en målpunkt eller för att ta sig vidare med kollektivtrafik. Det är inte alltid det är det faktiska avståndet som avgör om en individ väljer att gå eller cykla utan det är ofta det upplevda avståndet. Även kvalitén på gång- och cykelvägar, möjligheten att förvara cykeln på ett säkert sätt samt upplevelsen av trafiksäkerhet med mera påverkar.

Habo kommun kommer att ta fram en cykelstrategi där det tas ett helhetsgrepp för att förbättra möjligheterna att cykla. Framförallt gäller detta för Habo tätort men även för kommunen i sin helhet. Kommunen behöver utveckla cykelnätet med tillhörande parkeringar, skyltar med mera.

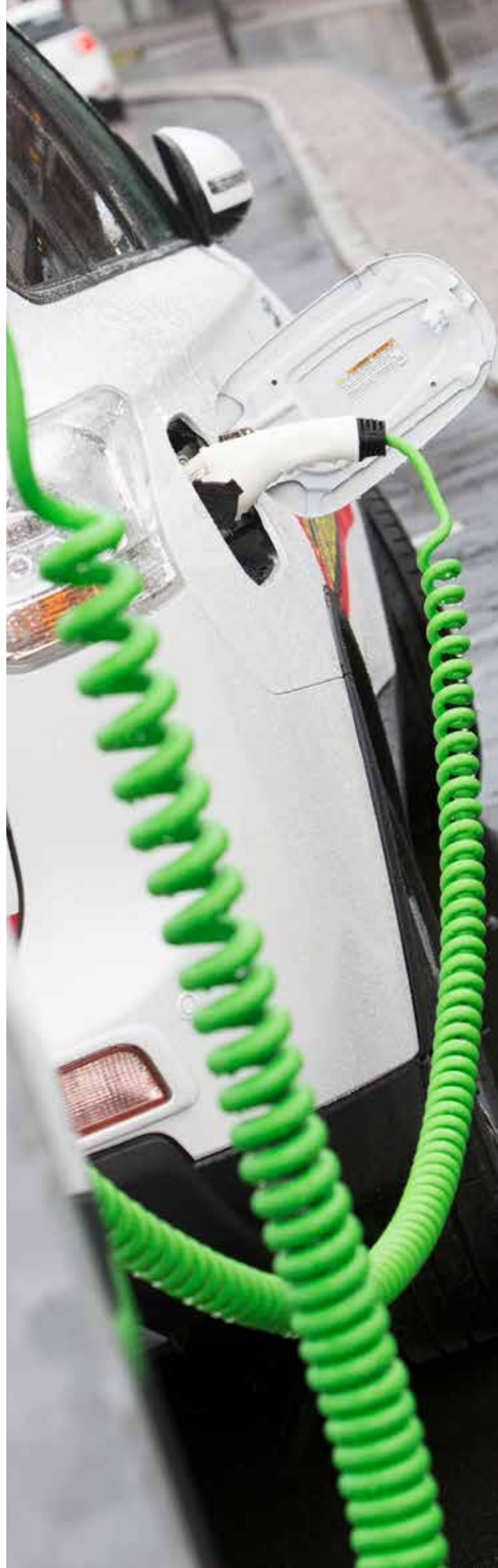
En viktig del i arbetet med att öka andelen resor med kollektivtrafik handlar om beteendepåverkan. Kommunen har genomfört en resevaneundersökning för Habo tätort. Eftersom kommunen vill ta reda på hur invånarna i tätorten reser, vad deras inställning är till att resa hållbart och vad som påverkar vilket färdmedel de använder samt hur kommunen kan arbeta för att underlätta för kollektivt resande. Undersökningen kommer användas som underlag i arbetet med att öka det hållbara resandet.

Öka andelen förnybar energi

Kommunen är positiv till att öka andelen förnybar energi, exempelvis genom vindkraftverk eller solceller. Översiktsplanen pekar ut två områden som är lämpliga för prövning av etablering av vindkraftverk, vilket är ett steg i arbetet med att öka andelen förnybar energi. Kommunen arbetar för att etablera solceller och solfångare på offentliga byggnader så som skolor och vårdcentral. Etablering av laddpunkter för eldrivna fordon i nybyggda bostadsområden och vid offentliga byggnader är kommunen också positiv till. Detta är åtgärder som innebär rätt steg i arbetet med att öka användningen av förnybar energi.

Klimatanpassning

Vid ett förändrat klimat blir vårt samhälle allt mer beroende av naturens ekosystemtjänster. Med en högre medeltemperatur och allt fler värmeböljor ökar

behovet av kyla, framförallt i tätorterna, där medeltemperaturen generellt sett är högre än på landsbygden. En stor andel asfalterad yta och tät bebyggelse bidrar till en högre medeltemperatur. Därför är grönytor och framförallt träd av stor betydelse då de har en skuggande och kylande effekt.

Blå struktur, så som sjöar, vattendrag och dammar, bidrar med vattenreglering och utjämning av nivåer vid skyfall, höga vattenflöden och översvämningar. Gröna och blåa stråk bidrar dessutom till vatten- och luftrening. Genom att öka grön- och blå strukturen samt minska andelen hårdgjord yta kan

kommunen bli mer anpassad inför klimatförändringar kopplade till ökad värme och nederbörd. En minskad biologisk mångfald kan också bli resultatet av klimatförändringarna men även den risken kan motarbetas genom ökad grönstruktur i form av träd, buskage och gröna tak.

Översiktsplanen pekar ut gröna och blåa stråk med avsikten att de ska bevaras, bland annat för att kunna reglera värmen och verka avkylande, infiltrera nederbörd men även för att skapa trevliga bostadsområden med närhet till natur.

Riktlinjer - Klimat

- I frågor som berör angränsande kommuner ska samarbete och dialog eftersträvas för att minska miljöpåverkan och för att öka samhällsvinsterna.
- Kommunen ska vara delaktig i att ta fram det regionala åtgärdsprogrammet för klimatanpassning och verka för att implementera detta i kommunens dagliga arbete
- Kommunen ska ta fram en dagvattenstrategi senast år 2020
- Kommunens ska ta fram en vattenförsörjningsplan senast år 2020
- Kommunen ska arbeta med beteendepåverkan för att öka andelen resor med kollektivtrafik och cykel.
- I detaljplanarbetet ska markytor säkerställas för dagvattenhantering och översvämning.
- Kommunen ska sträva efter att bevara naturområden i och omkring tätorterna för att öka möjligheten till ett behagligt klimat i tätorterna.
- Kommunen ska arbeta för att öka produktionen och användandet av förnybar energi.

Natur

Habo kommun består till stora delar av landsbygd och stora naturområden. Landskapet har olika karaktärer vilket skapar en variation av naturtyper så som myrmarker, lövskog, tall- och granskog, naturbetesmarker och ängsmarker, mosaikartat kulturlandskap, sjöar och vattendrag. Vättern är påtaglig i landskapet med dess bäckkraviner som skär igenom vätterbranterna.

Inom kommunen finns det utpekade områden som är värdefulla på statlig och regional nivå genom exempelvis riksintressen för naturvård och för friluftsliv samt naturreservat och strandskydd. Kommunen saknar dock en övergripande bild över kommunens sammanhängande natur- och vattenområden som är viktiga på en lokal nivå. Stora delar av den natur som finns i kommunen är inte inventerad och därav saknas det kunskap om dess värden. Däremot finns naturområden inventerade kring Habo tätort där naturvärdena är klassade.

Miljöbalken (MB)

7 KAP MB anger vilka skydd som finns för naturen

Värdefull natur

Karaktären på landskapet i kommunen är varierande, vilket skapar många olika typer av naturområden. En del områden anses ha ett speciellt värde som särskilt behöver skyddas. I miljöbalkens 7 kapitel tas de områden upp som har ett lagligt skydd. I följande textstycke kommer först de naturområden som är skyddade enligt kapitel 7 i miljöbalken att presenteras. Det är Naturreservat, Biotopskydds-

områden och strandskydd. Sedan följer områden som är utpekade på nationell eller regional nivå men som inte är skyddade enligt miljöbalkens 7 kapitel. Det är nyckelbiotoper, Natura 2000-områden och riksintresse för naturvård.

Naturreservat

Naturreservat är ett naturområde som skyddas med lagstiftning. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för människan, floran och faunan, eller är av intresse ur ett geologiskt perspektiv. Både länsstyrelser och kommuner kan bilda naturreservat. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter med syfte att bevara naturvärden. Naturreservatets syfte avgör vilka begränsningar som gäller inom reservatet.

Miljöbalken är den lagstiftning som hanterar naturreservat och det finns flera skäl till att bilda naturreservat. Bland annat för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla miljöer, tillgodose behov av friluftslivet eller skydda, bevara och nyskapa värdefulla miljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter. I Habo kommun finns 14 naturreservat som bildats av Länsstyrelsen i Jönköpings eller Skaraborgs län; **Bare mosse (1)**, **Domneån (2)**, **Dumme mosse (3)**, **Fiskebäck (4)**, **Gagnån (5)**, **Habomossen (6)**, **Haboskogen (7)**, **Hornån nedre (8)**, **Hökensås (9)**, **Hökensån Habo (10)**, **Hökensån nedre (11)**, **Knipån nedre (12)**, **Skåningsfors naturskog (13)**, **Stora Kärrs bokskog (14)** och **Domneån (28)**.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde används för att skydda små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Biotopskyddade områden har särskilda egenskaper som utgör värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanliga arter och för omväxling i landskapet. Inom ett biotopskyddat område får inte åtgärder genomföras eller verksamheter bedrivas som kan skada naturmiljön.

Skydd för sju olika biotoptyper finns i Sverige: Allé, källa med omgivande våtmark i jordbruks-

mark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark samt åkerholme.

Strandskydd

I Sverige är strandområden en naturtillgång av stort värde. Strandskyddet regleras i miljöbalken med syftet att bevara allmänhetens tillgång till stränder samt bevara goda livsvillkor för växter och djur på land och i vattnet. Det generella strandskyddet på 100 meter gäller för vattendrag och sjöar. Strandskyddet gäller 100 meter från strandkanten, både på land och ut i vattnet, även miljön under vattnet. En del vattendrag berörs inte av strandskyddet eftersom flödet i dessa vattendrag är för låga. Längs med delar av Vättern har länsstyrelsen beslutat om utökat strandskydd på 300 meter, likaså för Stråken där strandskyddet är 200 meter. Länsstyrelsen har dock beslutat om ett minskat strandskyddat område för ett fåtal områden utmed Vättern och Stråken, till exempel vid Västerkärr, Brandstorp och Domsand.

Inom ett strandskyddat område är handlingsutrymmet begränsat. I miljöbalkens 7 kapitel § 15 står vad som inte är tillåtet. Bland annat är det inte tillåtet att uppföra eller ändra byggnader. Det är inte tillåtet att uppföra något som gör att området upplevs privat och gör så att allmänheten inte rör sig i området. Till exempel anlägga bryggor, staket eller parkeringsplatser. Vidare är det inte tillåtet att utföra något som kan skada växt- och djurlivet. Exempelvis grävarbeten, fälla träd, muddra eller gödsla. Dispens kan ges för åtgärder inom strandskyddat område om särskilda skäl finns. Det är byggnadsnämnden i Habo kommun som har tillsynen för att lagen om strandskydd efterlevs och nämnden har möjlighet att bevilja dispens. För vissa områden och åtgärder är det dock länsstyrelsen som ger dispens. Det är även länsstyrelsen som granskar kommunens samtliga beslut om dispens.

Inom detaljplanelagt område är strandskyddet i vissa fall upphävt. Kommunen kan upphäva strandskyddet för ett område i samband med att en ny detaljplan antas, om det finns särskilda skäl för det och om

intresset av att detaljplanera området väger tyngre än strandskyddets syften. Om strandskyddet har varit upphävt i en detaljplan och den upphör att gälla eller ersätts av en ny detaljplan, återinträder strandskyddet. Om man då vill upphäva skyddet eller få dispens måste det prövas på nytt mot de nu gällande reglerna (Boverket, 2018).

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område med särskild skyddsvärd miljö där det kan förväntas förekomma rödlisade arter. Skogsstyrelsen har inventerat och pekat ut nyckelbiotoper i kommunen.

Natura 2000

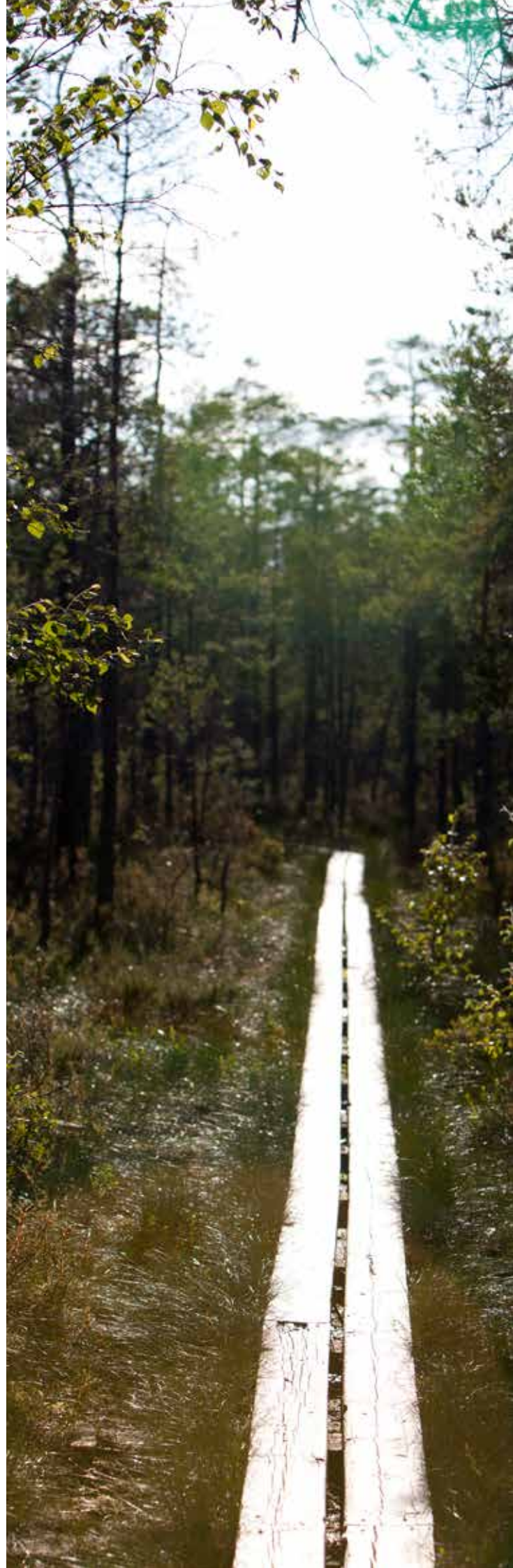
Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Ett utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att stoppa utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut Natura 2000-områden. Genom att peka ut områden för Natura 2000 åtar sig länderna att se till att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt bevaras.

Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelsen och kommunen valt ut ett antal områden som kan behöva ett utökat skydd för att de långsiktigt skall bevaras. Enligt miljöbalken skall även Natura 2000-områdena betraktas som riksintressen. Till varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. I Habo kommun finns 17 Natura 2000-områden; **Bare mosse (1), Bottenlösen (15), Dumme mosse (3), Fiskebäck (4), Flatered (16), Gagnån (5), Gällsjön (17), Habomossen (6), Haboskogen(7), Holmån (18), Jäboruder (19), Rödsjön (20), Skämmingsfors (13), Stora Kärrs bokskog (14), Strandgölen (21), Svenshult och Tålåsen (22), Vättern (södra)(23)**. Natura- 2000 områdena beskrivs utförligare under kapitel 4 Riksintressen.

Riksintresse för naturvård

Områden av riksintresse för naturvård bestäms av Naturvårdsverket och behandlas i 3 kap 6 § miljöbalken och är en del av miljöbalkens hushållningsbestämmelser som syftar till en god hushållning med mark, vatten och naturresurser. Områden av riksintresse för naturvård är urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Riksintressena kan också uppvisa mycket sällsynta företeelser i ett nationellt eller internationellt perspektiv. Naturvetenskapliga fakta och värderingar ska ligga till grund för urvalet av områden. Avvägningar mot andra markanvändningsintressen eller andra strategiska/politiska avvägningar görs inte vid urvalet av områden. (Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2018)

Följande områden är riksintresse för naturvård i Habo kommun. **Västra vätterstranden och Hökensås (24), Vättern (23), Domneån (2), Bare mosse (1), Stråkendalen-Bottnarydsfältet (25), Karshulta mosse (26), Dumme mosse (3), Flatered (16), Svenshult (27), Jäboruder (19)** Riksintressena beskrivs utförligare under kapitel 4 Riksintressen.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

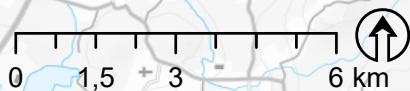
Befintligt:

□ Natura 2000

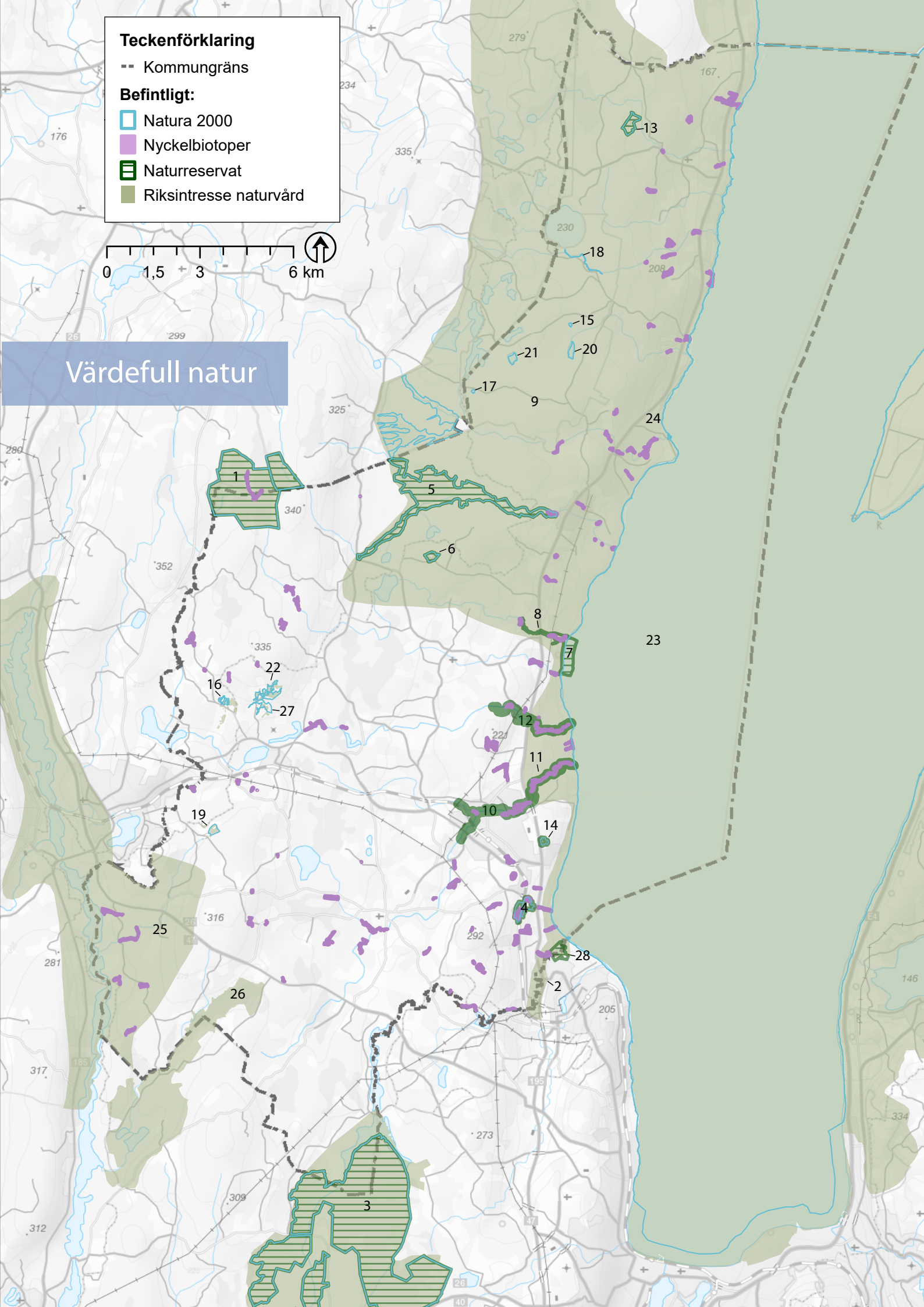
■ Nyckelbiotoper

▨ Naturreseptat

■ Riksintresse naturvård

Värdefull natur

Teckenförklaring

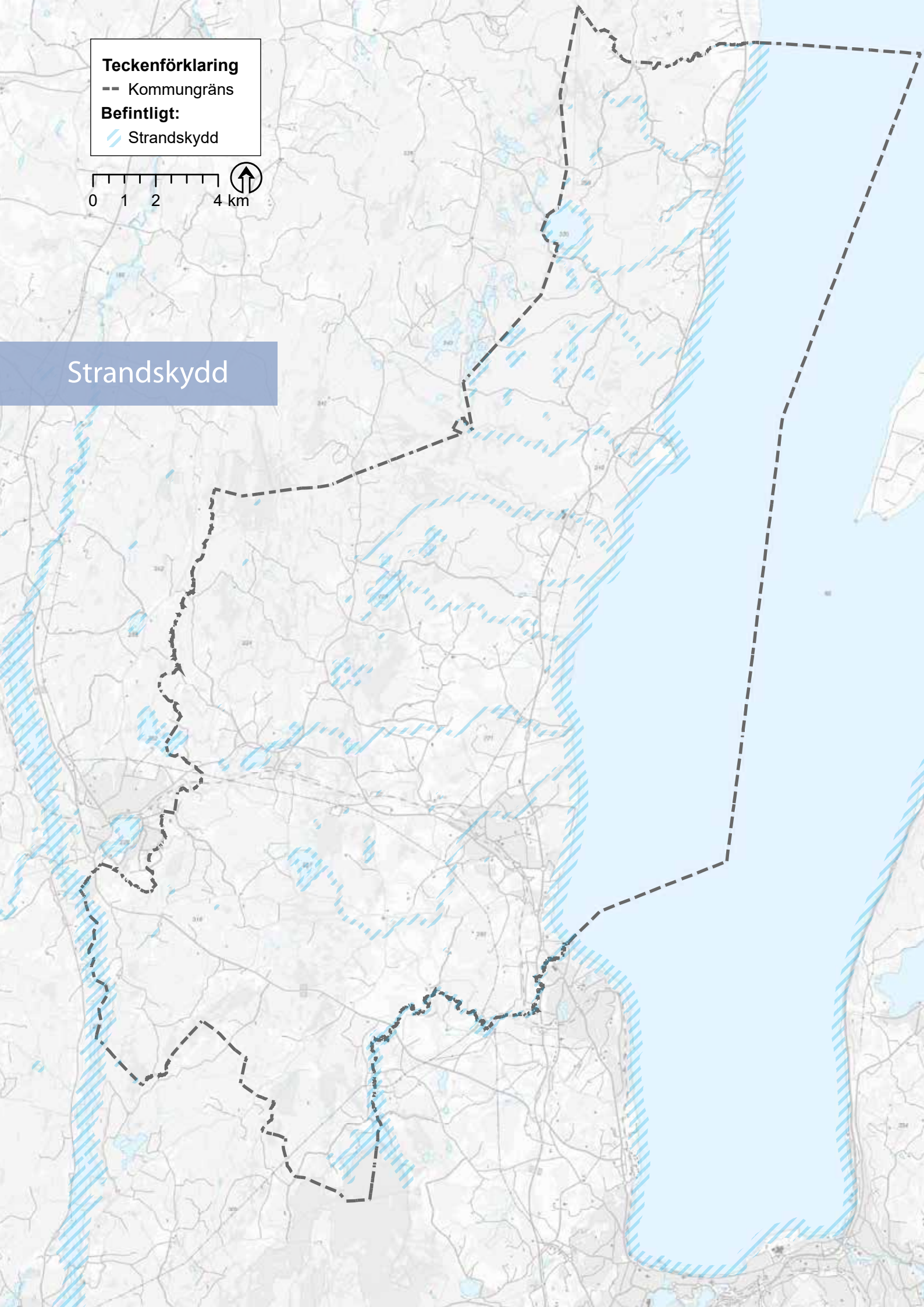
-- Kommungräns

Befintligt:

▨ Strandskydd

Strandskydd

Gröna och blåa strukturer

Gröna och blåa strukturer innefattar allt från skogsområden, grönområden, odlingslandskap, parker, alléer, och vattenmiljöer så som vattendrag, sjöar och gölar. Natur- och vattenområden som är sammanhängande bildar strukturer, oavsett vem som förvaltar eller äger marken. Den gröna och blåa strukturen har många viktiga funktioner och värden. Exempelvis utgör många strukturer värdefulla rekreativmiljöer och innehåller viktiga ekosystemtjänster.

Sammanhängande blåa och gröna strukturer bidrar till att växter och djur kan röra sig mellan olika områden, vilket gynnar den biologiska mångfalden. Strukturerna innehåller ekosystemtjänster, vilket innebär tjänster som ekosystemet i naturområden tillhandahåller. Dessa tjänster brukar delas in i producerande, reglerande, kulturella samt understödjande tjänster.

Kring Habo tätort sker majoriteten av kommunens utveckling. Naturmark och jordbruksmark tas i anspråk för bland annat bostadsutveckling och infrastrukturprojekt. Det är därför viktigt att områden med höga naturvärden bevaras, men även kopplingar mellan dem. Det finns även ett behov av att bevara områden för att möjliggöra för rekreation och friluftsliv, dessa områden har inget lagligt skydd utan kan pekas ut i översiktsplanen med tillhörande riktlinjer som talar om hur dessa områden bör hanteras.

Gröna strukturer

Utmed **Vätterns (1)** 3 mil långa strandlinje som går genom kommunen är flera olika typer av naturvärden skyddade genom ett strandskydd på 300 meter. I en inventering gjord av Melica 2018 beskrivs strandmiljön på följande vis: ”Vätterbranterna med dess sanddynor och bäckraviner innehåller de mest värdefulla sandmarksmiljöerna i Habo kommun. Dessa miljöer har varit mycket viktiga för den stora mångfalden av insekter såsom vildbin och andra gaddsteklar, som ännu finns kvar om än i små populationer i kommunen. Vegetationen i ravinerna är speciell och ofta mycket artrik. Områdets rörliga markvatten, småskred och bitvis källpåverkade ytor har resulterat i en rik markflora med arter som till exempel signalarterna strutbräken, kärrfibbla, skärmstarr och gullpudra. Bland mossor kan nämnas signalarterna dunmossa, rutlungmossa och bågpraktmossa. Fågellivet är ofta mycket rikt i ravinerna. Forsärla, strömstare och den rödlistade mindre hackspetten är typiska och även kungsfiskare noteras ibland.”

Inom urbergsplatån **Hökensås (2)** finns en av Sydsveriges största sand- och grusavlagringar., **Stenamossen (4)** och **Gagnåns dalgång (5)** samt området mellan **Hornsjön (6)** och **Kroksjöarna (7)** är intressanta våtmarker med höga botaniska värden.

Ekosystemtjänster

Producerande tjänster innefattar bland annat produktion av livsmedel, medicinalväxter, bioenergi, råvaror från skog och produktion av dricksvatten. Reglerande tjänster innefattar bland annat pollinering genom insekter, fröspridning, rening av vatten och luft samt flödesutjämning av regn och smältvatten. Kulturella tjänster innefattar bland annat hälsoaspekter från natur- och fritidsupplevelser, estetiska värden, undervisning och kunskap om naturområden. Understödjande tjänster innefattar allt som gör att ekosystemtjänster kan fungera. Bland annat biologisk mångfald, storskaliga vatten- och näringscykler och fotosyntes.

Baremosse (8) i nordvästra delen av kommunen bildar tillsammans med **Möjamossen (9)** ett stort värdefullt myrkomplex dominerat av en platåmosse och sluttande mossar. Både florán och faunan är rik med bland annat häckande grönbena och trana. I södra delen av kommunen finns **Dumme mosse (10)** och **Karshulta mosse (11)** som båda innehåller höga naturvärden. Karshulta mosse är ett myrkomplex som är representativt för den naturgeografiska regionen. Naturvärdena är kopplade till den mycket välutvecklade sluttande mossen och de botaniskt värdefulla rikkärren. I området finns även ett värdefullt fågelliv. Dumme mosse är ett värdefullt våtmarksområde. Den är av ett stort botaniskt och hydrologiskt värde. Området är också viktigt för fågellivet och för insektslivet. Området har stor betydelse för friluftslivet, särskilt vintertid.

Kring Habo tätort finns flera områden med höga naturvärden bland annat **Fiskebäcks naturreservat (12)**, **Norra Kärrs bokskog (13)**, **Bränninge hage (14)**, bäckravinen **Hökesån (15)** samt tätortsnära skogar med kända naturvärden.

24. Ekered

Området ligger sydost om Furusjö, på nordsluttningarna av en höjdrygg. Björkhagar, öppna hagmarker och små åkrar, ofta omgivna av stenmurar sätter sin prägel på landskapet. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 2 och 3, det vill säga mycket högt respektive högt bevarandevärde. Ett parti i områdets sydvästra del, Jäboruder, är betecknat som riksintresse för naturvård. Jäboruder är också ett Natura 2000-område. För att bevara naturvärdena måste det öppna landskapet fortsätta hävdas. Det är viktigt att stenmurar och åkerholmar bevaras.

25. Flatered-Svenshult

Området är beläget norr om Furusjö på Hökensåssydsluttning. Landskapet är kuperat och mosaikartat med små åkrar, ofta omgärdade av stenmurar. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 1-4, där klass 1 avser objekt med högsta bevarandevärde.

Blåa strukturer

Den största delen av Habo kommun ligger inom Motala ströms huvudavrinningsområde. Den sydvästra delen av kommunen, som gränsar mot Mullsjö och Jönköpings kommuner, tillhör Göta älvs huvudavrinningsområde. I kommunen finns många vattendrag och även några sjöar. De flesta av kommunens vattendrag mynnar i Vättern och många av dessa har höga naturvärden. Vättern är en näringsfattig klarvattensjö med unik fauna. I *Vatteninformationssystem Sverige* (VISS) finns vattendrag och sjöar beskrivna.

Bäckarna längs Vätterns sydvästra strand rinner ofta i branta raviner omgivna av lövskog. Flera bäckar får tillskott av kallt källvatten vilket ger speciella förutsättningar för djur och växter. Vätterbäckarna har mycket höga värden och flera klasser som nationellt och regionalt särskilt värdefulla för naturvärden och fisket till exempel **Hökesån (15)**, **Knipån (17)**, **Hornån (18)** och **Skänningsforsån (19)**. Många utgör viktiga reproduktionsområden för Vätterns bestånd av öring, harr och flodnejonöga. I vissa av bäckarna lever även den hotade arten flodpärlmussla.

Habo kommun arbetar aktivt med biologisk återställning av vätterbäckarna och på så vis gynnas öringen och andra arter. Exempel på sådana åtgärder är borttagande av vandringshinder, skapa fiskvägar och biotopvårdsåtgärder så som utläggning av lekgrus och död ved.

I gränsen mot Mullsjö kommun ligger sjön **Stråken (20)** som är en 2 mil lång klarvattensjö. Vegetationen kring sjön består av omfattande vassar. Notblomster, braxengräs, grovnate och trubbnate växer i sjön. Häckande sjöfåglar som finns i området är bland annat storlom, fiskgjuse och grågås. Förekommande fiskarter är öring, siklöja, gädda, braxen, mört, abborre, lake, ål, benlöja och gers. Signalkräfta är utsatt i sjön. Sjön är utpekad som nationellt värdefullt vatten (VISS).

Domneådammen (21) och **Risbrodammen (22)** tillhör Vätterns vattensystem. Domneådammen är en konstgjord sjö. Domneådammen har en

hög biologisk funktion. I området finns häckande sjöfåglar så som storlom, mindre strandpipare, dubbelbeckasin, dvärgbeckasin, skrattnås, forsärla, fisktärna och sångsvan. Nedströms i **Domneån (23)** häckar och övervintrar strömstare. Grönskära växer i Domneådammen. Fiskarter som finns i ån är gädda, abborre, mört, sutare samt öring. Domneån utgör även lek- och uppväxtområde för Vätterns harr och öring (VISS).

I den sammanhängande grönblå infrastrukturen finns ofta barriärer i form av väg- och järnvägsinfrastruktur som hindrar växter och djur att förflytta sig. Vid större vägar och järnvägar kan

det finnas anlagda så kallade faunapassager som gör att djur kan förflytta sig genom barriärerna, till exempel genom en tunnel. Vattendragen har också barriärer i form av vandringshinder. Dessa kan vara naturliga eller artificiella och vara hinder för fisk, men också för vattenlevande djur.

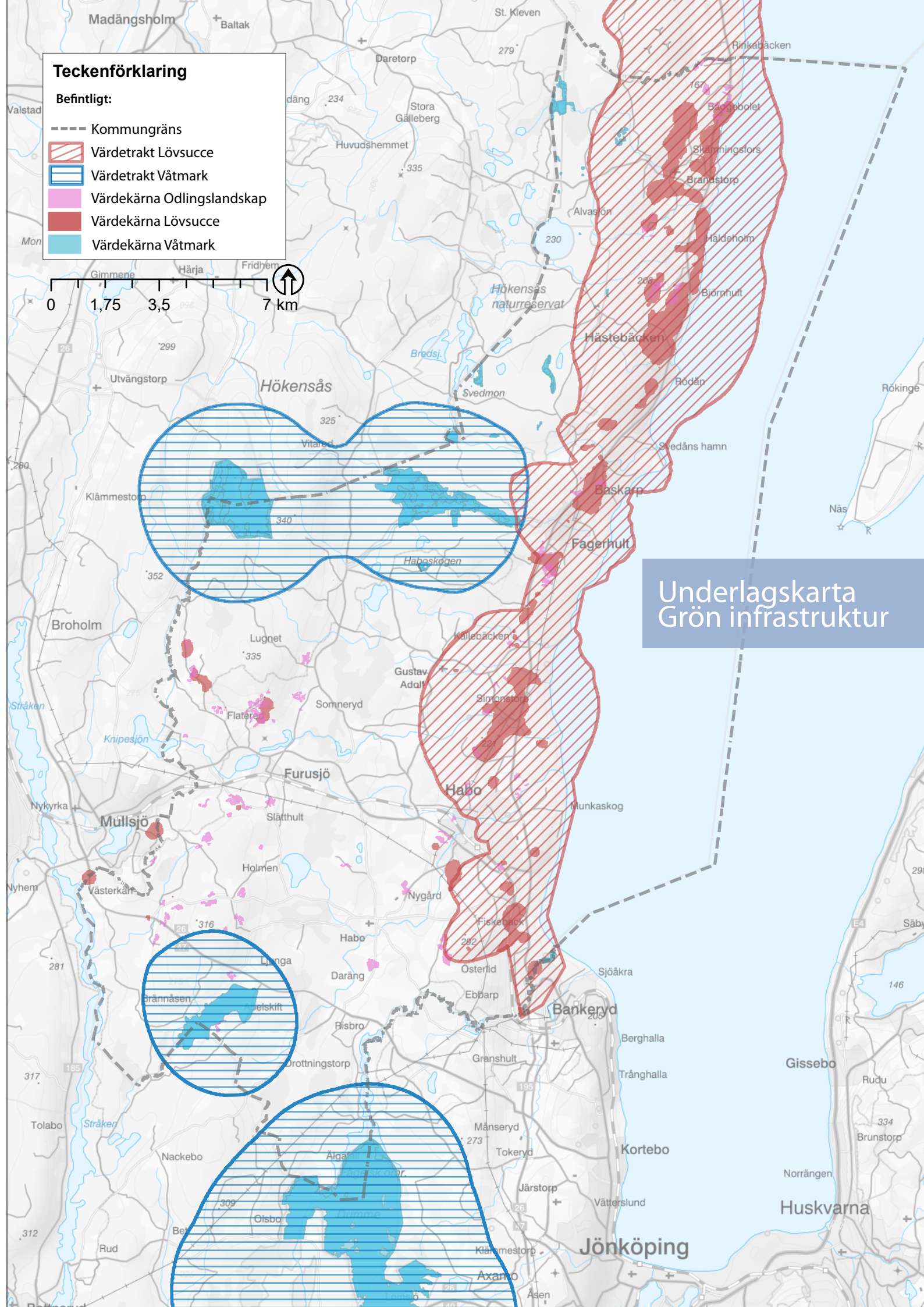
Bäckarna som rinner genom kommunen i östvästlig riktning delas av en ytvattendelare nära kommungränsen till Mullsjö, vilket gör att alla vattendrag inte är sammankopplade med Vättern. Vattendelningen beror på topografin som gör att vattnet på ena sidan om vattendelaren rinner åt väst och på den andra sidan rinner vattnet åt öst.

Teckenförklaring

Befintligt:

- Kommungräns
- ▨ Värde trakt Lövsucce
- ▨ Värde trakt Våtmark
- ▨ Värde kärna Odlingslandskap
- ▨ Värde kärna Lövsucce
- ▨ Värde kärna Våtmark

Underlagskarta
Grön infrastruktur

Teckenförklaring

--- Kommungräns

Förslag:

➔ Grön koppling

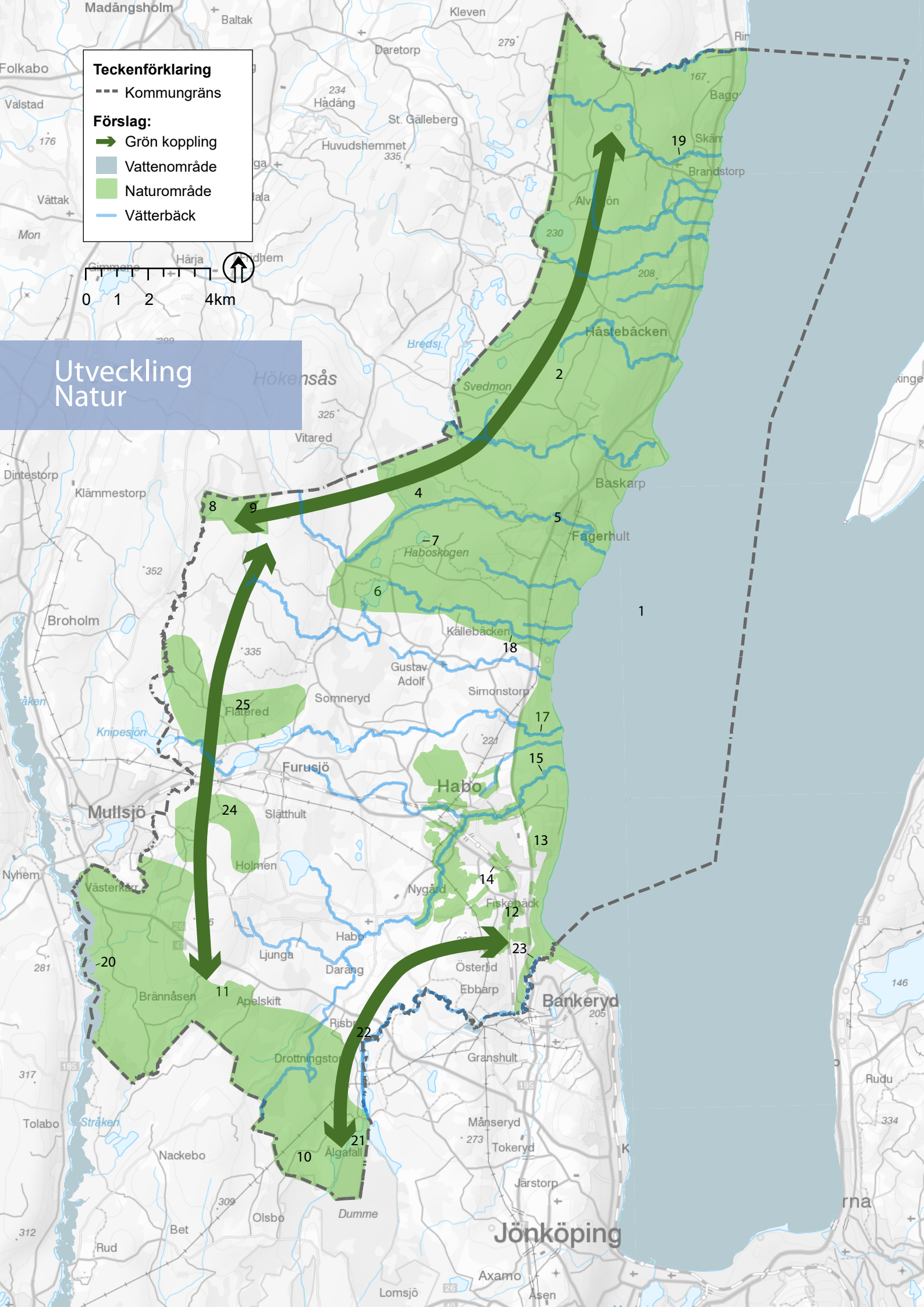
■ Vattenområde

■ Naturområde

— Vätterbäck

Utveckling Natur

Utveckling

Översiktsplanen pekar ut natur- och vattenområden som anses viktiga på en lokalnivå. I den mindre skalan kring tätorterna, främst Habo tätort, har gröna stråk pekats ut som viktiga att bevara. De föreslagna områdena är utpekade för att visa de gröna och blåa strukturer som finns i kommunen och för att dessa naturområden är viktiga för att knyta ihop ekosystemtjänsterna och den blågröna strukturen. För att ta fram de föreslagna strukturerna som pekas ut i kartan har underlag så som områden med höga naturvärden, värdeetrakter, nyckelbiotoper, befintliga naturreservat samt riksintresse för naturvård eller friluftsliv använts.

I översiktsplanen pekas kopplingar ut mellan områden med dokumenterade höga värden som visar på att dessa är viktiga länkar. I dessa kopplingar kan det finnas höga naturvärden som är värda att bevara, men områdena är inte inventerade eller

naturvärdesklassade. Kartunderlag visar dock att det i dessa kopplingar finns utpekade värdeetrakter för grön infrastruktur som länsstyrelsen tagit fram, våtmarker, värdefulla solitära träd och nyckelbiotoper. Det finns ett behov av att utreda och värdera dessa kopplingar för att fastställa naturvärden. Kopplingarna visar även på att utpekade naturområden bildar ett sammanhängande större koppling av värdefull natur som även i flera fall fortsätter in i grannkommuner.

Stora delar av den natur som finns i kommunen är inte inventerad och därav saknas det kunskap om dess värden. Kommunen bör därför göra en kommunövergripande naturvärdesinventering för både natur- och vattenområden, med syfte att klassificera naturvärdena. Inventering och klassning är ett verktyg som kommunen sedan använder för att kunna utveckla och bevara viktiga områden. Mot denna bakgrund kommer kommunen inte peka ut några kommunala naturreservat i översiktsplanen.

Riktlinjer - Natur

- Kommunen är positiv till åtgärder som syftar till att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingar mellan dessa.
- Exploatering inom naturområdena och dess kopplingar kan ske, hänsyn ska då tas till områdets värde samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.
- Kommunen bör ta fram ett kommunövergripande naturvårdsprogram där natur och vattenområden inventeras och klassificeras med syftet att bevara, skydda och utveckla naturen i kommunen.
- När detaljplaner tas fram ska hänsyn tas till befintlig grönstruktur och möjligheter att förstärka kopplingar och kvaliteter ska lyftas fram.
- Åtgärder och utveckling inom vatten- och naturområdena kan vara möjlig och utreds från fall till fall. En förändring får inte påtagligt skada naturvärden inom området.
- Kommunen ska samarbeta kring åtgärder för bevarande och utveckling med grannkommuner som har gemensamma vatten- och naturområden med Habo kommun.

Friluftsliv och turism

De olika landskapskaraktärerna i kommunen ger en variation av naturtyper. Tillgången på natur- och friluftsområden är god för både invånare och besökare. Hökensås i norr och Fiskebäcks och Domneåns naturreservat i söder är populära besöksmål. Även Habo kyrka, bokskogen i Stora Kärr, badplatserna i Domsand, Baskarp och Furusjö besöks av många.

Nuläge

Områden för närrekreation är naturområden som finns tillgänglig på nära håll från en tätort och som kan nås genom en promenad eller cykeltur. Närrekreationens funktion är att tillgodose invånarnas behov av naturupplevelser, friluftsliv och motion i vardagen. Kring tätorterna i Habo kommun finns det tillgång till rekreationsområden av olika slag, bland annat elljusspår, tätortsnära skog, badplats eller naturreservat. Områden som används för närrekreation beskrivs och redovisas i kartan för respektive tätort i kapitel 6.

Områden för friluftsliv och rekreation som ligger på längre avstånd från tätorterna kategoriseras som friluftsliv. Det finns flera olika typer av områden för detta ändamål. Bland annat finns kulturmiljöer så som Brandstorps kyrkby, Habo kyrka eller kulturlandskapet kring Ekered och Jäboruder med flera. Inom kommunen finns 14 naturreservat med varierande naturtyper. Vätterbäckarna med dess raviner, som skär genom landskapet från väst till öst och mynnar ut i Vättern skapar fina naturområden. Genom kommunens västra delar går delsträckor av Västra Vätterleden som passerar Fagerhult, Furusjö och fortsätter till Mullsjö. Det finns även två cykelleder, *Västgötaleden* och *Runt Vättern*, som går genom kommunen i syd- nordlig riktning samt i öst-västlig riktning. Västgötaleden knyter samman landskapet i Västergötland och är cirka 1 100 km lång. *Runt Vättern* går igenom elva kommuner i fyra län.

Kommunens läge utmed Vättern och flertalet sjöar skapar möjligheter för friluftsliv och rekreation som involverar vatten. I Furusjö finns en badplats. Fiskemöjligheter finns i Vättern, Hökensås, Furusjö, Risbrodammen och i Hökesjön. Längs Vättern finns två båthamnar med badplats, Domsand och Baskarp. Trots att Habo kommun har en 3 mil lång sträcka som ligger utmed Vättern finns det bara ett fåtal allmänna platser i kommunen som tillgängliggör Vättern.

Riksintresse för friluftsliv

I Habo kommun finns två riksintressen som rör friluftslivet. I norra delen av Habo finns ett stort område som är utpekade som nationellt viktigt för friluftslivet, natur- och kulturvärden. Ett område längs Vättern och stora delar av den norra delen av kommunen är utpekade som nationellt viktigt område för turism och det rörliga friluftslivet. Områdena som är utpekade riksintressen innebär att de är betydelsefulla för friluftsliv, natur och kulturvärden på en nationell nivå. Inom dessa områden ska riksintresset främjas. Det är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som fattar beslut om riksintresseområden för friluftsliv, 3 kap § 6 miljöbalken. Naturvårdsverket fattar också beslut om områden för turism och friluftsliv, 4 kap § 2 miljöbalken.

Utveckling

Habo kommuns läge utmed Vättern och närheten till varierande natur och kulturlandskap gör att det finns potential att utveckla och utöka befintliga frilufts- och rekreationsområden samt turismen. Områden som idag används för rekreation och friluftsliv behöver synliggöras i översiktsplanen för att lyfta dess betydelse som en tillgång för kommunen och som ett viktigt allmänt intresse.

Friluftslivsområden som pekas ut i översiktsplanen sammanfaller ofta med opåverkade områden, vilket innebär att det är ett lågexploaterat område med liten mänsklig påverkan. De sammanfaller även ofta med riksintresse för naturvård, friluftsliv samt riks-

intresset för det rörliga friluftslivet. En del områden sammanfaller även med naturreservat och strand-skyddsområden som är skyddade enligt 7 kapitlet i miljöbalken. Nedan beskrivs de friluftslivsområden som pekats ut i översiktsplanen som särskilt värdefulla för friluftslivet och som redovisas i kartan ”Utveckling Friluftsliv och turism”.

Friluftsområden

Hökensås (1) är ett viktigt område för friluftslivet och för dess naturvärden. Hökensås möjliggör många olika typer av friluftsliv så som bär- och svamplockning, fiske, bad, vandring, cykling, matlagning vid eldstäder, övernattning i vindskydd. Vid Björnsjön finns handikappanpassade bryggor och mulltoalett. Naturtypen på Hökensås är tallskog, sjöar, tjärnar och isälvsavlagringar. Stora delar av området är ett så kallat opåverkat område. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området ingår i ett naturreservat.

Vätterbranten (2) ligger utmed Vättern och sträcker sig tre mil inom Habo kommun. I området finns flera mindre naturreservat så som Domneån, Stora Kärrs bokskog, delar av Knipån nedre, Haboskogen, Hökesån nedre och Hornån nedre. Flera Vätterbäckar skär genom området i bäckraviner och flera områden finns med i Habo naturguide.

I översiktsplanen föreslås en gång- och/eller cykelled längs med Vättern, från Domsand till Brandstorp. Dels för att knyta samman friluftslivsområdet, tillgängliggöra Vättern och för att gynna arbetspendling med cykel. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området ingår i ett strandskyddsområde och i naturreservat.

Stråken (3) är mycket lång och smal Sjö som är drygt 20 km lång och 0,5 km bred. Södra änden ligger i Jönköpings kommun och norra delen av sjön sträcker sig in i Västergötland till Mullsjö och Kyrkevarn. Sjön möjliggör flera friluftsmöjligheter så som fiske, kajak – och kanotpaddling, bad, skridsko och längdskidåkning på vintern om isen tillåter. Längs med sjön går vandringsleden Västra Vätterleden. Delar av stråken ligger inom riksintresseområdet för naturvård- Stråkendalen – Bottnarydsfältet (3 kap 6 § miljöbalken).

Bare mosse (4) är ett naturreservat med rikt natur- och fågelliv. Naturtypen domineras av myrmark. Inom reservatet finns inga iordningställda leder. Området är ett så kallat opåverkat område. Området är även ett Natura 2000-område.

Området i söder (5) knyter samman Stråken, Karshulta mosse, Dumme mosse och Domneån i ett större sammanhängande friluftslivsområde som fortsätter in i Mullsjö och Jönköpings kommuner. Genom området passerar cykelleden Bottnaryds rundan. I översiktsplanen föreslås en ny vandringsleden genom området. Vandringsleden förbinder Västra Vätterleden med Bankerydsleden och bildar en länk mellan Stråken och Vättern. Leden knyter samman ett större friluftslivsstråk i öst- västlig riktning i den södra delen av kommunen. Stora delar av området är ett så kallat opåverkat område. Delar av området ligger inom riksintresseområdet för naturvård- Stråkendalen -Bottnarydsfältet, Karshulta mosse och Dumme mosse. (3 kap 6 § miljöbalken) En mindre del av området ingår i ett Natura 2000-område och Dumme mosse naturreservat.

I översiktsplanen har stråk för friluftsliv pekats ut. Stråken innebär att friluftslivsområden ingår i ett större friluftslivsstråk. Det kan vara ett friluftslivsområde som fortsätter in i grannkommunen eller att två olika friluftslivsområden ligger i närheten av varandra och då kan ses som att de ingår i ett större stråk för friluftslivet.

Stråk A Knyter samman friluftslivsområden Mullsjö kommun, så som Stråken och vandringsleden Västra Vätterleden, och i Jönköpings kommun med naturreservatet Dumme mosse.

Stråk B knyter samman naturreservatet Dumme mosse i Jönköpings kommun med vandringsleden Bankerydsleden, Domneåns naturreservat och Vättern.

Stråk C visar på en tre mil lång sträcka utmed Vättern med flera Vätterbäckar som skär genom Vätterbranterna, bad- och båthamnar, många fina utblickar över Vättern och flera mindre naturreservat så som Domneån, Stora Kärrs bokskog, delar av Knipån nedre, Haboskogen, Hökesån nedre och Hornån nedre. Flera områden i stråket är med i Habo naturguide.

Stråk D innefattar hela Hökensås friluftsområde och värdefulla natur som kopplas samman med Bare mosse i ett större friluftsstråk.

Stråk E passerar kulturmiljö- och naturområdena vid Ekerd, Flatered-Svenshult. I och omkring stråket finns en del våtmarker samt områden som bland annat finns med i Habo naturguide och i Grön handlingsplan som Länsstyrelsen tagit fram. Genom stråket passerar vandringsleden Västra Vätterleden.

En cykelled föreslås mellan Habo och Mullsjö, via Furusjö. Sträckan ingår i Regional transportplan för Jönköpings län 2018-2029.

En del av de friluftsområden som lyfts i översiktsplanen är befintliga delar av friluftslivet så som:

Cykelleder som går genom Habo kommun: Västgötaleden, Runt Vättern och Bottnaryds rundan.

Alla lederna passerar genom Habo kyrkby. Vandringsleder som går genom Habo kommun: Bankerydsleden och Västra Vätterleden som övergår till Södra Vätterleden vid kommungränsen mot Jönköping.

Målpunkter

I översiktsplanen pekas målpunkter ut som är viktiga för friluftslivet och turismen. En del av dessa fungerar redan idag som viktiga målpunkter medan andra har en potential att utvecklas.

Nedan beskrivs de målpunkter som pekas ut i översiktsplanen och som visas i kartan ”Utveckling Friluftsliv och turism”

Brandstorps kyrka och hembygdsgård ligger i ett öppet jordbrukslandskap med vidsträckt utsikt över Vättern och är ett välkänt besöksmål. Insidan av kyrkan är täckt av vägg- och takmålningar som är väl bevarade, precis som kyrkobyggnaden. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

Längsmed Vättern i Baskarp finns en småbåtshamn, **Svedudden**. Intill hamnen finns en badplats med en fin sandstrand, toaletter, kiosk och servering. Badplatsen är välbesökt under soliga somrardagar. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Fagerhult** finns start och målpunkt för Västra Vätterleden, etapp sju och åtta. Intill Fagerhult ligger Gagnåns naturreservat. Genom reservatet rinner Gangån. I naturreservatet finns framförallt mossar och kärr samt sumpskog. Vattendragen i naturreservatet är mycket artrika och håller en ovanligt hög vattenkvalitet. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Gustav Adolf** finns Gustav Adolfs kyrkby som ligger på en höjd med utblick över jordbrukslandskapet.

I **Furusjö** finns en välbesökt badplats med sandstrand och badbryggor, kiosk, toalett och servering. Vandringsleden Västra Vätterleden, etapp åtta passerar förbi Furusjö.

Habo kyrkby är ett välkänt besöksmål. Habo kyrkby ligger på en höjd som omges av jordbrukslandskapet. Den öppna terrängen gör att kyrkan ger ett markant avtryck i landskapsbilden. Cykellederna Västgötaleden, Runt Vättern passerar och Bottnarvys rundan genom Habo kyrkby.

I **Domsand** finns en båthamn. Intill hamnen finns en camping, badplats med fin sandstrand, toaletter, kiosk och servering. Intill hamnen ligger Domneåns naturreservat som delvis består av en ravin där Domneån rinner igenom. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området är skyddat genom 7 kapitlet i miljöbalken eftersom delar av området ingår i ett naturreservat.

I **Munkaskog** finns idag en kursgård som ligger utmed Vättern. I översiktsplanen föreslås området kring Munkaskog att utvecklas för friluftsliv och turism eftersom det finns en potential att utveckla Munkaskog till en målpunkt som tillgängliggör Vättern. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset

för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Hökensås** ingår ett stort naturreservat med många möjligheter till olika typer av friluftsliv. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Området är delvis skyddat genom 7 kapitlet miljöbalken eftersom delar av området är naturreservat.

Flertalet av de utpekade friluftsområdena går över kommungränserna, exempelvis Hökensås, naturreservat Baremosse, Dumme mosse och Stråkenområdet. Likaså går vandrings- och cykelleder över kommungränserna. Det är viktigt att kommunerna samarbetar vad det gäller underhåll, bevarande och utveckling av gemensamma friluftsområden. Ett exempel är leader-projektet Outdoor Hökensås. En gemensam karta över Hökensås har tagits fram där aktiviteter kopplade till naturturism identifierats. Det har även gjorts en analys av utvecklingsmöjligheter av naturturismen i alla kommuner som ingår i projektet, Tidaholm, Mullsjö, Hjo och Habo.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

○ Målpunkt

— Cykelled

— Vandringsled

— Stråk för friluftsliv

■ Friluftsområde, natur

■ Friluftsområde, vatten

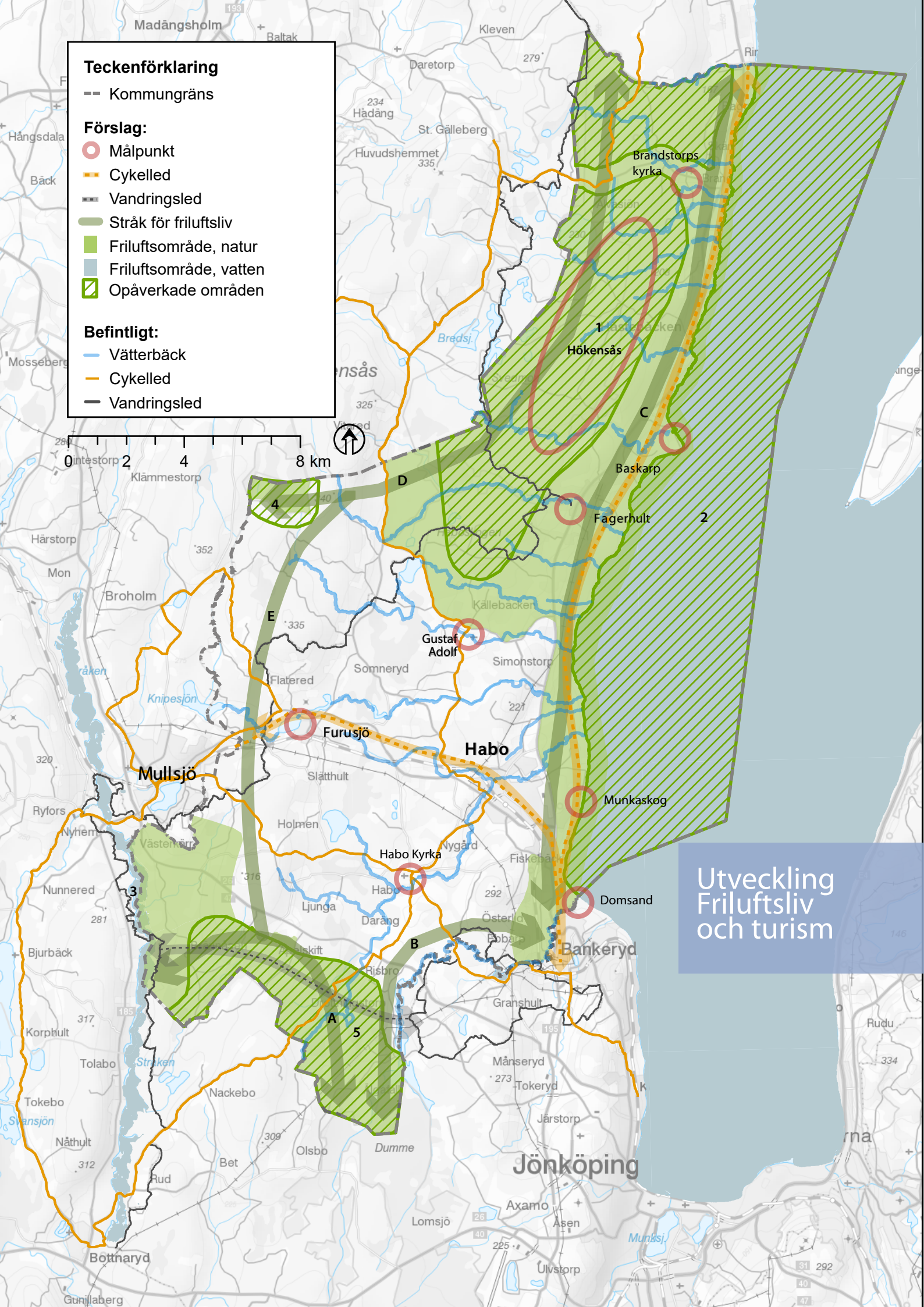
■ Opåverkade områden

Befintligt:

— Vätterbäck

— Cykelled

— Vandringsled

Utveckling
Friluftsliv
och turism

Riktlinjer - Friluftsliv och turism

- Inom de utpekade områdena för friluftsliv och turism är kommunen positiv till åtgärder som utvecklar eller gynnar dessa intressen och utreds från fall till fall och utifrån platsens förutsättningar.
- Friluftsområden ska undantas från exploatering och andra ingrepp om det kan orsaka skadlig påverkan på friluftsvärdet.
- Inom opåverkade områden tillåts inte exploateringsföretag, byggnationer, anläggningar eller liknande som förändrar områdenas karaktär.
- Etablering av samhällsviktig funktion, såsom väg, kabeldragning med mera kan ske inom friluftsområdena. Avvägning och prövning görs från fall till fall.
- Enstaka bostadsbebyggelse inom friluftsområden och opåverkade områden kan vara möjlig och prövas från fall till fall.
- Kommunen är positiv till att utpekade målpunkter och områden utvecklas med syfte att stärka friluftsliv och turism.
- Kommunen vill särskilt arbeta med att utveckla området Munkaskog för turism och friluftsliv med syfte att skapa en tillgänglig mötesplats för både invånare och besökare.
- Kommunen ska arbeta för att skapa nya vandrings- och cykelleder samt utveckling av de befintliga för att knyta samman friluftsområden.
- Kommunen ska samarbeta med grannkommuner, näringslivet och övriga aktörer för att utveckla friluftslivet och turismen.

Kultur

Kulturmiljöer innefattas av miljöer som på ett eller annat sätt har påverkats av människan. Det kan vara allt från en enskild byggnad eller spår av föremål till ett större landskapsavsnitt, en by eller region. Kulturmiljöer innefattas även av immateriella företeelser så som ortsnamn eller sägner som är knutna till en plats.

Bestämmelser om fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen finns i Kulturmiljölagen (1988:950). I miljöbalken och plan- och bygglagen finns bestämmelser om hur kulturmiljövärden ska hanteras i planering och byggande. I plan- och bygglagen står bland annat att ett bygglov ska beakta utformning och placering i förhållande till platsens kulturvärden och platsens förutsättningar.

Det är viktigt att kommunen kartlägger värdefulla kulturmiljöer eftersom en del bygglovbefriade åtgärder som plan- och bygglagen tillåter, kräver bygglov inom särskilt värdefulla områden.

I kommunen finns ett riksintresse utpekade för kulturmiljön, samt ett antal särskilt utpekade byggnader och miljöer på landsbygden som är viktiga ur ett kommunalt perspektiv. Under 1980-talet utfördes byggnadsinventeringar i kommunen som redovisar värdefulla och intressanta byggnader. Kommunen saknar dock bedömningar och avvägningar för dessa utpekade byggnader. Kommunen är därför i behov av att se över befintlig inventering, ta fram ytterligare underlagsmaterial på byggnader från andra tidsepoker, samt redovisa på vilka sätt ägare och kommunen kan bevara men också förändra utan att det som är av bevarandevärde förstörs.

Särskilt utpekade kulturvärden

Riksintresse för kulturmiljövård

1. Habo kyrkby

Det är Riksantikvarieämbetet som fattar beslut om

riksintresseområden för kulturmiljö, 3 kap § 6 miljöbalken. I riksintresset för Habo kyrkby innefattas kyrkan, närliggande prästgård och sockenstuga samt den jordbrukspräglade landskapsbilden. Kyrkbyn är skyddad med särskilda områdesbestämmelser.

Lokalt bevarandevärde

Ett par områden har pekats ut som särskilt värdefulla av kommunen. Områdena utgör värdefulla kultur- eller naturmiljöer och består ofta av en kombination av båda värdena. Det är Flatered-Svenshult och Ekered som pekas ut.

2. Ekered

Området ligger sydost om Furusjö, på nordsluttningarna av en höjdrygg. Björkhagar, öppna hagmarker och små åkrar, ofta omgivna av stenmurar sätter sin prägel på landskapet. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 2 och 3, det vill säga mycket högt respektive högt bevarandevärde. Ett parti i områdets sydvästra del, Jäboruder, är betecknat som riksintresse för naturvård. Jäboruder är också ett Natura 2000-område. För att bevara naturvärdena måste det öppna landskapet fortsätta hävdas. Det är viktigt att stenmurar och åkerholmar bevaras.

3. Flatered-Svenshult

Området är beläget norr om Furusjö på Hökensås sydsluttning. Landskapet är kuperat och mosaikartat med små åkrar, ofta omgärdade av stenmurar. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 1-4, där klass 1 avser objekt med högsta bevarandevärde.

Områdesbestämmelser

En kommun kan skydda särskilt värdefulla miljöer genom områdesbestämmelser. I Habo kommun gäller detta för fyra områden, samtliga värdefulla ur kulturmiljösynpunkt; kyrkbyarna i Habo, Gustav Adolf och Brandstorp, samt området kring Fiskebäcks kapell. Områdesbestämmelserna antogs av kommunfullmäktige 1992. Kyrkorna och kringliggande miljöer har ett kulturvärde och betydelse för landskapsbilden. Habo kyrka är även av riksintresse för kulturmiljön.

Syftet med områdesbestämmelserna är att utöka lovplikten för åtgärder som är önskvärda. Det innebär att lov behöver sökas för åtgärder som i normala fall är lovbefriade. Den ökade lovplikten omfattar uppförande av ekonomibyggnader, komplementbyggnader till bostadshus samt för övrigt sådana om- och tillbyggnader som påverkar byggnadens yttre. Byte av fasadmateriäl, ändrad färgsättning samt rivning av byggnad omfattas också av den ökade lovplikten. Vid komplettering av bebyggelsen inom kyrkbyarna är det viktigt att husens placering, utformning och färgsättning anpassas till den befintliga miljön.

Områdesbestämmelserna avses gälla byarnas bebyggda delar samt ett omland, inom vilket ny bebyggelse skulle kunna påverka landskapsbilden. Ju öppnare landskapet är, ju större blir därmed de områden som omfattas av bestämmelserna. Avgränsningarna följer gällande fastighetsgränser, skogsbryn, vattendrag eller andra större terrängföremål.

4. Habo kyrkby

Kyrkan är knuttimrad och klädd med furuspån. På västra gaveln finns ett stort tvåvånings vapenhus och på norra sidan ett mindre. Ett kraftigt torn reser sig över takpartiets västra del. Kyrkans västra hälft byggdes 1680, medan den nuvarande östra delen och västra vapenhuset tillkom 1723. Sakristian av sten härstammar från medeltiden.

Bredvid kyrkan ligger den gamla sockenstugan. Den nya sockenstugan ligger också i kyrkbyn och knyter an till den ursprungliga byggnadsstilen. Övrig bebyggelse i kyrkans närhet består i huvudsak av äldre bostadshus med varierande utformning och färgsättning. I byns utkanter dominerar jordbruksbebyggelsen. Marken kring kyrkan är kuperad och består till stor del av åker. Den öppna terrängen gör att kyrkan och den närliggande bebyggelsen utgör ett markant inslag i landskapsbilden.

5. Gustav Adolfs kyrkby

Gustav Adolfs träkyrka flyttades 1780 från Fiskebäck. Kyrkan uppfördes på sin ursprungliga

plats i slutet av 1600-talet. Kyrkan ligger på en utblick över det kringliggande åkerlandskapet. Bebyggelsen närmast kyrkan utgörs i huvudsak av jordbruksbebyggelse och enstaka småhus. Församlingshemmet är uppfört i traditionsenlig byggnadsstil och ligger omedelbart intill kyrkogården.

6. Brandstorps kyrkby

Den timrade kyrkan stod färdig 1697. Kyrkan är korsformad, där den östra korsarmen förlängts genom en tillbyggd sakristia och den östra genom ett tillbyggt vapenhus. Kyrkogården omges av en timrad hägnad, en så kallad kyrkobalk. Bebyggelsen i kyrkans närområde är av blandat slag. Byskolan används för förskoleverksamhet.

7. Fiskebäcks kapell

Kyrkogården med sin timrade klockstapel daterar sig från slutet av 1600-talet. Den kyrka som ursprungligen fanns på platsen flyttades 1780 till Gustav Adolf. Kapellet är byggt i trä och målat i faluröd färg, liksom klockstapeln. Byggnaden uppfördes 1939. Bostadshuset som ligger i direkt närhet har en utformning som harmonierar med kapellet. Omgivande mark består i huvudsak av skogsmark.

Utveckling

Kulturlandskap och byggnader är viktiga delar i förståelsen av våra traditioner och vår historia. Vad som betraktas som historia idag förändras under tid. Därför är det viktigt att även uppmärksamma tidstypiska byggnader i nutid, det är dessa som blir framtidens historia. Översiktsplanen fastställer de redan utpekade kulturmiljöerna och de områden som har områdesbestämmelser. Värden för enskilda byggnader, särskilt i våra tätorter, behöver lyftas fram.

För att säkerställa byggnadsvärden från olika tidsepoker planerar kommunen att inventera värdefulla byggnader ur ett kulturmiljöperspektiv

inom Habo tätort. Inventeringen behövs som underlag vid bygglovsärenden för att byggnader som är av kulturhistoriskt värde inte ska riskera att förvanskas.

Kommunen behöver inventera och ta ställning till vilka områden i landskapet, med tillhörande ortsnamn och sägner, som kan anses vara av kulturhistoriskt värde.

Riktlinjer - Kultur

- Kulturhistoriskt utpekade värdefulla byggnader ska värnas och inte förvanskas
- Kulturhistoriskt utpekade värdefulla miljöer/landskap ska värnas och hanteras varsamt.
- Ny bebyggelse inom eller i anslutning till utpekade kulturområden ska placeras och utformas med hänsyn till omgivningen och på ett sådant sätt att landskapsbilden och kulturmiljön inte påverkas negativt.
- Kommunen ska inventera och beskriva byggnaders och miljöers kulturhistoriska värden i Habo tätort.
- Kommunen ska arbeta för att sprida information om bevarandevärda byggnader, kulturmiljöer och kultursevärdheter till fastighetsägare, allmänheten och turister.

Teckenförklaring

----- Kommungräns

Förslag:

 Kulturmiljöer

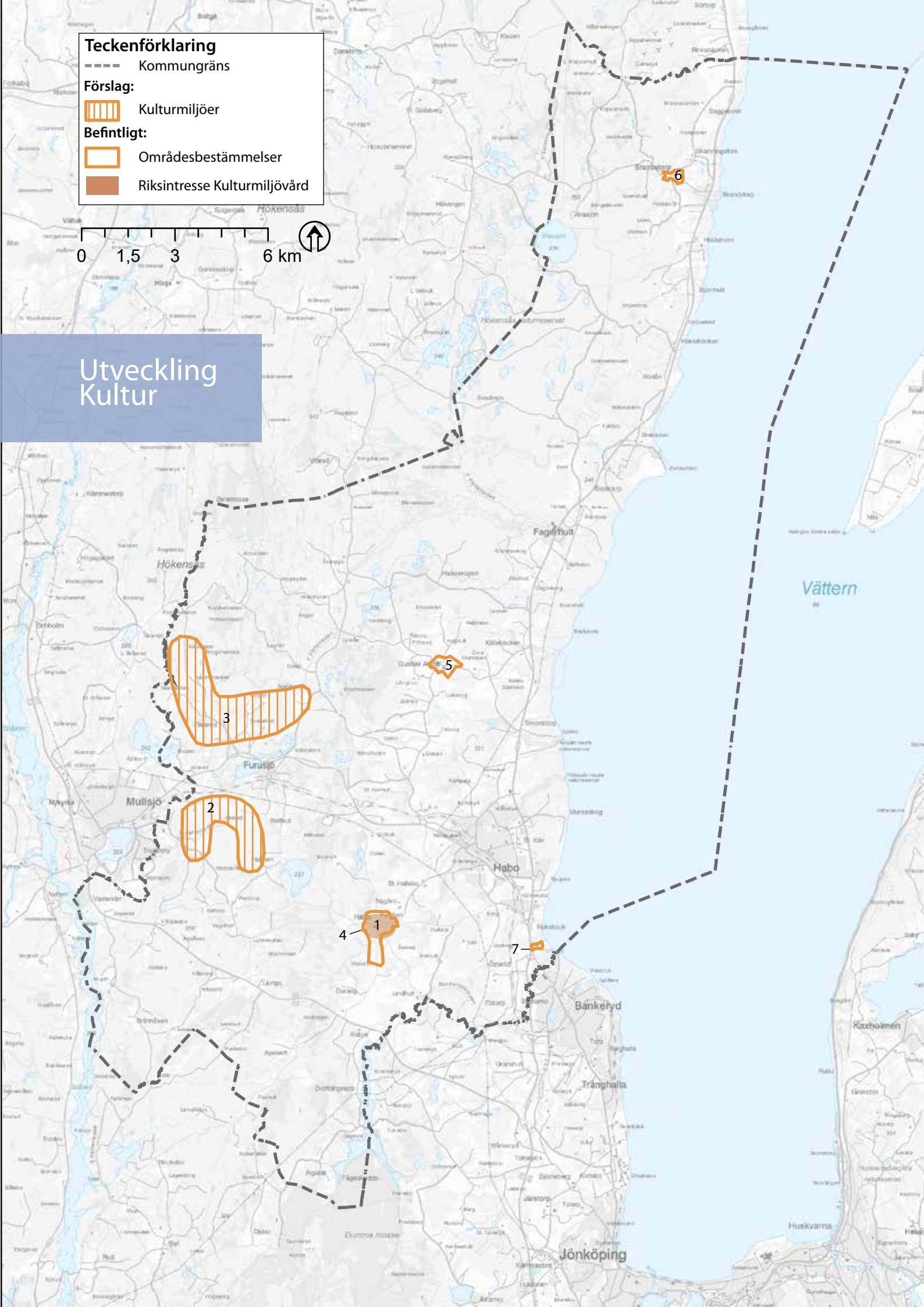
Befintligt:

 Områdesbestämmelser

 Riksintresse Kulturmiljövård

0 1,5 3 6 km

Utveckling
Kultur

Trafik och infrastruktur

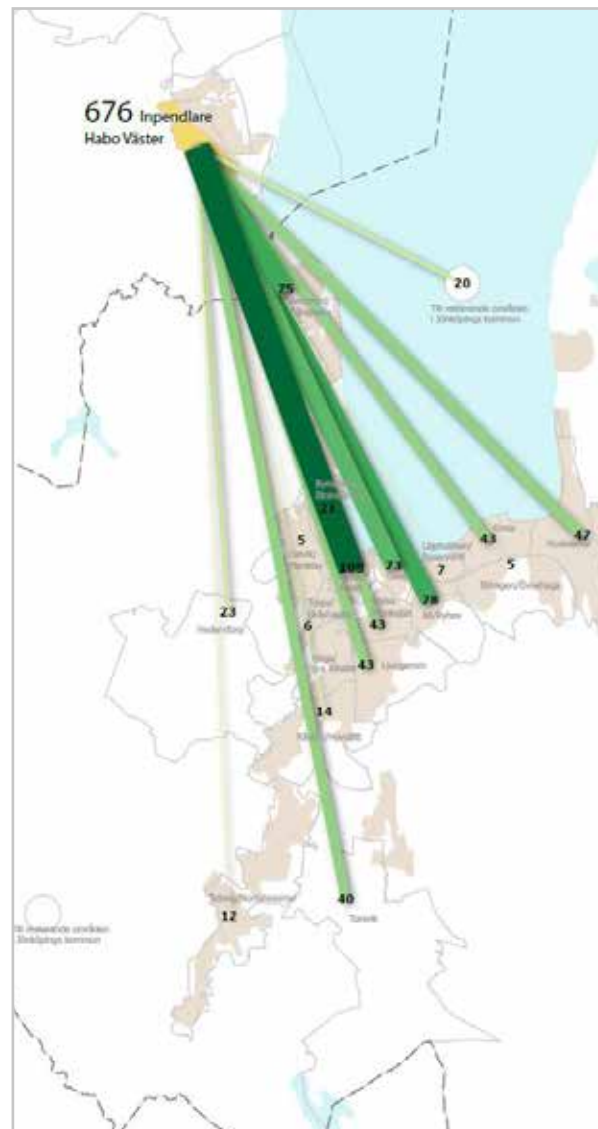
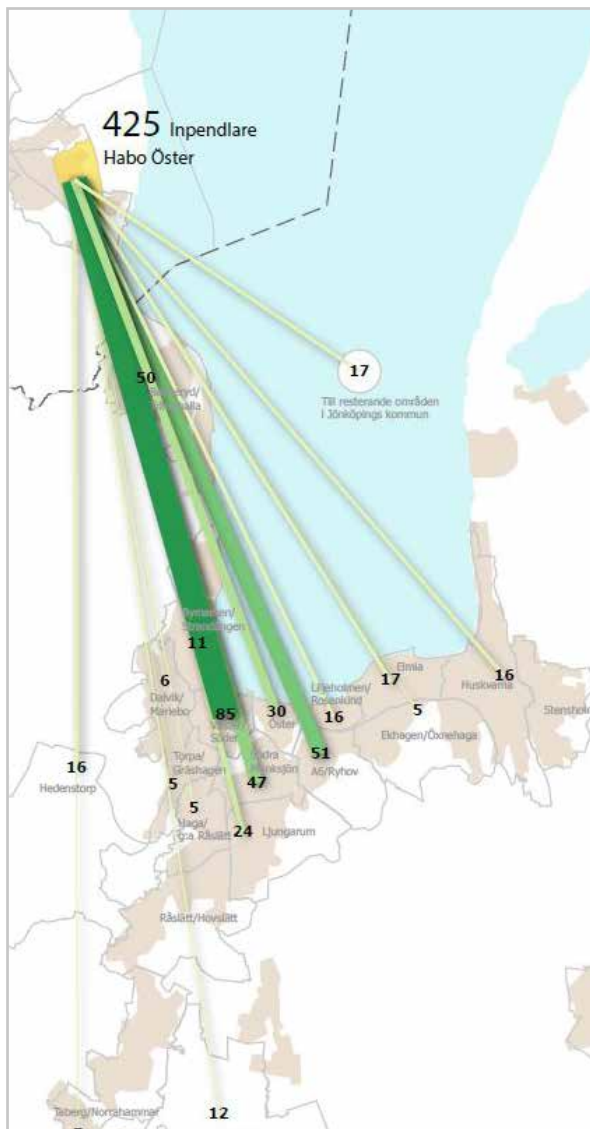
Jönköpings län ligger bra till ur ett större geografiskt perspektiv, med ett läge mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och med en närhet till exempelvis Linköping/Norrköping, Växjö, Halmstad och Borås.

Habo kommun är en integrerad del i Jönköpings region och är sammanlänkat med angränsande kommuner genom främst Jönköpingsbanan, länsväg 195 och riksväg 26/47. Möjligheten att röra sig mellan orterna inom kommunen är god genom att länsvä-

garna korsar kommunen tillsammans med det finmaskigare nätet av mindre vägar. Jönköpingsbanan innebär också en möjlighet att smidigt resa mellan Habo tätort till orter i angränsande kommuner och sedan vidare för längre resor.

Arbetspendling

En stor del av arbetsplatserna i regionen finns i Jönköping, specifikt för invånare i Habo kommun. För att kartlägga resbehovet utfördes under år 2018 en resmönsteranalys samt en kompletterande resvaneundersökning år 2019. Habo kommun har en

utpendling till Jönköpings kommun på cirka 3 000 personer per dag (år 2016). Cirka 1 000 personer pendlar in varje dag (år 2016) till Habo kommun från Jönköping. Totalt är det alltså nästan 4 000 personer som arbetspendlar mellan de två kommunerna. Detta är det starkaste pendlingsstråket i regionen och i länet. Flest antal av de som pendlar ut från kommunen har startpunkt i Habo tätort med målpunkt i Banke-ryd och i Jönköpings tätort. Analyserna redovisar var invånarna bor (utgår från kommunens nyckelkods-områden) och var de arbetar i Jönköpings kommun (arbetsplatsområden). Analyserna ger en god bild av vilka stråk mellan olika start- och målpunkter som är starkast, samt vilka åtgärder som kan förändra resebeteendet.

Tiden det tar att pendla mellan Habo och Jönköping bedöms av många som acceptabelt (max 40-45 minuter med tåg, bil, buss) varför många av kommunens invånare är inflyttade Jönköpingsbor som har kvar sitt arbete i Jönköping. Det tar cirka 15 minuter med tåg från Habo station till Jönköpings resecentrum, vilket anses vara väldigt bra. Med bil tar det cirka 20 minuter, men inte vid höga trafikflöden. Utmaningen för kommunen är att tillsammans med Jönköpings länstrafik erbjuda ett utbud av kollektivtrafik som är så attraktivt att fler väljer tåg och buss istället för bilen. Väg 195 är idag, främst vid morgon och eftermiddag, väldigt belastad. Varje vecka sker cirka 25 000 resor fram och tillbaka till arbetet mellan Habo och Jönköpings tätort, varav 69 % är arbetspendlare som reser ensamma i bil.

För de som reser i bil från Habo tätort finns det enligt resvaneundersökningen en benägenhet att förändra sitt beteende hos 23 % av bilpendlarna. Om rätt åtgärder genomförs finns det därför potential att andelen hållbara resor kan öka.

Regional transportplan

I *Regional transportplan för 2018-2029 (Trafikverket)* redovisas investeringsåtgärder för i huvudsak det statliga vägnätet i Jönköpings län och samfinansiering av åtgärder på järnvägen i nationell transportplan. Planen tar även upp åtgärder för förbättrad gång- och cykelinfrastruktur. Efter beslut om den nationella

transportplanen fastställer Region Jönköpings län planens innehåll. De åtgärder som föreslås i planen följer nedanstående principer:

- Åtgärder som beskrivs i planen 2014-2025 ska genomföras.
- Länet har en utvecklad och hållbar tågtrafik genom satsningar på järnväg.
- Utveckla funktionella stråk genom fokus på trafiksäkerhet och framkomlighet.
- Satsningar för att uppnå långsiktigt hållbara resor genom fokus på gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik.

Habo kommun är positiv till att mer än hälften av de tilldelade medlen är avsatta för åtgärder inom det hållbara trafiksystemet, det vill säga järnväg, gång, cykel och kollektivtrafik.

Habo tätort och övriga orter utmed Jönköpingsbanan har alla en stark utveckling med en positiv befolkningstillväxt vilket resulterar i stora behov av bostadsbyggande kopplat till effektiva och miljövänliga transporter. Resandet ökar samtidigt som Jönköpingsbanan är hårt belastad och har stora begränsningar vilket medför kapacitetsbrist och förseningar som i sin förlängning kan hämma den positiva utvecklingen i stråket.

Habo kommun har därmed ett stort intresse av att tågtrafiken på Jönköpingsbanan kan vidareutvecklas för att klara såväl dagens efterfrågan som behovet av ökad person- och godstrafik. På lång sikt är det därför önskvärt med en utbyggnad till dubbelspår.

Åtgärder för att höja framkomligheten och säkerheten på väg 195 bedöms också behövas, men viktigt är då att också förbättra möjligheterna till kollektivtrafik. Annars är risken att bilresorna ökar ytterligare. Habo kommun behöver samarbeta med Trafikverket, Jönköpings länstrafik och Jönköpings kommun för att hitta flera lösningar som kompletterar varandra för att förbättra dagens trafiksituation och säkra framtiden.

Jönköpingsbanan

Jönköpingsbanan är en enkelspårig elektrifierad järnväg mellan Nässjö och Falköping som korsar Habo kommun med en station i Habo tätort. Jönköpingsbanan trafikeras av både persontrafik och godstrafik.

Jönköpingsbanan är viktig ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Lokalt och regionalt för den vardagliga pendlingen till och från arbetet och nationellt för veckopendling samt övriga dagsresor. Jönköpingsbanan är utpekad som ett viktigt riksintresse för kommunikation. Det är Trafikverket som fattar beslut om riksintresseområden för kommunikationer, 3 kap § 8, miljöbalken.

Kommunen anser att järnvägen är en viktig länk som binder samman orterna i länets kommuner. Länet liksom Habo kommun har en positiv befolkningstillväxt. Tillgång till järnväg och stationsläge bedöms vara av yttersta vikt för att möjliggöra att fler av de dagliga resorna kan ske med hållbara alternativ. Järnvägen är ett miljövänligt transportalternativ samtidigt som restiden är kort. Åtgärder på Jönköpingsbanan som möjliggör en ökad kapacitet bedöms vara nödvändiga, samtidigt som till exempel fler avgångar, attraktiva tåg och biljettpris är avgörande för att fler ska välja att resa med tåg.

Väg 195

Riksväg 195 går genom Habo kommun utmed Vättern och förbinder Habo med Jönköping i söder och Hjo i norr. Vägen är också en viktig länk inom kommunen för de lokala resorna mellan de mindre orterna utmed vägen och söderut till huvudorten. Väg 195 är utpekad som riksintresse för kommunikation, med särskild betydelse för regional och interregional trafik. Den är också viktig med sin koppling till det funktionellt prioriterade stråket 26/47 samt till väg 49 som går mellan Skövde och Skara. Utmed vägen råder ett utökat byggförbud på 30 meter för att säkerställa vägområdet. Det innebär att ingen byggnation får ske eller anläggningar får uppföras inom detta avstånd utan länsstyrelsens tillstånd eller kommunens bygglov.

Genom att väg 195 förbinder kommunens orter från söder till norr är den väldigt viktig ur ett lokalt perspektiv. Vägen delar dock av orterna Fagerhult, Baskarp och Brandstorp och utgör då en barriär för invånarna när de ska ta sig från östra till västra sidan och tvärtom. Hastigheten genom orterna är 60 km/h, inga markerade överfarter för oskyddade trafikanter finns, förutom i Fagerhult där det finns två tunnlar. Särskilt för barn är detta en osäker trafiksituation och specifikt i Brandstorp och Baskarp. Ingen vägutformning signalerar att hastigheten sänks från 90 km/h till 60 km/h när samhällena börjar, detta visas endast via skyltning.

Trafiksituationen på sträckan mellan Sjogårpsrondellen i sydöstra delen av Habo tätort och vidare söderut utmed väg 195 är ansträngd på morgon och eftermiddag då cirka 4 000 pendlar till och från sina arbeten (utöver annan trafik). Vägen är en 2+1 väg. Utmed sträckan inom Habo kommun finns två trafikplatser, en vid Fiskebäck och en vid Domsand. Öster om Ebbarp i söder finns en påfartsmöjlighet från Bankeryds tätort. Vid kritiska tidpunkter blir det köbildning utmed sträckan och vidare in mot Jönköpings tätort.

För väg 195 från Sjogårpsrondellen och vidare mot Jönköping, är enligt NVDB (nationella vägdatabasen, Trafikverket) det uppmätta trafikflödet (beräknade genomsnittliga trafikflödet per dygn mätt som fordon per dygn under ett år), cirka 12 000. Från Sjogårpsrondellen och vidare norrut mot Hjo är trafikflödet cirka 7 000 fordon.

Väg 26/47

Vägen går diagonalt genom kommunens södra del från Risbro vidare till Mullsjö. Väg 26/47 ingår i det nationella stamvägnätet som är av särskild nationell betydelse. Väg 26 utgör en viktig förbindelse från Halland till Dalarna via Jönköpingsregionen. Väg 47 mellan Oskarshamn och Trollhättan är av särskild regional och interregional betydelse och har en viktig roll för transporter mellan öst- och västkusten via Jönköping och genom Habo kommun. Vägarna är utpekade som riksintresse för kommunikation.

Utmed vägen råder ett utökat byggförbud på 50 meter, för att säkerställa vägområdet. Det innebär att ingen byggnation får ske eller anläggningar får uppföras inom detta avstånd utan länsstyrelsens tillstånd eller kommunens bygglov.

För väg 26/47 genom kommunen och vidare mot Jönköping, är enligt NVDB det uppmätta trafikflödet 14 000 fordon.

För att öka trafiksäkerheten och framkomligheten har vägen byggts om på sträckan mellan Månseryd och Mullsjö, till en mötesfri motortrafikled med mitträcke. Ombyggnationen är klar hösten 2019. I samband med att vägen byggs om, tillkommer trafikplats Bäckebo med en anslutande väg till Mullsjö tätort.

Vägen är utpekad av länsstyrelsen som rekommenderad väg för transporter av farligt gods. Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter, som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom och annat gods, om de inte hanteras rätt under en transport.

Mullsjövägen, väg 1819

Vägen är en viktig länk som förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Det är ett viktigt stråk för både person- och godstransporter mellan kommunerna. Enligt statistik från år 2016 pendlar cirka 250 personer in till Mullsjö från Habo och cirka 250 personer in till Habo från Mullsjö

Cykelvägar

Kommunen korsars av Västgötaleden, en cykelled i öst-västlig riktning samt en cykelled som går söder till norr som heter Runt Vätten. I förslag till *Regional transportplan 2018-2029* är en cykelväg mellan Sandhem – Mullsjö – Furusjö – Habo – Jönköping beskriven som viktig ur ett regionalt perspektiv. Cykelvägen skulle underlätta för arbetspendling på cykel, utmed delar av sträckan.

Inom Habo tätort har cykelnätet byggts ut alltefter som tätorten har växt. Det finns dock behov av att få en helhetsbild av cykelnätet kopplat till vilka åt-

Markparkering i centrum

gårder som är bäst att genomföra. För att få ett väl fungerande cykelnät och få fler invånare att cykla är det viktigt att det finns tillgängliga och säkra cykel-parkeringar kopplat till kollektivtrafikens hållplatser.

Parkering och pendlarparkering

Inom kommunen och i tätorterna är det enkelt att köra bil. Det finns flera vägar med god tillgänglighet som knyter ihop tätorterna och regionen. I tätorterna finns det god tillgänglighet till parkeringsplatser. I Habo tätort nyttjas mycket av den centrumnära marken för markparkering, vilket innebär att det finns potential att förädla marken med mer centrumbebyggelse.

Bredvid järnvägs- och busstationen i Habo tätort finns en pendlarparkering som rymmer cirka 20 bilar. Ytterligare en pendlarparkering har anlagts på andra sidan om järnvägsspåret vid Industrigatan. Den rymmer cirka 60 bilar. I det nya bostads- och handelsområdet Kärnekulla planeras det även för en pendlarparkering som rymmer cirka 50 bilar.

Tanken med pendlarparkeringarna är att de ska underlätta samåkning samt underlätta för dem som väljer att åka kollektivt men som tar bilen från bostaden till hållplatsen.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikförbindelserna till/från Habo tätort är relativt goda. Med direkttåg går det att ta sig till Göteborg, Falköping och Skövde samt till Jönköping, Huskvarna och Nässjö. Med buss går det att ta sig till de närmsta grannorterna så som Mullsjö, Jönköping, Bankeryd och Gränna. Inom Habo kör bussarna 115 Habo – Brandstorp, 116 Habo – Mullsjö – Jönköping samt buss 101 Habo – Jönköping – Gränna. Det finns i dagsläget ingen stadstrafik, regionbussarna kan dock i vissa fall nyttjas som detta.

Kollektivtrafik är ett bra sätt att förflytta människor där det finns ett samlat behov av att röra sig mellan olika målpunkter vilket ger starka stråk. Det är därför viktigt att kollektivtrafik planeras där flest invånare vill åka. För att kollektivtrafiken ska upplevas som ett naturligt val krävs det att den är synkad med människors start- och målpunkt och anses vara punktlig. För att en hållplats ska upplevas attraktiv och tillgänglig bör avståndet från hem och busshållplats vara maximalt 400 meter. En tätare bebyggelse och högre exploateringsgrad inom dessa avstånd stärker underlaget av möjliga resenärer, vilket i sin tur kan medföra tätare och fler avgångar. Flera av

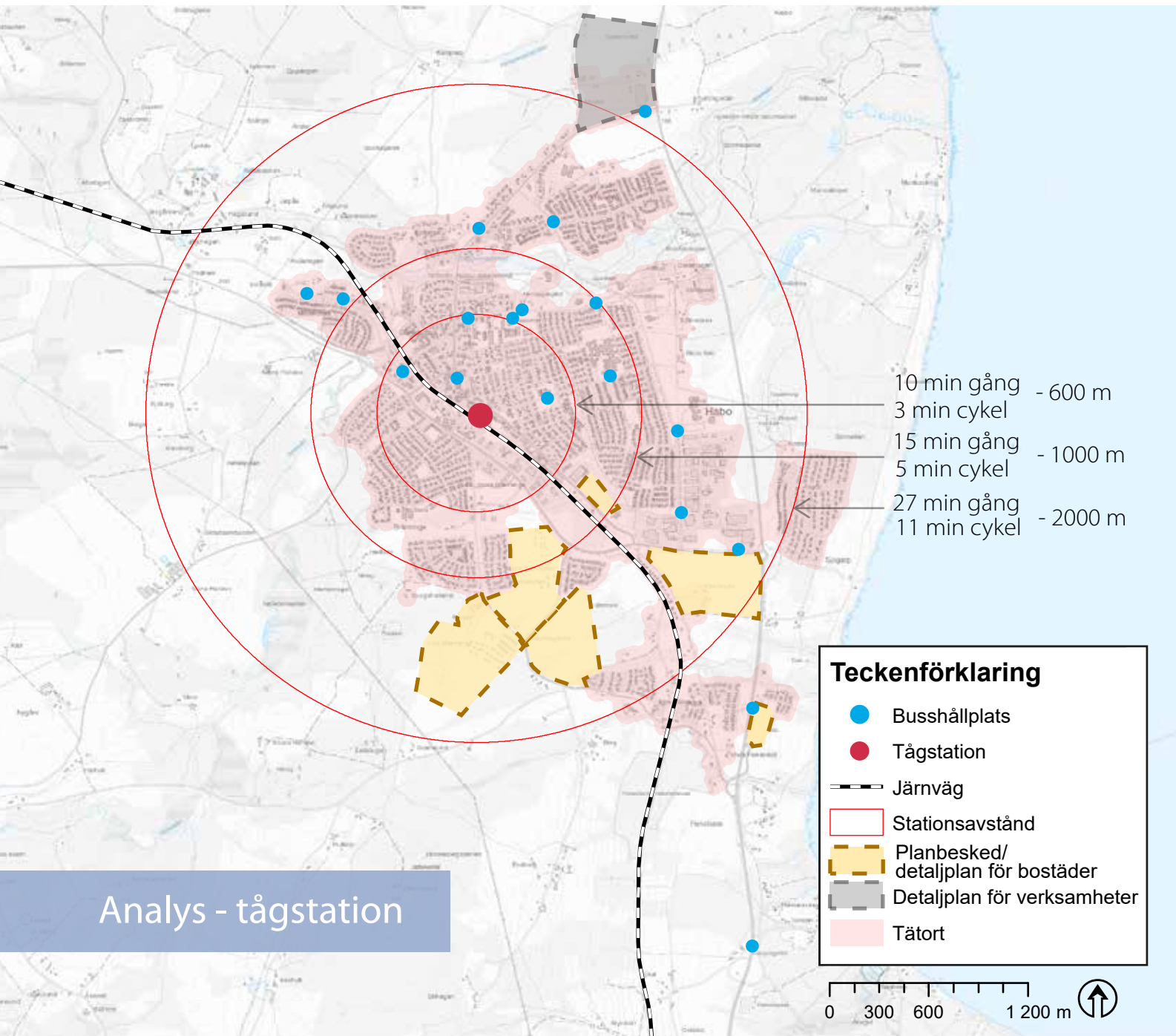

bostadsområdena i Habo tätort som ligger söder om järnvägen och har i dagsläget ingen bussförbindelse som försörjer bostadsområdena.

Avstånd till en järnvägsstation mellan 600 - 1000 meter bedöms som attraktivt. Resenärer accepterar ett längre avstånd till en järnvägsstation eftersom tåget är mer tillförlitligt och snabbare än buss. Inom en radie av 600 – 1000 meter från järnvägsstation är det därför viktigt med förtätning av bebyggelse med högre exploateringsgrad närmast stationen.

Det är inte enbart avstånd som avgör om människor väljer att åka kollektivt, att få ihop livspusslet är oftast den avgörande förutsättningen. Men att skapa en möjlighet att välja ger ändå goda förutsättningar för ett ökat resande med kollektivtrafik. Det handlar om att bygga attraktiva gång- och cykelvägar till hållplatsen, trygga och säkra cykelparkeringar, pendel- och samåkningsparkering som ligger i direkt anslutning, trygga och säkra väderskydd, uppdaterad reseinformation med mera. Kollektivtrafiken måste också vara attraktiv med flera avgångar, moderna fordon, tidseffektiv och prisvärd. För att få till dessa faktorer krävs i sin tur ett starkt underlag i form av resenärer.

För att få fler invånare att nyttja kollektivtrafiken behövs det i Habo kommun både förbättringar när det gäller avgångar, linjedragningar, placering av hållplatser men även insatser för att påverka människors val, attityd och beteende, så kallad "mobility management". Det krävs även ett nära samarbete med Länstrafiken och Jönköpings kommun som i många fall är målpunkten för många av de dagliga resorna.

Analys - tågstation

Teckenförklaring

 400m från hållplats

Befintligt:

- Busshållplats
- Tågstation
- Buss 116
- Buss 115
- Buss 101
- Järnväg
- Planbesked/
detaljplan för bostäder
- Detaljplan för verksamheter
- Tätort

0 250 500 1 000 m

Analys - busshållplats

Utveckling

Mellan Habo och Jönköping finns det ett starkt transportstråk. Möjligheterna att nyttja olika trafikslag inom detta stråk är viktigt att kunna erbjuda. Det ska vara möjligt att åka kollektivt med tåg och buss, att cykla, men också att åka bil när det behövs. Det självklara första valet av färdmedel behöver dock ändras från bil till kollektivt för att förbättra trafiksituationen i stråket och i Jönköpings kommun, samt för att öka miljövinsterna. Kommunen bör därför arbeta för att i samverkan med Jönköpings kommun och myndigheter skapa ett attraktivt transportstråk med fokus på hållbara transportslag.

Översiktsplanen innebär förslag till flera investeringar när det gäller järnväg, vägar och cykelbanor. Att ha en god infrastruktur som möjliggör olika typer av resor är bra, men för att få en ökad mängd hållbara resor krävs också ett arbete för att förändra attityd och beteende. Kommunen bör därför också arbeta med att lyfta frågan om en kommungemensam resurs för att arbeta med mobility management i syfte att öka andelen hållbara resor.

För att kunna hantera och ha en klar bild över behovet av parkeringsplatser vid ny- och ombyggnation av framförallt bostäder, behöver kommunen ta fram ett parkeringsprogram och införa parkeringsnormer för både cykel och bil. Föreslagna normer bör grunda sig på vilka förutsättningar ett område har. Ett centralt område innebär att de boende har bättre förutsättningar att gå, cykla och åka kollektivt till olika målpunkter, vilket motiverar ett lägre antal parkeringsplatser för bil, men ett högre antal för cykel.

Kollektivtrafik

I takt med att Habo kommun växer och utvecklas, framförallt Habo tätort, behöver linjedragningen av busstrafiken omprövas så att även de nya bostadsområdena kan försörjas med kollektivtrafik. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Jönköpings Länstrafik om alternativa linjedragningar och det är något som kommunen kommer fortsätta att göra även i framtiden. I samverkan med

Jönköpings Länstrafik föreslås en ny bussdragning genom bostadsområdena söder om järnvägen. För att ytterligare förbättra kollektivtrafiken är även ett framtida alternativ att utreda om en linjedragning kan vara aktuell utmed Övre och Nedre Kamma-backen vidare under järnvägen till trafikplats Fiskebäck. Utformning av gatan ska då anpassas till att möjliggöra busstrafik samt gång och cykel. Det innebär också att kommunen behöver utreda möjligheten till att bredda järnvägsundergången. Dessa åtgärder bedöms vara viktiga förutsättningar för att möjliggöra en attraktiv busstrafik för boende i Bränningeområdet och Fiskebäck, och föreslås därför utredas i samarbete med Jönköpings Länstrafik och Trafikverket.

I Habo tätort skulle det kunna finnas en lokal matarbuss som kör under vissa tider, men detta behöver utredas. På lång sikt är det även önskvärt att utöka tågtrafiken utmed Jönköpingsbanan med fler tåg, längre tåg och fler avgångar. En tidseffektiv, punktlig och fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för att öka kollektivresandet.

Det är viktigt att det även fortsättningsvis finns möjlighet till kollektivtrafik utmed väg 1819 mellan Mullsjö och Habo via Furusjö som kompletterar tåget, eftersom det inte finns en tågstation i Furusjö.

Cykel

För att få en sammanhängande bild av cykelnätet och för att kunna arbeta med förbättringar föreslås att kommunen ska ta fram en cykelplan. Fokus bör ligga på tätorterna och främst Habo, men även kopplingar mellan orterna och turistcykling ska redovisas. I enlighet med förslag till *Regional transportplan 2018-2029* finns i översiktsplanen sträckan för regional cykelväg mellan Mullsjö via Furusjö och Habo utpekad, som även binder samman Jönköpings tätort söderut. Översiktsplanen föreslår även att en cykelväg utmed väg 195 byggs som binder ihop Habo med orterna i norr och vidare mot Hjo. Denna kan nyttjas både för arbetspendling och för friluftssändamål. En cykelbana utmed väg 195 kopplar ihop friluftsområdet Hökensås i norr med Domsand i söder och möjliggör samtidigt en bättre kontakt med naturområden utmed Vättern.

Järnväg

Enligt resmönsteranalys, resvaneundersökning samt annan resestatistik för andra kommuner i länet är det ett stort flöde av arbetspendlare till A6/Ryhov. För att möjliggöra en överflytt från bilåkande till tåg bedöms att en ny tågstation behövs som serverar arbetsplatserna A6 och Ryhov. Därför föreslås ett samarbete med kommunerna utmed Jönköpingsbanan, Region Jönköping, Trafikverket och Länstrafiken för att gemensamt arbeta för ett nytt stationsläge.

För att öka attraktiviteten vid nuvarande stationsområde i tätorten föreslås att kommunen tar fram en plan för att optimera utformningen för att möjliggöra ett lättillgängligt område för gående, cyklister och bilister. Inom stationsområdet eller i direkt närhet bör det finnas trygga och säkra cykelparkeringar med möjlighet till olika typer av service såsom luftpump, låsmöjligheter med mera. Pendelparkering som möjliggör att resenärer kan ta bilen till tåget, säkra gångvägar till och från perrongen, cykelbanor som leder fram till stationsområdet från övriga tätorten med mera.

För att i framtiden ha möjlighet att diskutera och genomföra byggnation av ett ytterligare järnvägsspår föreslås att mark utmed nuvarande spår markeras för dubbelspår.

Översiktsplanen innebär att järnvägsundergången i höjd med Fiskebäck utreds och eventuellt utformas med syfte att möjliggöra för busstrafik. Denna åtgärd bedöms kunna vara en av förutsättningarna för att åstadkomma en attraktiv busstrafik för boende i Bränningeområdet och Fiskebäck.

Vägar

Utifrån trafikbelastningen som råder i dagsläget utmed väg 195 söder om Habo, föreslås att kommunen tillsammans med Trafikverket och Jönköpings kommun utreder möjligheten att bredda vägen till 2+2 väg, från Sjogarpsrondellen till Hedenstorp i Jönköping, och att trafikplatserna byggs ut för att bli fullgoda trafikplatser. I anslutning till trafikplatserna föreslås att attraktiva pendelparkeringar, cykelparkeringar samt busshållplatser byggs.

I höjd med trafikplats Domsand, föreslås att Habo kommun utreder möjligheterna att utveckla ett markområde för verksamheter. Området ligger i anslutning till verksamhetsområdet i norra Bankeryd. I samband med detaljplaneläggning för området ska alternativa vägdragningar som kopplas till väg 195 och till verksamhetsområdet i Bankeryd utredas.

Om dagens bilpendlande på väg 195 antas fortsätta i samma utsträckning när Habo är utbyggt enligt översiktsplanen, kommer antalet fordon öka på grund av arbetspendling med 3 000 fordon på åsträckan Habo tätort - Jönköping.

För att förbättra trafiksituationen i tätorterna utmed väg 195, avseende säkerhet för oskyddade trafikanter samt hastighetsdämpande åtgärder, bör ett arbete påbörjas med Trafikverket för att utreda möjliga förslag. Det gäller för tätorterna Brandsorp, Baskarp och Fagerhult. En säker över- eller undergång från väst till öst bör finnas i varje tätort, samt en utformning av vägen som bidrar till sänkt hastighet.

I och med att väg 26/47 byggs om och får en ny dragning behöver Habo kommun, Mullsjö kommun och Trafikverket samarbeta för att åstadkomma attraktiva pendelparkeringar och busshållplatser, utmed vägen för att möjliggöra för boende att resa hållbart.

Översiktsplanen pekar ut Munkaskog som en viktig framtida målpunkt för friluftsliv och turism. För att tillgängliggöra området krävs att kommunen studerar var och hur en anslutning för cykel och bil ska placeras och utformas. En förlängning av Sjogarpsleden är ett alternativ. Sjogarpsleden är bred och har separerad gång- och cykelbana.

En ny passage för cyklister och gående över/under väg 195 bör också studeras med syfte att på ett säkert sätt tillgängliggöra området Munkaskog för oskyddade trafikanter.

För att trafikförsörja eventuella nya bostäder i anslutning till befintliga bostadsområden behöver en ny väganlutning studeras mellan Skyttevägen och Blåklintsgatan.

Riktlinjer - Trafik och infrastruktur

Cykel mm

- En cykelplan för att kartlägga cykelnätet och göra Habo kommun mer cykelvänligt ska tas fram.
- Kommunen ska i samarbete med Mullsjö kommun och Trafikverket utreda möjligheten att bygga cykelbana mellan Mullsjö och Habo via Furusjö.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utreda möjligheten att bygga en cykelbana utmed väg 195, mellan Brandstorp och Habo tätort.
- Kommunen ska ta fram ett parkeringsprogram och införa parkeringsnormer gällande cykel och bil vid nybyggnation.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket se över möjligheterna att skapa säkra öst-västliga kopplingar för oskyddade trafikanter i orterna utmed väg 195, Brandstorp, Baskarp och Fagerhult.
- Kommunen ska utreda möjliga gång- och cykelförbindelser till Munkaskog.

Kollektivtrafik

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Jönköpings kommun, Länsstrafiken, Trafikverket och Region Jönköping skapa ett attraktivt transportstråk mellan Habo tätort och Jönköping med fokus på hållbara transportslag.
- Kommunen ska arbeta för att utöka kollektivtrafiken med buss samt utreda möjligheten för en lokal matarbus i Habo tätort.
- I stationsnära läge, inom en radie av 600 – 1000 meter, förtäta med bostäder för att öka reseunderlaget och stärka centrum. En högre exploateringsgrad ska eftersträvas inom den närmsta zonen, 600 meter.
- Sträva efter att ny bebyggelse i Habo tätort planeras utifrån ett avstånd på 400 meter till busshållplats/kollektivtrafik.
- Kommunen ska lyfta frågan om en kommungemensam resurs som arbetar med mobility management i syfte att öka andelen hållbara resor.

Riktlinjer fortsättning

Järnväg

- Kommunen ska lyfta frågan angående dubbelspår utmed Jönköpingsbanan med berörda kommuner och Trafikverket.
- Ett område utmed nuvarande järnväg säkras för att möjliggöra ett framtida dubbelspår genom kommunen. Inom ett område på 40 meter om vardera sida om järnvägen råder restriktivitet mot förändringar som kan försvåra ett framtida genomförande.
- Kommunen ska arbeta för att skapa ett attraktivt stationsområde som är lättillgängligt för gående, cyklister och bilister genom utformning och servicemöjligheter.
- Kommunen ska utreda möjligheten att bredda järnvägsundergången vid Fiskebäck, Övre och Nedre Kammabacken, för att möjliggöra för busstrafik.
- Kommunen ska i samverkan med berörda kommuner utmed Jönköpingsbanan arbeta för en ny tågstation vid A6/Ryhov.

Vägar

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utreda möjlighet till utbyggnad av befintliga trafikplatser utmed väg 195.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket och Jönköpings kommun utreda möjligheterna att bredda väg 195 till 2+2 väg.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket, Länsstrafiken och Mullsjö kommun åstadkomma attraktiva pendelparkeringar och busshållplatser utmed nya väg 26/47 för att tillgängliggöra kollektivtrafiken.
- Kommunen ska utreda möjligheterna att bredda Övre och Nedre Kammabacken samt järnvägsundergången vid Fiskebäck för att möjliggöra för busstrafik.
- Ny väganslutning från Skyttevägen som ansluter till Blåklintsgatan ska utredas i samband med ett detaljplanearbete.
- Ny väganslutning till Munkaskog för cykel och bil ska utredas i samband med att området utvecklas för friluftsliv och turism.
- I samband med detaljplanearbetet för nytt verksamhetsområde vid Domsand ska möjlig väganslutning till Bankeryds verksamhetsområde utredas.

Utveckling Trafik och infrastruktur Habo tätort

Teckenförklaring

- Kommungräns
- 400 m från hållplats

Förslag:

- Busshållplats
- Järnväg, dubbelspår
- Strategisk trafikplats
- Gång- och cykelpassage
- Vägutredning

Befintligt:

- Busshållplats
- Tågstation
- Planbesked/
detaljplan för bostäder
- Detaljplan för verksamheter
- Tätort

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

— Cykelled

— Järnväg, dubbelspår

○ Strategisk trafikplats

○ Gång- och cykelpassage

— Vägutredning

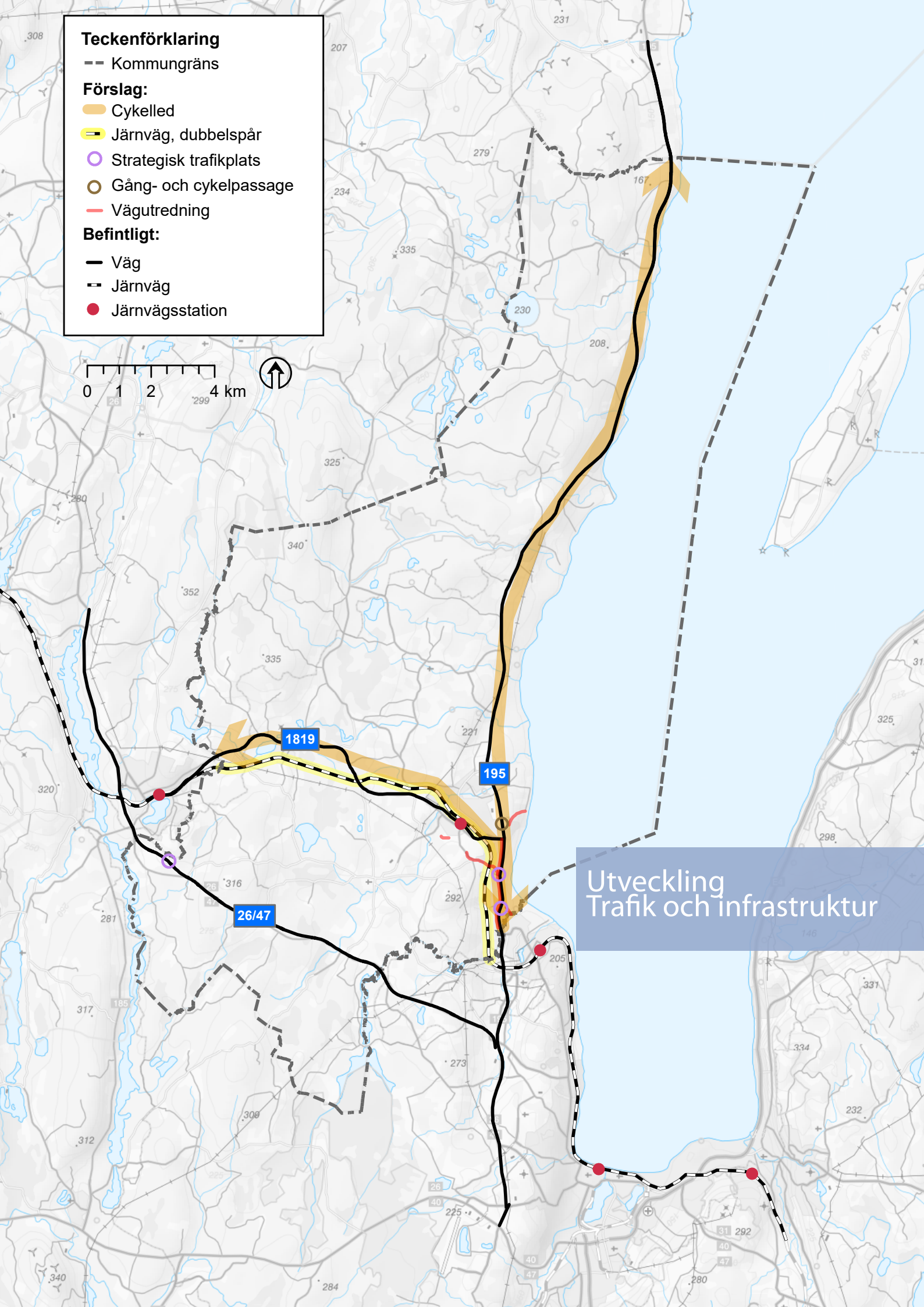
Befintligt:

— Väg

— Järnväg

● Järnvägsstation

0 1 2 4 km

Utveckling
Trafik och infrastruktur

Teknisk försörjning

Ett samhälle behöver teknisk försörjning för att fungera. Fungerande system för vatten, avlopp, el, IT och avfall är grundläggande förutsättningar i ett modernt samhälle.

Vatten och avlopp

Långsiktigt hållbara lösningar för vatten och avlopp (VA) är en förutsättning för attraktivt boende i kommunen. Habo kommun ansvarar för att vatten- och avloppshanteringen i kommunen inte påverkar sjöar och vattendrag negativt. Kommunen ska alltid sträva efter att använda bästa möjliga teknik för att uppnå detta.

VA-utbyggnaden i kommunen är under utredning och har hittills resulterat i en VA-policy och en VA-plan för omvandlingsområden. Med omvandlingsområden menas sammanhängande bostadsområden som ska anslutas till kommunalt VA. VA-planen och policyn uppdateras regelbundet.

Kommunala verksamhetsområden

Habo kommuns invånare har vatten och avlopp från allmän (kommunal) anläggning eller från enskilda anläggningar. Kommunen är skyldig att ordna så att ett blivande eller befintligt bebyggelseområde i ett större sammanhang får vatten eller avlopp om det finns behov med hänsyn till hälsa och miljö. Kommunen ska fastställa verksamhetsområden för den allmänna VA-anläggningen. Verksamhetsområdet är ett geografiskt avgränsat område inom vilket kommunen har en skyldighet att tillhandahålla en eller flera vattentjänster genom allmän VA-anläggning. Vattentjänsten kan vara både vatten, avloppsvatten eller dagvatten. Habo kommun ansvarar för att gränserna för befintliga verksamhetsområden hålls aktuella. Vid behov lämnas förslag till nya gränser för fastställande av kommunfullmäktige. När tätorterna byggs ut behöver verksamhetsområdena utökas till ytan. Processen kan också initieras genom ett föreläggande från länsstyrelsen.

I Habo kommun finns det verksamhetsområden på flera platser i kommunen. Verksamhetsområde för vatten och avlopp finns i Brandstorps samhälle (inklusive Brandstorps Kyrkby och Skämingsfors). Ett långsträckt verksamhetsområde för vatten och avlopp finns även för Rödåns samlade bebyggelse. Verksamhetsområde finns i Baskarps, Fagerhult, Furusjö, Västerkärr samt Habo tätort (inklusive Fiskebäck och Domsand).

Omvandlingsområden är utpekade och planerade för bland annat Eket och Ebbarp, vilket troligtvis kommer att öka antalet enstaka avstyckningar för bostadsbyggande. Det ökade trycket för att bygga bostäder i dessa områden gör att områdena måste hanteras i översiktsplanen.

Vatten

Grundvatten

Grundvatten är en viktig naturresurs och en del av vattnets kretslopp. Grundvatten bildas genom att dag- och regnvatten infiltrerar ner i marken. Grundvatten är viktigt för dricksvattenförsörjningen i städer och samhällen. Habo kommun har tre grundvattentäkter för dricksvattenförsörjning till de mindre orterna samt en reservvattentäkt till Habo tätort.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tog 2015 fram en regional vattenförsörjningsplan. I denna listades regionalt viktiga yt- och grundvattenförekomster för dricksvattenförsörjningen. För att en grundvattenförekomst ska klassas som regionalt viktig ska den kunna försörja minst 50 000 personer med dricksvatten och ha en uttagsmöjlighet på mer än 2,25 miljoner kubikmeter per år. Någon kommunal vattenförsörjningsplan finns i nuläget inte.

En av de regionalt viktiga grundvattenförekomsterna i Jönköpings län – Hökensås (SE643934-139880)- är belägen i Habo och Tidaholm kommuner. Grundvattenförekomsten är cirka 152 km² stor och är ett skyddat område för dricksvatten enligt ramdirektivet för vatten eftersom det har framtida potential som dricksvattenresurs. De kommunala

grundvattentäkterna i Baskarp och Brandstorp är belägna inom denna vattenförekomst.

Förutom den stora grundvattenförekomsten i Hökensås finns det ytterligare åtta grundvattenförekomster som ligger helt eller delvis inom Habo kommun. Dessa är N. Habo (SE642430-139968), Julared (SE642507-139119), Fagerhult (SE643164-140251), Bankeryd (SE641648-139966), Månseryd-Bankeryd (SE641565-139922), Bottnaryd-Tunarp (SE 641803-138494), Olsbo-Ålgafall (SE641034-139073) samt Karlsborg-S. Fågelsås (SE647199-141548).

Dricksvatten

Habo tätort inklusive Domsand och Fiskebäck försörjs med vatten från Vättern via en överföringsledning från Häggebergs vattenverk i Jönköping. Utöver detta finns fyra grundvattentäkter i kommunen. En av dem (Dykärr) är tänkt som reservvattentäkt för Habo tätort, men är inte fungerande i dagsläget. De övriga tre täkterna försörjer tätorterna Baskarp, Brandstorp och Furusjö med dricksvatten. Vattentäkten i Baskarp försörjer även Fagerhult och Rödån med dricksvatten. Vattenverken är ålderstigna och i behov av upprustning. Västerkärr försörjs av en vattentäkt i Mullsjö kommun. Fastigheter som ligger utanför områden med kommunalt VA har enskilda brunnar för dricksvattenförsörjningen.

För att skydda de kommunala vattentäkterna har kommunen ansökt om inrättande av vattenskyddsområden för Baskarp och Brandstorp. En revidering har genomförts på de befintliga vattenskyddsområdena Dykärr och Furusjö. Vattenskyddsområdet för Dykärr fastställdes oktober 2017. Underlag för övriga vattenskyddsområden ligger hos Länsstyrelsen i Jönköpings län för antagande. Vättern och dess tillrinningsområde är sedan den 1 mars 2014 skyddat som vattenskyddsområde.

Ett område som nyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt kan av länsstyrelse eller kommun inrättas som vattenskyddsområde med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken.

Avlopp

Allt vatten som används i samhället måste renas innan det återförs till naturen, antingen i ett kommunalt reningsverk eller i ett enskilt avloppsreningsystem.

I Habo kommun finns idag sex kommunala avloppsreningsanläggningar. Dessa ligger i Habo, Furusjö, Baskarp, Brandstorp, Fagerhult och Rödån. I Habo, Baskarp, Brandstorp och Fagerhult finns konventionella avloppsreningsverk med mekaniska, biologiska och kemiska reningssteg. I Furusjö och Rödån består avloppsreningen av reningsdammar.

Enskilda avlopp

Utanför verksamhetsområdena är det de enskilda fastighetsägarnas ansvar att ordna med VA-försörjningen, via egna anläggningar på den egna fastigheten eller gemensamt med grannar och närboende. Varje enskild fastighetsägare ansvarar då för att avloppsanläggningen på fastigheten är godkänd enligt rådande miljölagstiftning. Det innebär att avloppsvattnet som släpps ut ska vara så rent från bakterier att det inte utgör någon risk för smittspridning och att mängden näringsämnen är så låg att inte miljön tar skada.

I Habo kommun finns det cirka 1 500 fastigheter med enskilt avlopp varav cirka 1 300 fastigheter har vattentoalett. Ungefär en tredjedel av dessa har avloppslösningar som inte är godkända enligt dagens miljölagstiftning.

Miljönämnden inventerar enskilda avlopp områdesvis regelbundet för att kontrollera status. Om åtgärder krävs kan miljönämnden ställa krav via föreläggande. Bebyggelseområden som behöver omfattas av kommunalt VA och som är utpekade för detta benämns som omvandlingsområden.

Dagvatten

Dagvatten är regnvatten som avleds från hårdgjorda ytor så som hustak, vägar, parkeringsplatser och garageuppfarter. Det finns verksamhetsområden

för dagvatten på flera orter i kommunen; Fagerhult, Baskarp och Habo tätort. I Brandstorp och Furusjö omfattar verksamhetsområdena delar av samhällena. I Rödån, Västerkärr och Domsand saknas verksamhetsområden för dagvatten. Ungefär 80 % av dagvattnet från Habo tätort leds via dammar i Munkaskog till Vättern.

Ledningsnätet

Ledningsnätet består av cirka 10 mil kallvattenledningar som förser kommuninvånarna med dricksvatten samt cirka 10 mil avloppsledningar som transporterar avloppsvatten till reningsverken för rening innan vattnet går ut i vattendragen. Systemet innehåller dessutom cirka 6 mil dagvattenledningar som transporterar bort regn- och smältvatten i huvudsak via fördröjningsmagasin eller våtmark där rening sker eller direkt ut i vattendragen.

Vattenkvalitet

Det finns flera miljömål som berör vattenkvaliteten i Habo kommuns sjöar och vattendrag. De nationella miljömålen som berör vattenkvaliteten är *Ingen övergödning*, *Bara naturlig försurning* och *Levande sjöar och vattendrag*. Dessa mål är inte juridiskt bindande men utgår ifrån miljökvalitetsnormerna (MKN) som måste uppnås inom en viss tidsperiod. Miljökvalitetsnormer anger den miljökvalitet som ska uppnås för varje enskild vattenförekomst och vid vilken tidpunkt den senast ska vara uppfylld. Från och med 2019-01-01 har ändringar införts i miljöbalken (5 kap 4 §) som tydliggör att åtgärder eller verksamheter inte får tillåtas om de äventyrar möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm för vatten.

För ytvatten bedöms kemisk och ekologisk status och för grundvatten bedöms kemisk och kvantitativ status. För att ett vatten ska statusklassas krävs att det överstiger en viss storlek. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst medan miljökvalitetsnormen beskriver den vattenkvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt det ska vara gjort.

Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Skillnaden mellan status och miljö kvalitetsnormen definierar det åtgärdsbehov som finns och ger underlaget till vattenförvaltningens åtgärdsprogram. En förvaltningsplan och ett åtgärdsprogram har fastställts för perioden 2017-2021. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god status eller potential till år 2021 eller 2027 och att statusen inte får försämrats.

Ytvatten

Större sjöar och vattendrag i kommunen omfattas av miljö kvalitetsnormerna. I Habo kommun har 18 ytvattenförekomster statusklassats och utav dessa är fem sjöar eller dammar och 13 vattendrag. Hälften av dessa har en ekologisk status som är klassad som måttlig (ingen ytvattenförekomst är klassad dålig). Vad gäller ytvattenförekomsterna som utgörs av sjöar och dammar, Alva sjön, Strandgölen, Furusjön, Stråken och Domneådammen är det bara den sistnämnda som inte uppnår god ekologisk status. Vid den senaste klassningen är det framför allt bedömningen av hydromorfologin (vandringshinder) som avgjort statusen/klassningen. De vattendrag som år 2017 inte uppnår god ekologisk status är Domneån, Hökesån, Knipån, Lufsebacken, Hornån, Svedån, Holmån och Krikån. De vanligaste orsakerna till att god ekologisk status inte uppnås är att vattenförekomsten har problem med vandringshinder för fisk, sträckor som är rätade och rensade samt från flödespåverkan. Det har bedömts som möjligt att de flesta av vattendragen ska uppnå god ekologisk status år 2021 och därför har en tidsfrist lämnats för samtliga vattenförekomster som i dagsläget inte har god status. Det finns en risk att Svedån inte når god ekologisk status till år 2021. Kommunen arbetar även aktivt med restaureringsåtgärder i vattendragen, bland annat genom att öppna upp fria vandringssvägar för fisk och andra vattenlevande organismer.

Övervakning och kontroll av ytvattenkvaliteten i Habo kommun sker löpande, bland annat genom effektuppföljning för kalkningsverksamheten, elfiskeprogram och provfiske utförda av länsstyrelsen

samt genom Vätternvårdsförbundets recipientkontroll (SRK Södra Vätterns tillflöden). Inom miljökontorets tillsyn kontrolleras verksamheter som släpper ut förorenat vatten till vattendragen samt dagvattenutsläpp.

Försurningen är ett miljöproblem för de västra Vätternbäckarna i Habo kommun. För att vattendragen skall klara de vattenkemiska målen som finns för respektive vattendrag sker det årliga kalkningar av våtmarker och sjöar i respektive avrinningsområde enligt åtgärdsplanen för kalkningsverksamheten i Jönköpings län.

Genom vatten som infiltreras över gräsytor renas miljögifter och petroleumprodukter under förutsättning att ytan inte överbelastas. Då en utökad bebyggelse/förtätning av samhällen ofta leder till att grönytor tas i anspråk och fler hårdgjorda ytor skapas minskar den naturliga reningen av vattnet och risken för utsläpp av förorenat dagvatten i vattenmiljön ökar. Vattendrag är särskilt känsliga för påverkan då flera av dem redan idag utsätts för örenat dagvatten. En utökning av verksamhetsområden innebär även ofta en risk för ökade belastningar från punktutsläpp som kan innehålla miljögifter. Kommunen ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs vid mark- och vattenanvändning. En given utgångspunkt är att all verksamhet ska planeras, byggas och bedrivs på ett sätt som är långsiktigt förenligt med miljö kvalitetsnormerna och som förhindrar att förorenande ämnen når känsliga vattenmiljöer. Det är speciellt viktigt att förhindra läckage från förorenad mark. I samband med fortsatt planering på detaljnivå bör dagvattenutredningar tas fram som redovisar vilken belastning som dagvattnet kan orsaka på vattendragen samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå önskat resultat.

Grundvatten

Även grundvattenförekomster omfattas av miljö kvalitetsnormerna. Särskild hänsyn bör tas till vattenkvalitet och grundvattenbildning i inströmningsområden till grundvattenförekomster eftersom föroreningar i dessa områden löper störst risk att förorena grundvattnet.

För grundvatten ska två typer av miljö kvalitetsnormer uppnås, kemisk och kvantitativ status. Inom kommunen finns åtta grundvattenförekomster som har fastställda miljö kvalitetsnormer. Hälften av grundvattenförekomsterna utgörs av sand och grusavlagringar och den andra hälften av grundvattenförekomsterna består av sedimentära bergarter (Vingsjöformationen). Den kvantitativa statusen är god eller bedöms som god för samtliga förekomster, vilket betyder att vattenuttagen är i balans med nybildningen av grundvatten. Den kemiska statusen är god för samtliga grundvattenförekomster. Några grundvattenförekomster bedöms idag tillhöra områden där det finns en risk att den kemiska statusen försämras eller inte kan behållas till år 2021. Till dessa kan nämnas bland annat Bankeryd och Månseryd - Bankeryd. Ett stort antal miljöfarliga verksamheter förekommer inom vissa av områdena, vilket medför en risk att grundvattnet kan komma att belastas av förorenande ämnen och miljögifter.

Statusklassificeringarna i kartlagret är uppdaterade under våren 2017

Grundvatten kvantitativ status: Redovisar de grundvattenförekomster där vattenuttagen är i balans med nybildningen av grundvatten.

Ekologisk status sjö/vattendrag: Redovisar hur sjöar och vattendrag placeras på en femgradig skala, baserad på de ekologiska förutsättningarna.

Kemisk status sjö/vattendrag: Redovisar om vattnen uppnår god kemisk status eller inte, avseende olika typer av föroreningar.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Befintligt:

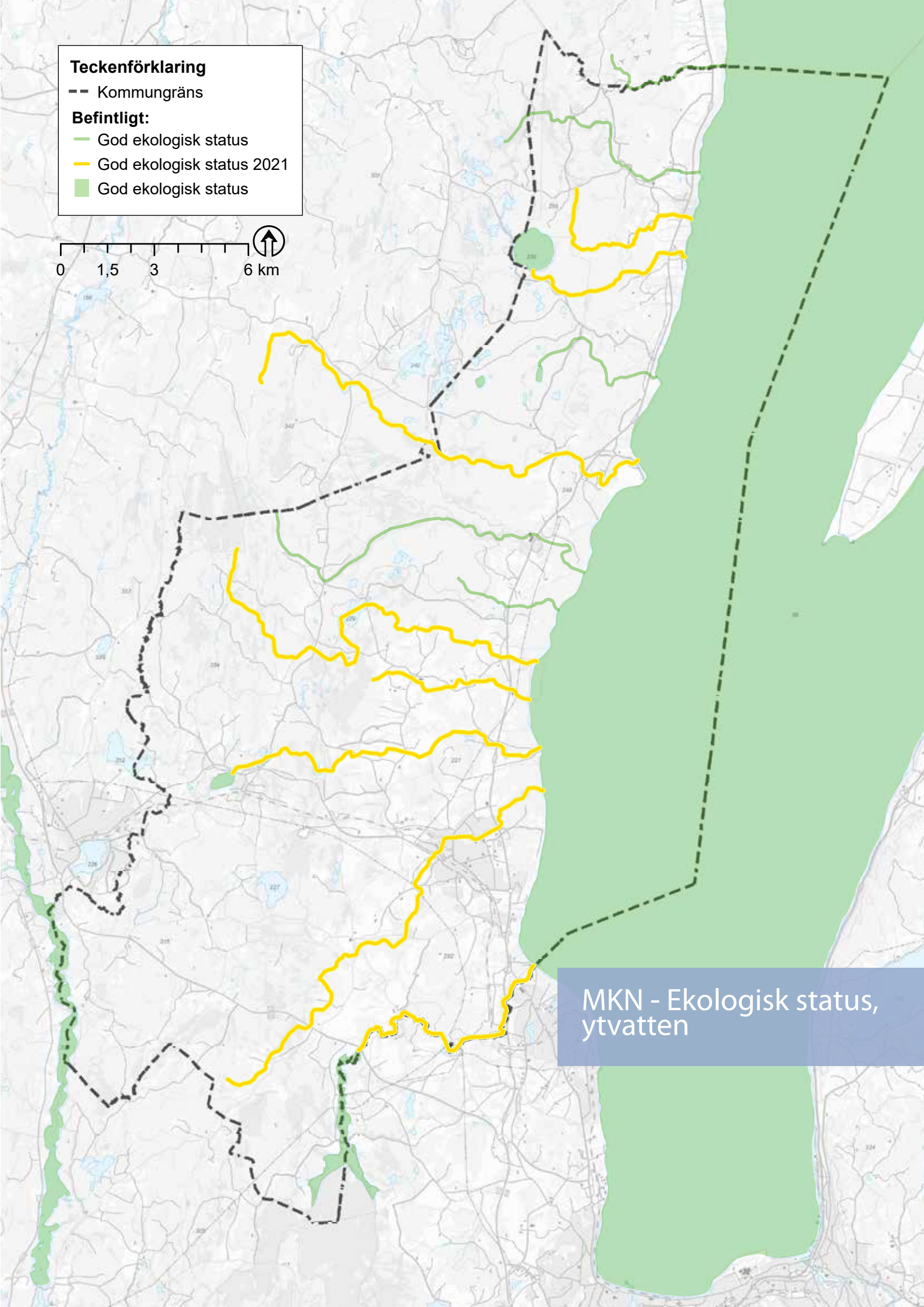
— God ekologisk status

— God ekologisk status 2021

■ God ekologisk status

MKN - Ekologisk status,
ytvatten

Teckenförklaring

-- Kommungräns

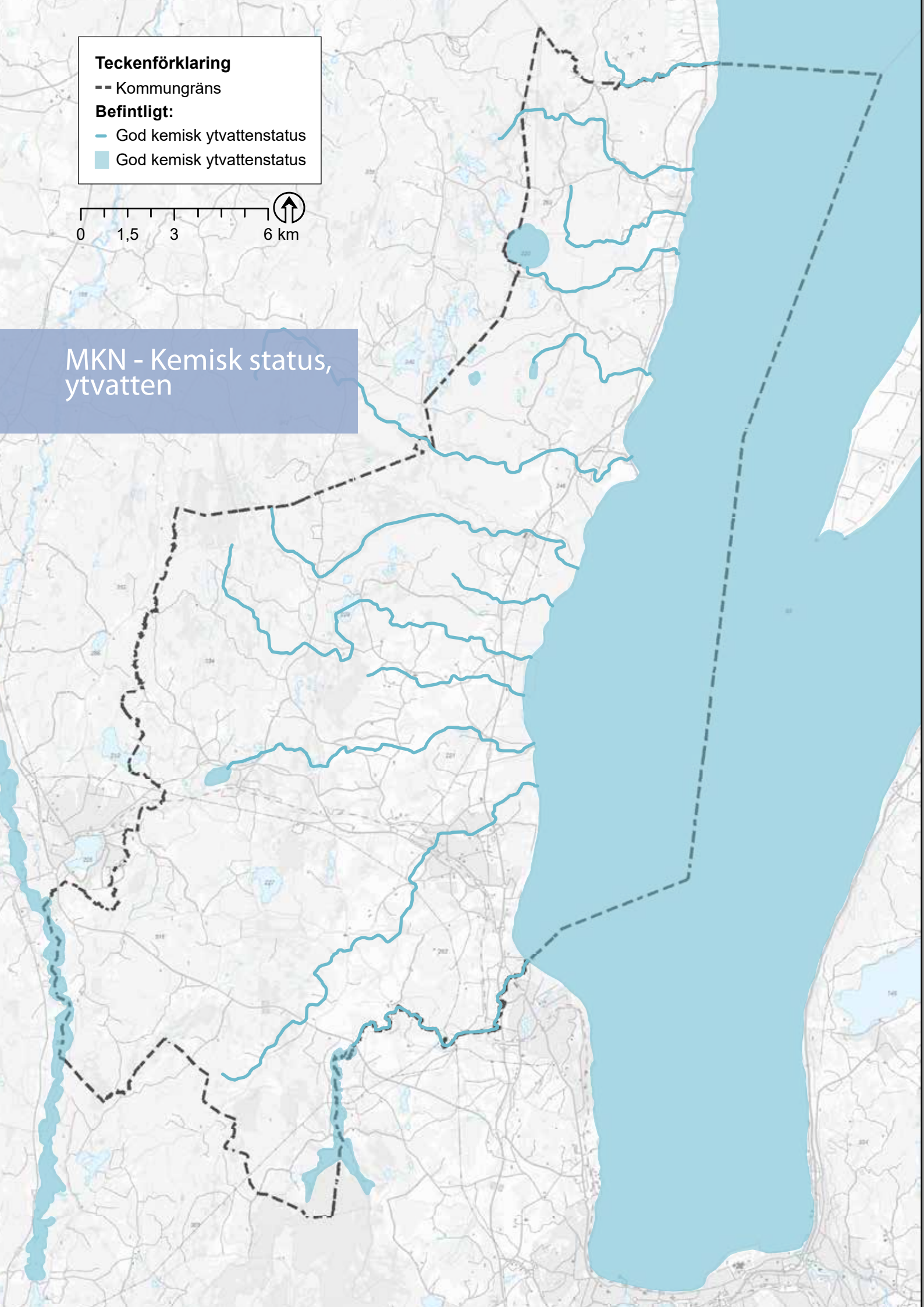
Befintligt:

— God kemisk ytvattenstatus

■ God kemisk ytvattenstatus

MKN - Kemisk status,
ytvatten

Teckenförklaring

-- Kommungräns

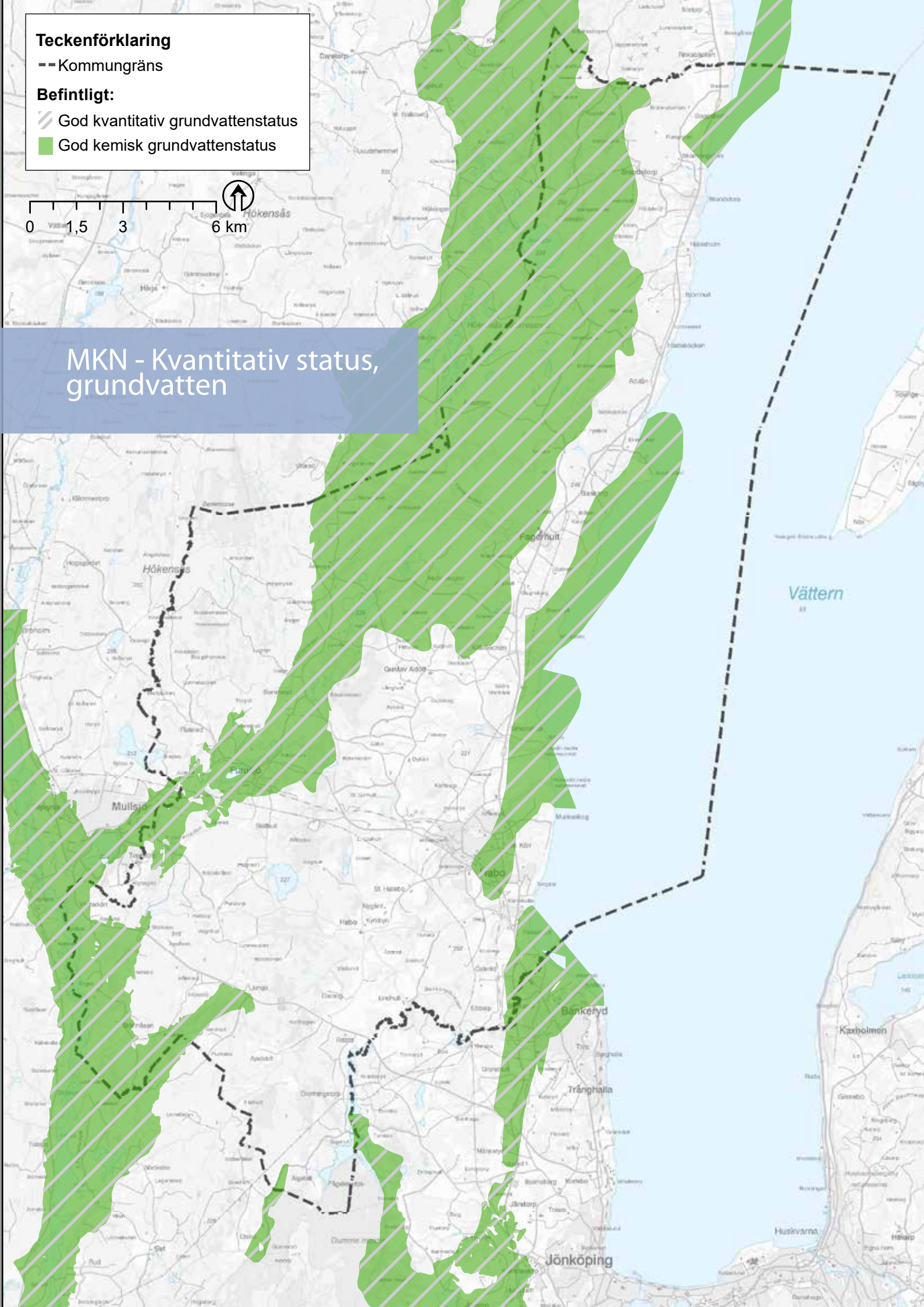
Befintligt:

▨ God kvantitativ grundvattenstatus

■ God kemisk grundvattenstatus

MKN - Kvantitativ status, grundvatten

► Utveckling

Habo kommun har i nuläget ingen strategi för framtida vattenförsörjning. Vattenkvaliteten i den nuvarande reservvattentäkten för Habo tätort (Dykärr) är inte tillfredställande och det förekommer sandtäkt i anslutning till vattentäktområdet. Det finns i dagsläget inte några reservvattentäkter för de mindre orterna. I Habo kommun finns flera grundvattenförekomster med potential för dricksvattenförsörjning samtidigt som kommunen gränsar till en av Sveriges viktigaste ytvattentäkter (Vättern). Det är viktigt att inför framtiden säkra viktiga naturgivna vattenresurser. En kommunal vattenförsörjningsplan ska därför tas fram som underlag för den fysiska planeringen och VA-planeringen.

Den nuvarande VA-planen innehåller endast förslag på omvandlingsområden. Det finns i nuläget inget övergripande strategiskt dokument för kommunens VA-försörjning med en plan för drift-, underhåll- och förnyelse. Det finns inte heller någon aktuell kommunövergripande strategi för omhändertagande av dagvatten. I och med kommande befolkningsutveckling och påföljande exploatering kommer arealen hårdgjorda ytor att öka i framtiden. Recipienterna (vattendrag som tar emot avloppsvatten och dagvatten) i Habo tätort (Hökesån, Vättern, Malmabäken och Sillabäken) har höga naturvärden och det är ännu inte utrett vilken belastning som

är acceptabel för dessa recipienter om miljökvalitetsnormerna för vatten ska nås. Det är därför viktigt att en heltäckande VA-plan utarbetas som inkluderar en dagvattenstrategi.

Avloppsreningsverket i Habo tätort har inte tillräcklig kapacitet för den tillkommande flödesbelastning som en befolkningsökning enligt översiktsplanen innebär. Den befolkningsökning som sker kan få konsekvenser på reningsverket i Habo. För att möjliggöra utrymme för eventuellt ett ytterligare reningssteg, som tar bort läkemedelsrester, samt för att ha en god kapacitet har en yta för ett nytt reningsverk markerats i översiktsplanen. Detta är en stor investering för Habo kommun och måste föregås av utredning.

Redan idag förekommer bräddning av orenat avloppsvatten till Hökesån, särskilt vid hög nederbörd. Närheten till Hökesån gör också avloppsreningsverket utsatt vid högflödessituationer som kan bli vanligare vid ett förändrat klimat. Placeringen inne i ett villakvarter är olämpligt med tanke på lukt. Ledningsnätet i Habo tätort har inte tillräcklig kapacitet för den tillkommande flödesbelastningen som en befolkningsökning enligt översiktsplanen innebär. Ett befintligt ledningsnät är dimensionerat för det flöde som var förväntat vid den tidpunkt som det beräknades. Den befolkningsökning som sker idag är betydligt större än då ledningsnätet lades.

! Riktlinjer - Teknisk försörjning; Vatten och avlopp

Vatten och avlopp

- Kommunen ska ha en aktuell och kommunomfattande VA-plan senast år 2020, som presenterar en helhetslösning för vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen.
- Kommunen ska ta fram en vattenförsörjningsplan.
- Kommunens vatten- och avloppssystem (ledningar, reningsverk, vattenverk, pumpstationer med mera) ska anpassas efter både de kommande klimatförändringarna och den kommande befolkningsutvecklingen.
- Anslutning till det kommunala VA-nätet av befintliga områden ska fortgå i enlighet med VA-planen och med förelägganden från länsstyrelsen när det gäller enskilda avlopp.
- Planerade utbyggnadsområden är eller kommer att anslutas till kommunens VA-verksamhetsområden.
- Kommunen ska ha ett VA-system/ avloppsreningsverk med kapacitet att hantera kommande utveckling och beräknad befolkningsprognos.
- Kommunen ska utreda kapaciteten för det befintliga avloppsreningsverket i Habo tätort utifrån kommande utveckling och befolkningsprognos
- Kommunen ska reservera mark för reningsverk.

Enskilda avlopp

- Kommunen ska arbeta för att enskilda avlopp med dålig kvalitet åtgärdas så att brister förbättras och dagens reningskrav uppfylls.

Dricksvatten

- Kommunen ska skydda viktiga grundvattenförekomster genom att inrätta vattenskyddsområden. Dricksvattenförsörjningen ska prioriteras före andra intressen vid avvägningar.
- Vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter ska finnas för samtliga kommunala vattentäkter
- Ny bebyggelse bör undvikas inom nuvarande och framtida vattenskyddsområden inom den primära zonen. Bedömning görs i varje enskilt fall.

! Riktlinjer fortsättning

Vattenkvalitet

- Habo kommun ska aktivt verka för att behålla och förbättra vattenkvaliteten i kommunens grundvatten, sjöar och vattendrag.
- Kommunen ska använda miljökvalitetsnormerna för vattenkvalitet som verktyg i arbetet med planprocesser och säkerställa åtgärder för att inte riskera att planerad utveckling leder till en försämring av status eller att miljökvalitetsnormer inte kan följas
- Arbeta aktivt för att fysiska åtgärder som leder till en förbättrad vattenkvalitet genomförs där kommunen är fastighetsägare.
- Kommunen ska fortsätta att engagera sig i vattenvårdsarbete och genomföra projekt som bidrar till att nå miljökvalitetsnormerna.
- Kommunen ska vid förändrad markanvändning säkerställa att markområden som är eller misstänks vara förorenade, undersöks och vid behov saneras så att inga risker för miljön och människors hälsa föreligger.

Dagvatten

- Kommunen ska ha en aktuell dagvattenstrategi med riktlinjer för dagvattenhanteringen inom kommunen
- Vid planering av nya områden och förnyelse av befintliga, ska dagvattenstrategin beaktas
- Yt- och dagvattenfrågor ska utredas vid framtagande av detaljplaner, byggnation och förprojektering för såväl nya områden som omvandlingsområden
- Yt- och dagvatten ska om möjligt omhändertas lokalt, genom exempelvis infiltrering, fördröjning och rening innan det når recipient.
- Vid planering av nya områden och förnyelse i befintliga ska höjdförhållandena studeras för att förhindra att bebyggelse sker inom, eller i direkt närhet till möjliga översvämningsområden och de större rinnvägarna för ytvatten.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

 Vattenskyddsområde

 Reningsverk

Befintligt:

 Vattenskyddsområde

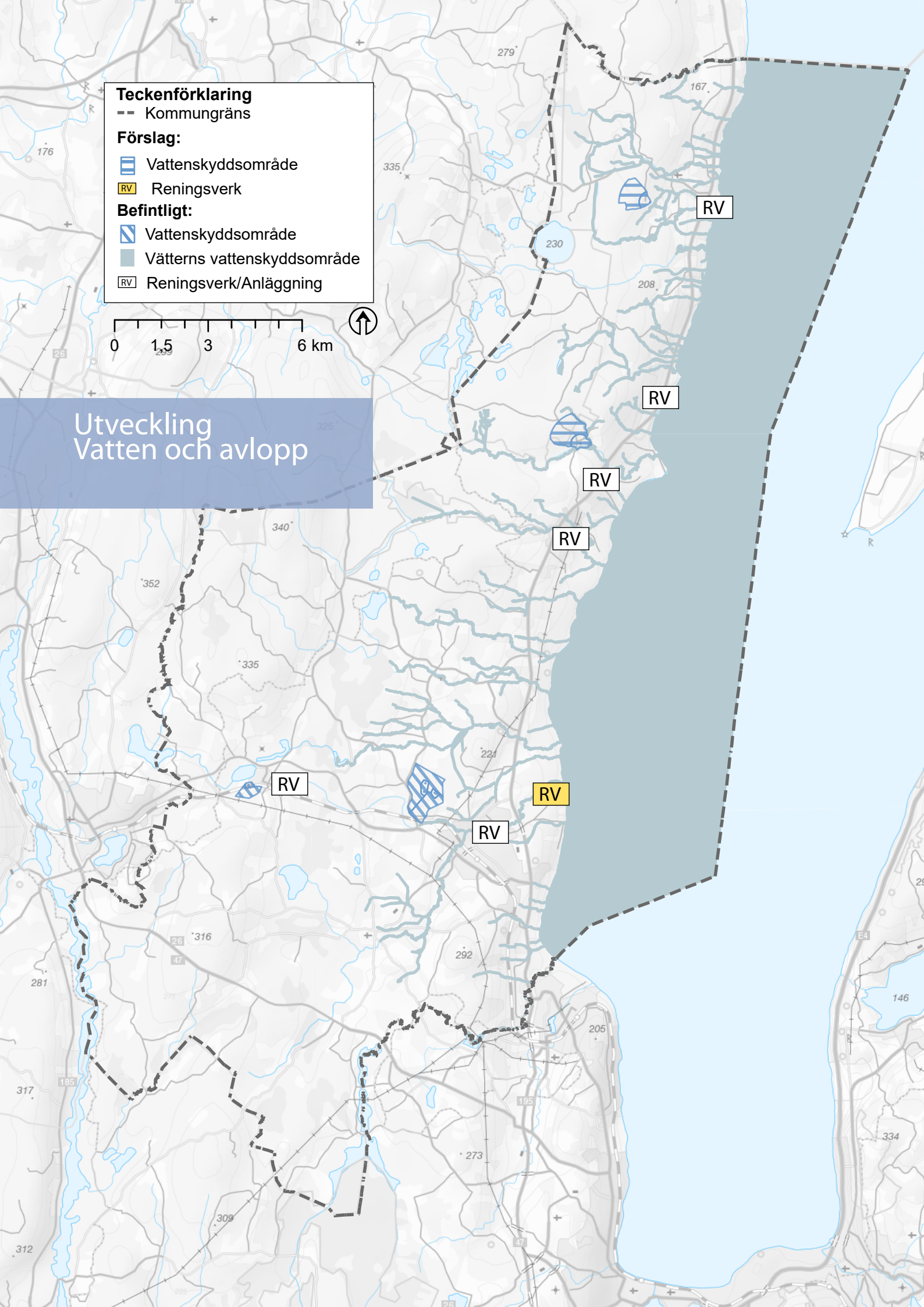
 Vätterns vattenskyddsområde

 Reningsverk/Anläggning

0 1,5 3 6 km

Utveckling Vatten och avlopp

Energi

Jönköpings län har visionen att bli ett *Plusenergilän* till år 2050. Det betyder att behovet av energi i länet ska minska och produktionen av förnybar energi öka, så att det blir ett överskott som kan användas utanför länet. Den första etappen är att Jönköpings län år 2020 ska vara ett klimatsmart län. Det innebär att samhället har utvecklat ett systematiskt energi- och klimatarbete som leder till att utsläppen minskar i snabb takt.

Det finns stor potential för att öka produktionen av vindkraft, solenergi, biobränslen, etanol och biogas i Jönköpings län. Det finns ett etappmål för år 2020 som säger att länet ska vara självförsörjande på el till minst 50 procent. Elen ska vara förnybar och främst produceras med solceller, vindkraft och kraftvärmeverk.

För att på längre sikt bli oberoende av fossila bränslen måste det skapas nya förutsättningar till alternativa drivmedel. En ökad efterfrågan av biogas inom länet har skapat förutsättningar till ett samarbete kring biogasproduktion. I en gemensam överenskommelse mellan länets kommuner samt Region Jönköpings län framgår det bland annat att det ska finnas möjlighet till etablering av plats för tankning av både bussar och andra fordon i varje kommun.

Energirådgivning

Energicentrum A6 är ett samarbete mellan Jönköping, Habo, Mullsjö, Sävsjö och Vaggeryds kommuner. Syftet med samarbetet är att verka för en effektivare användning av energin och för att öka användningen av förnybara energikällor. Energikontor Norra Småland är ett av 15 regionala energikontor i Sverige. Det är en icke vinstdrivande organisation som verkar för att regionen ska nå sina energi- och klimatmål. Energikontoret är också en viktig aktör för att informera och utbilda olika målgrupper i energifrågor. Verksamheten är sedan 1 januari 2016 en del av Region Jönköpings län med uppslutning från samtliga kommuner och Länsstyrelsen.

Förnybar energi

El som produceras i energikällor som hela tiden förnyas och som därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig framtid.

Biobränsle framställs från olika typer av avfall eller restprodukter och används för att producera el och värme men även till att producera olika drivmedel som etanol och biogas. Produktionen av värme kan ske i enskilda pannor men även i storskalig fjärrvärmeproduktion. Biobränsle kommer från avfall, biogas, som biprodukt från industrin, träbränsle och åkerbränsle.

Solceller omvandlar solljus till elenergi. Solceller kan placeras på både små och stora byggnader samt i en solcellspark. Solfångare består av en matt svart yta som omvandlar solens strålar till värme som används till att värma byggnader eller till att värma vatten som används i hushållet.

Vattenkraft är energi som utvinns ur strömmande vatten. Genom att dämna upp sjöar och vattendrag bildas magasin som fylls med nederbörd i form av vatten eller snö. Från magasinet leds vatten via en turbin där rörelseenergin i vattnet omvandlas till el.

Geoenergi är ett samlingsnamn för berg-, sjö- och markvärme respektive kyla. Geoenergi är framförallt solenergi lagrad i marken men även värme från jordens inre. Berggrunden och grundvattnet håller nästan samma temperatur året om. Det gör att det med fördel går att använda marken som energikälla när temperaturen i luften växlar kraftigt över året. De flesta geoenergianläggningar använder sig av en värmepump. Den kan hämta sin energi från olika typer av markbundna system. Geoenergi används i huvudsak i tre markbundna system; bergvärme, borrhållslager och akviferlager.

Vindkraft innebär att kraft från vinden fångas upp i ett vindkraftverk och omvandlas till energi.

Fjärrvärme innebär att genom förbränning av sopavfall, biobränsle, torv eller genom att ta tillvara på spillvärme från industrier värms vatten upp i en fjärrvärmecentral som sedan leder det varma vattnet vidare i fjärrvärmenätet till en villa, flerbostadshus eller lokal. Det varma vattnet värmer upp bostaden och hushållets vatten. Fjärrvärme är den vanligaste uppvärmningsmetoden för flerbostadshus och lokaler i Sverige.

Nuläge

I Habo kommun finns ett kommunalägt energibolag, Habo Energi AB som i sin tur har ett dotterbolag, Habo Kraft AB. Dotterbolaget äger majoriteten av elnätet i kommunen. Habo Energi AB levererar fjärrvärme i Habo och Fagerhult samt bedriver elhandel. Elen som levereras av Habo Energi är förnyelsebar och märkt med ursprungsgaranti och kommer för närvarande från vattenkraft.

Habo Kraft AB distribuerar el inom större delen av kommunen och har cirka 4 700 kunder. Bolaget äger även en mindre vattenkraftstation i Svedån. Habo Energi AB driver kraftvärmecentraler som är kopplade till ett fjärrvärmenät. Fjärrvärmen produceras i biobränsleeldade pannor. Totalt är cirka 800 hushåll anslutna till fjärrvärmenätet. Majoriteten av fastigheterna som ägs av kommunen, så som skolor, förskolor, äldreboenden och kommunhuset är anslutna till fjärrvärmenätet. Majoriteten av företagen och industrierna är inte anslutna till fjärrvärmenätet, en stor andel av industrierna köper el av Habo energi.

All el som används i kommunala verksamheter, lokaler och bostäder är förnybar. I kommunens lokaler har fastighetsenheten genomfört energieffektiviseringsarbete och sänkt elanvändningen från 63 kWh/m² år 2013 till 55 kWh/m² år 2016. Fjärrvärmeanvändningen har sänkts från 69 kWh/m² till 62 kWh/m² under år 2016.

Under 2016-2017 har Habo kommun satt upp sju laddpunkter för elbilar med stöd från *Klimatklivet*. Det är fem publika och två som ska användas inom kommunens verksamheter. Laddpunkterna finns vid Blå torget, vårdcentrum, pendlarparkeringen vid Industrigratan och vid kommunhuset. Elen som distribueras via laddpunkterna är förnybar. Det finns planer på att installera ytterligare laddpunkter för till exempel hemtjänstens verksamhet vid vårdcentrum i Habo tätort.

Habo kommun är positiv till solceller och har

mellan åren 2013-2019-09-01 installerat solcellsanläggningar med en effekt som tillsammans ger 173,9 kW. Anläggningarna sitter på Hagaskolan, Hagabodaskolan, vårdcentrum och Alléskolan. Utöver dessa solcellsanläggningar finns en solfångare placerad på Solhöjdens förskola. Under resterande del av 2019 planeras ytterligare solcellsanläggningar att installeras. Tillsammans ger de en effekt på 120,5 kW. Samtidigt planeras solcellsanläggningar att demonteras med en gemensam effekt på 5,5 kW. Kommunens egenproducerade sol och solvärme har ökat från 5 360 kWh år 2013 till 51 000 kWh år 2018. Prognosen för 2019 anger 166 000 kWh. I kommunen finns inga vindkraftverk uppförda, varken enskilda eller vindkraftsparker. Kommunen är dock positiv till att utveckla vindkraften.

Vid årsskiftet 2016/2017 fanns 3 898 personbilar registrerade i Habo kommun och utav dem var 181 miljöbilar, vilket motsvarar 4,6 % . Av de nyregistrerade bilarna i Habo kommun under åren 2016 och 2017 var cirka 10 % miljöbilar. Kommunen är positiv till att använda biogas som ett alternativt drivmedel för fordon. Habo kommun har detaljplanerad mark utmed väg 195 som lämpar sig för etablering av en tankstation.

Miljöprogram för Habo

Habo ska bidra till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Med utgångspunkt i de nationella miljömålen och den regionala klimat- och energistrategin (KES) ska kommunen arbeta mot följande tre övergripande mål:

- Effektivare och klimatsmart energianvändning
- Fossilbränslefria och smarta transporter
- Förbereda och anpassade inför klimatförändringar

Vindkraft

I Habo kommun finns det inget område som är utpekad som riksintresse för vindkraft. Vilket innebär

att Habo kommun inte är intressant för etablering av vindkraft på en nationell nivå. Däremot kan en vindkraftsetablering vara intressant på en regional och lokal nivå.

Ett nytt vindkraftverk med en totalhöjd om cirka 200 meter och en installerad effekt om cirka 3 MW (megawatt) kan försörja cirka 750 villor med elektricitet under ett helt år. Vindkraftverken blir allt effektivare genom bland annat att de blir högre och får längre blad.

Vid framtagandet av den här översiktsplanen finns inga uppförda vindkraftverk, däremot finns det ett beviljat miljötillstånd för uppförande av vindkraftverk. Projektet innebär en vindkraftspark på 10 vindkraftverk, söder om naturreservatet Baremosse, med en totalhöjd på maximalt 175 meter. Elproduktionen från den planerade anläggningen beräknas till omkring 88 GWh/år. Arbetet med att söka koncession för att kunna bygga ut elnätet pågår, vilket krävs för att kunna ansluta den planerade vindkraftsanläggningen.

När förutsättningar för etablering av vindkraftverk analyseras undersöks bland annat vindförhållanden på olika höjder, avstånd till bostäder, avstånd till naturreservat och utpekade riksintressen, förekomst av känsliga arter som måste skyddas och huruvida landskapsbilden kommer att påverkas av att vindkraftverk etableras. Det är även viktigt att kommunen har en dialog med grannkommuner så att kommunen inte påverkar skyddade eller känsliga områden i grannkommunen vid en etablering av vindkraft. Kommunen eller den som ansöker om att bygga vindkraftverk måste också ha en dialog med Luftfartsverket och Försvarmakten med hänsyn till att verken och dess höjd kan påverka

radiosignaler och vara ett hinder i luftrummet.

De områden som i översiktsplanen föreslås för vindkraft bedöms av kommunen ha de förutsättningar som krävs för etablering av vindkraftsanläggningar med minst tre verk. Det krävs dock en djupare utredning för att fastställa om byggnation av vindkraftverk är möjligt, vilket sker när ett vindkraftsprojekt prövas i enlighet med anmälan eller tillståndsprövning av verksamhet. Två områden har pekats ut i översiktsplanen där kommunen ser en möjlighet att vindkraftsparker kan etableras. Området i norr är cirka 1 300 hektar och området i söder cirka 450 hektar.

Metod

Genom en kartanalys har områden tagits fram som är minst 100 hektar stora. Hänsyn har tagits till bostadsbebyggelse genom att undanta en zon om 500 meter från varje bostadshus. De markområden som då blev kvar har avvägts mot följande intressen; av kommunen tidigare utpekade opåverkade områden, tysta områden, restriktiva områden för etablering av vindkraft (gällande vindkraftspolicy), hänsyn till vindkartering (hur mycket det blåser på 140 meters höjd), känslighetsanalys (utifrån landskapsperspektiv) samt till angränsande kommuners intressen. Två områden har sedan pekats ut som kommunen bedömer vara lämpliga att utreda vidare för en etablering av vindkraftsparker. Med park menas enligt kommunens definition minst tre vindkraftverk, vilket bedöms rymmas inom 100 hektar. Med en grupp avses tre eller flera verk samlade nära varandra på ett enhetligt och tydligt sätt. Med enstaka verk menas ett eller två verk. De på kartan markerade områdesgränserna är schematiskt återgivna och kan ej åberopas som exakt gräns vid prövning av en lokalisering. Inom resterande delar av kommunen är det möjligt att pröva byggnation av ett eller två verk.

► Utveckling

Översiktsplanen har ett tidsperspektiv på 20 år framåt. Under den tidsperioden kan mycket hända både vad det gäller klimatförändringar och teknikutveckling av solceller, miljöbilar, laddpunkter och eldrivna fordon, lagstiftning och subventioner. Det är därför viktigt att följa utvecklingen noggrant. Om kommunen ska vara en del i länets mål om att vara ett Plusenergilän år 2050 behöver kommunen i framtiden utveckla användandet av förnybar energi, såväl på befintlig bebyggelse som ny.

Inom tidsperspektivet för översiktsplanen finns behov av att byta ut Habo Energis kraftvärmecentraler eftersom de kommer att slitas ut. Det finns även ett behov av att öka inmatningskapaciteten på elnätet för att klara av att försörja nya bostadsområden med el samt för att möjliggöra en utveckling av laddpunkter.

Inför framtiden behöver kommunen säkerställa robusta tekniska system som klarar av att hantera klimatförändringar. Det kommer även uppstå nya behov som i framtiden behöver lösas. Fjärrvärmenätet påverkas inte i så stor utsträckning av klimatförändringar eftersom det är nedgrävt under jord. Elnätet påverkas av klimatförändringar med ökad frekvens av stormar, vilket gör att det är en fördel om elnätet grävs ner. Det är ett arbete som redan påbörjats i kommunen.

I framtiden kommer behovet av att kunna kyla lokaler att öka, eftersom värmeböljor kommer att bli allt vanligare. Det är framförallt lokaler där barn, äldre och andra utsatta grupper vistas som behöver kunna kylas ner, men även arbetsplatser och vanliga hushåll. Det finns flera olika tekniska system för att kyla ner lokaler. Fjärrkyla, eller eldrivna kylmaskiner som kan drivas av solceller är två exempel.

Två områden har pekats ut i översiktsplanen där kommunen ser en möjlighet att vindkraftsparker kan etableras. Det innebär att det finns en möjlighet att inom kommunen producera ytterligare elektricitet på ett förnyelsebart sätt och bidra till länets mål om att vara ett Plusenergilän.

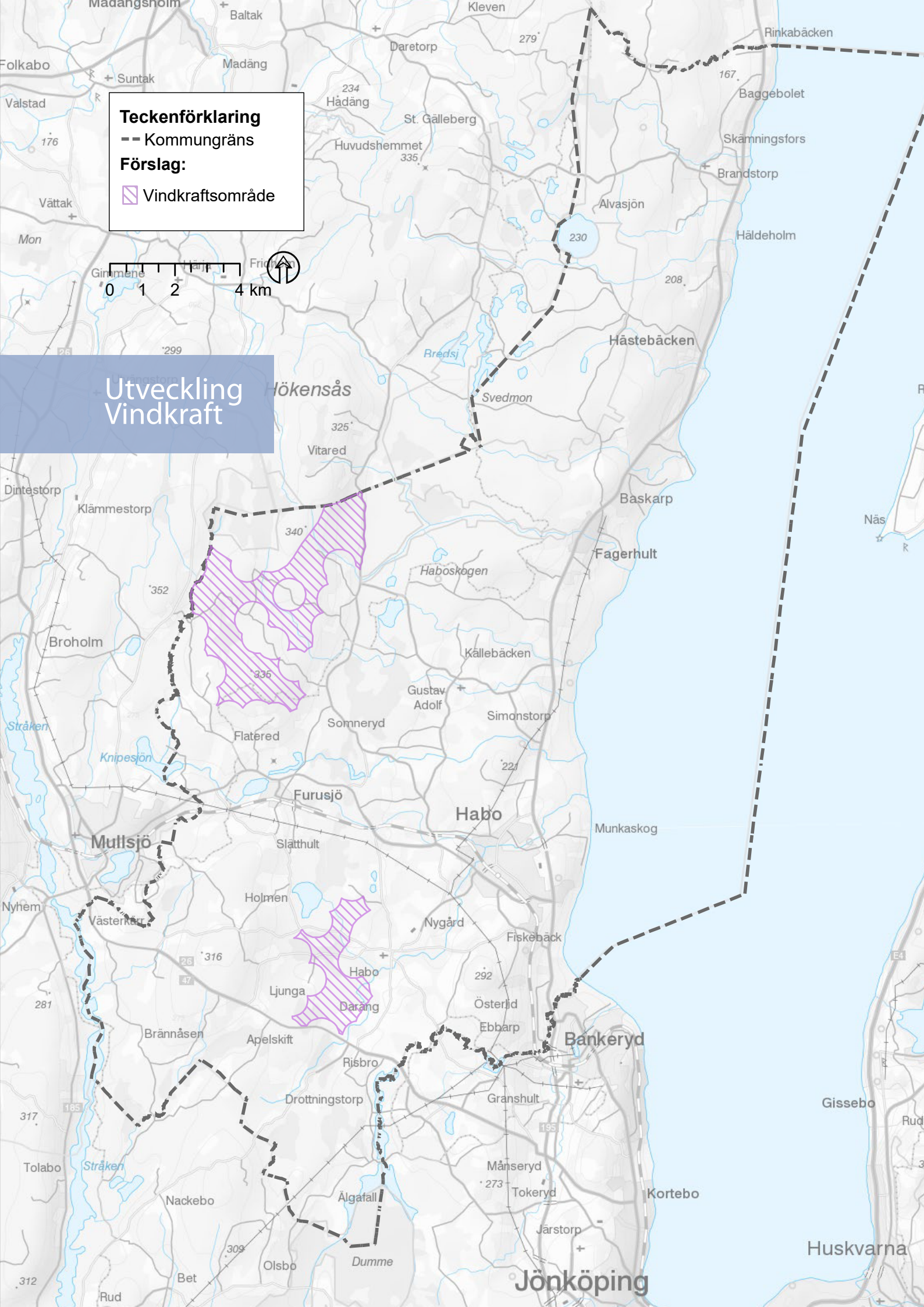
Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

▨ Vindkraftsområde

Utveckling Vindkraft

Riktlinjer - Teknisk försörjning; Energi

- Planera för robusta system som klarar eventuella klimatförändringar, så som att förbereda byggnader med kylanläggning.
- Planera för solceller på lämpliga nybyggda kommunala lokaler och bostäder som byggs av allmännyttan.
- Planera för möjligheten att etablera laddpunkter (eller annat miljövänligt drivmedel) vid nybyggda flerbostadshus och offentliga byggnader.
- Etablering av vindkraftverk inom utpekade områden ska prioriteras framför andra allmänna intressen. Övriga allmänna intressen kan endast i undantagsfall hävdas före en etablering av vindkraft.
- Markerade områden ska nyttjas på bästa sätt för att maximera antalet verk.
- Markerade områden ska vid intresse prövas för etablering av vindkraftsparker om minst tre verk.
- Enstaka (ett – två) vindkraftverk är möjligt att pröva inom resterande delar av kommunen.
- Vid en etablering av vindkraft intill kommungränsen ska samverkan ske med grannkommunerna med hänsyn till deras intressen.

IT och bredband

Väl fungerande tele- och datakommunikationer är en förutsättning för medborgare och näringsliv att leva och verka i hela kommunen. Infrastrukturen för fibernätet i kommunen ägs, drivs, utvecklas och förvaltas av marknadens aktörer. Habo tätort har god täckning. I många andra delar av kommunen pågår utbyggnad i enlighet med kommunens långsiktiga och övergripande strategi för utvecklingen. Täckning för 3G-nät och 4G-nät är god i hela kommunen.

Att ha tillgång till internet blir allt viktigare. Utbyggnad av fiber är särskilt viktigt på landsbygden ur flera aspekter. Dels för den enskildes privata bruk men även som samhällsviktig funktion, eftersom allt mer samhällsviktig service går att utföra via internet. Ska man bedriva en verksamhet eller företag på landsbygden är det en förutsättning att det finns tillgång till bredband med hög hastighet.

Habo Energi planerar att bygga fiber i hela Habo kommun med målsättningen att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till snabbt bredband (minst 100

Mbit/s) år 2020. Habo Energi arbetar kontinuerligt med att projektera olika områden på landsbygden. Habo Energi räknar med att det efter år 2020 även byggs ut fiber i övrig glesbygd, men att utbyggnad beror på intresse och projektering. År 2017 hade 60,4 % av kommunens totalt antal hushåll tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. För andelen utanför tätort/småort var siffran 3,6 %.

Det nuvarande nationella bredbandsmålet höjs till att omfatta 95 % av alla hushåll och företag. Enligt målet ska dessa ha tillgång till snabbt bredband senast år 2025.

I kommunen finns det tillgång till öppet wifi som kan användas av alla. Det skapar tillgång till internet för både besökare och de som inte har någon möjlighet att ha uppkoppling hemma.

Habo kommun ska fortsättningsvis sträva efter att ha en marknadsdriven bredbandsutbyggnad via fiber och mobila internetanslutningar som 5G, samt fortsätta arbeta för att bidra till ett neutralt och öppet stadsnät under fri konkurrens. Utbyggnad ska ske i alla delar av kommunen och ge tillgång till ett brett utbud av tjänster till marknadsmässigt pris.

Riktlinjer - Teknisk försörjning; IT och bredband

- Utveckling av fiberbaserad infrastruktur ska beaktas och möjliggöras.
- Utbyggnad av fiber ska ske i enlighet med kommunens uppsatta mål.
- Kommunen ska verka för en fortsatt utbyggnad av öppet wifi
- Utbyggnad av fiberbaserad infrastruktur ska om så är möjligt synkroniseras med andra kabelförläggningar och markarbeten.

Avfall

Med växande befolkning ökar även avfallsmängden. En utmaning är att försöka minska denna avfallsmängd. Mycket av det som anses vara avfall kan dock användas som resurs återigen. I första hand bör avfallsmängden minska genom en mer hållbar konsumtion. Det avfall som ändå uppstår ska i första hand återanvändas, i andra hand återvinnas och i tredje hand användas för energiutvinning. Det som inte kan tas tillvara på något sätt deponeras.

Regional samverkan är central för utvecklingen av en hållbar avfallshantering. Kommunen är tillsammans med två andra kommuner delägare i avfallsbolaget June Avfall och Miljö AB sedan 2018. Avfallsbolaget ansvarar för avfallshanteringen i Jönköping, Habo och Mullsjö kommuner.

Inom kommunen finns en sortergård (Sibbabo). På sortergården lämnas grovavfall som uppstår i ett hushåll. Sortergården ligger på en deponi som ska sluttäckas och därför ska sortergården stängas. Sortergården drivs av June Avfall och Miljö. June Avfall och Miljö har gjort en sortergårdsutredning. Ett önskemål från Habo kommun är att det ska finnas en sortergård inom kommunen. Habo kommun föreslår att en sortergård placeras antingen på Tumbäcks verksamhetsområde som ligger norr om Habo tätort alternativt på en ny föreslagen yta för verksamheter söder om Habo tätort, intill Bankeryds verksamhetsområde.

Det finns sex stycken återvinningsstationer i kommunen för insamling av förpackningar och tidningar. Återvinningsstationerna är obemannade insamlingsplatser för tidningar, glas och andra förpackningar och består av ett antal behållare som ägs och drivs av Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI).

June Avfall och Miljö ansvarar för att hushållsavfallet samlas in, fastighetsnära insamling (FNI). Varje hushåll har möjlighet att sortera hushållsavfall i åtta fraktioner fördelat på två kärl, samt behållare för lampor och batterier.

Avfallsektorn har också en stor betydelse när det gäller att ta hand om avfall från bygg- och anläggningsarbeten. Byggnationer leder till att stora jordmassor grävs upp. Vid dessa arbeten uppstår avfall i form av schaktmassor och överskotts jord, i vissa fall förorenade massor i andra fall odlingsbar jord, som kräver platser för att återvinnas eller deponeras. En mer kretsloppsanpassad hantering av schaktmassorna kan minska den mängd som behöver transporteras bort eller deponeras. I första hand ska schaktmassorna omhändertas och omplaceras inom det aktuella projektet. I andra hand kan massorna användas till anläggningsändamål, till exempel övertäckning av nedlagda deponier, skapa höjder för rekreationssyfte eller bygga bullervallar i

bullerutsatta områden. I tredje hand kan massorna skickas till en teknisk anläggning för mellanlagring eller sluthantering.

Habo kommun har en gällande avfallsplan för 2012-2015 men eftersom kommunen har ingått i ett gemensamt avfallsbolag har ett förslag till en gemensam plan tagits fram. Renhållningsordningen med tillhörande avfallsplan samt lokala föreskrifter var ute på remiss under hösten 2018. Renhållningsordningen ska gälla 2019-2022 och blir ett gemensamt styrdokument för avfallshanteringen i kommunerna. Dokumentet innehåller både övergripande och mer detaljerade mål.

Riktlinjer - Teknisk försörjning; Avfall

- Kommunen ska ha en arbetsprocess som möjliggör genomförandet av den gemensamma renhållningsordningen.
- Kommunen ska möjliggöra ett effektivt avfallshanteringssystem och en sortering av avfall i människors nära omgivning.
- Kommunen ska verka för att minimera avfallet i kommunen.
- Markbehov för platser för återvinning ska beaktas i takt med samhällsutveckling, med utgångspunkt från att de ska placeras och utformas på ett sätt som stödjer en hållbar stadsutveckling.
- Återvinningsstation placeras inom nya eller befintliga arbetsplatsområden eller verksamhetsområden.
- Exploateringar ska planeras och utföras så att mängden överblivna jordmassor minimeras.
- Jordmassor ska i första hand tas om hand på egen mark i det enskilda byggprojektet och i andra hand användas för anläggningsändamål på andra platser i kommunen under förutsättning att jordmassorna är lämpliga för avsett ändamål.

Miljö, hälsa & säkerhet

Kommunen ansvarar för att säkerställa människors hälsa och säkerhet i planeringsarbetet samt att förebygga risker. Det handlar om att planera för utveckling där det inte finns risk för exempelvis ras eller skred, översvämningar eller att marken är förorenad. Andra aspekter handlar om att planera med säkerhetsavstånd från exempelvis vägar där farligt gods transporteras eller för att minska störande buller med mera.

Det är många olika aspekter som behöver analyseras för att kunna säkerställa människors liv och hälsa och för att se till att det skapas goda livsmiljöer.

Transporter av farligt gods

Genom att beakta riskerna från farligt godsleder vid etablering av ny bebyggelse minskar risken för skador på människor liksom skador på egendom. Därför ska riskerna med dessa transporter vägas in vid prövningen om markens lämplighet att bebyggas. 150 meter anges som riskhanteringsavstånd av såväl Boverket som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samma avstånd lyfts fram i Riskhantering i detaljplaneprocessen (Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götaland län). Det innebär att avståndet inledningsvis även bör vara lämpligt för framtagande av nya detaljplaner och bygglov utanför planlagt område.

Riksväg 26/47 är rekommenderad väg för farligt godstransporter. Vägen är försedd med ett utökat byggnadsförbud på 50 meter från vägområdet, detta enligt väglagen.

Riksväg 195 är inte en rekommenderad väg för transporter av farligt gods men det transporteras ändå farligt gods här. Väg 195 har ett byggnadsförbud på 30 meter från vägområdet. Vägen går längs med Vättern där de 40 vätterbäckarna korsar väg 195 och rinner ut i Vättern. Vid ett utsläpp av farligt gods ställs stora krav på räddningstjänstens insats för att minimera skadorna på miljön. Det

transporteras även farligt gods på järnvägen som passerar genom Habo tätort.

År 2000 tog Vägverket, Region Sydöst tillsammans med Vätternvårdsförbundet fram en konsekvensklassificering för Vättern. Konsekvensklassificeringen är en studie av risker för Vättern och dess tillrinnande vattendrag vid olyckor med farligt gods på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo kommun. (Konsekvensklassificering för Vättern, rapport nr 58). Konsekvensklassificeringen tar fram bland annat två prioriteringslistor för skyddsåtgärder vid 52 vägsträckor på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo Kommun, där den ena tar hänsyn till risker både för själva vattendragen och för Vättern. Den andra prioriteringslistan bygger på riskerna för Vättern utan hänsyn till konsekvenser för de tillrinnande vattendragen. Det finns därför en stor kunskap inom Habo kommun, Vägverket och Räddningstjänsten gällande transport av farligt gods inom Vätterns vattenskyddsområde.

Riktlinjer - Transporter av farligt gods

- En riskbedömning ska ske utanför planlagt område tillsammans med ett förtydligande av vilken typ av lov ansökan gäller och för förhandsbesked.
- En riskbedömning ska genomföras inför byggande intill annan transportled där det sker transporter av farligt gods, exempelvis väg/gata fram till industri eller annan verksamhet med behov av sådana transporter.

Prioriterade utryckningsvägar

Vägar och gator inom tätbebyggt område som utgör huvudstråk vid utryckning med räddnings- och utryckningsfordon, exempelvis brandbilar, ambulanser och polisbilar, är prioriterade utryckningsvägar. För att möjliggöra snabba insatser av räddningstjänst, ambulans och polis, krävs god framkomlighet på vägar och gator. Inför förändringar i vägnätet är det därför viktigt att framkomligheten för räddningsfordon beaktas, det gäller såväl större ombyggnader som mindre åtgärder för att till exempel förbättra trafiksäkerheten. Hänsyn måste även tas i samband med omledning av trafik, så att detta inte innebär alltför stora riskpåslag för kommuninvånarna i form av längre insattstider.

Riktlinjer - Prioriterade utryckningsvägar

- Vid ombyggnationer eller förändringar i vägnätet som berör prioriterade utryckningsvägar, ska hänsyn tas för att underlätta för utryckande fordon och ske i samförstånd med räddningstjänsten
- Vid omdirigering av trafik från prioriterade utryckningsvägar, ska även den alternativa sträckan ha god framkomlighet för dessa fordon och ske i samförstånd med räddningstjänsten

Buller

När man planerar för bebyggelse är det viktigt att analysera bullernivåerna från exempelvis trafikbuller eller buller från olika typer av verksamheter. Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 och gäller för omgivningsbuller från alla vägar, järnvägar, flygplatser och tillståndspliktiga hamnar.

Buller är någon form av oönskat ljud som har stor påverkan på människans hälsa och möjligheten till god livskvalitet. Ett plötsligt ljud kan ge förhöjd hjärtfrekvens och tillfälligt förhöjt blodtryck. Risken för hjärt- och kärlsjukdomar kan öka vid långvarig exponering för flyg- och trafikbuller. En av de mest alvarliga bullerstörningarna är sömnbrist, vilket kan orsaka stress, försämrad koncentrations- och inlärningsförmåga. Därför är det viktigt vid planeringen av den urbana miljön att hänsyn tas till buller. En detaljplan ska genom juridiska planbestämmelser säkerställa att gällande bullerkrav följs. I Habo kommun är det vägtrafiken och järnvägen som är de främsta källorna till buller. De grus- och stentäkter som finns inom kommungränserna skapar också bullerstörningar.

Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Samma värden gäller för bostadsbyggnader om högst 35 kvadratmeter men ekvivalentnivån vid fasad är istället 65 dBA. Om riktvärdena för buller överskrids finns det möjlighet till undantag.

Buller från väg- och spårtrafik

Det finns en förordning (2015:216) till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för trafikbuller utomhus vid bostadsbyggnader. Det innebär att bullervärden vid behov ska anges i planbeskrivningen till en detaljplan om det handlar om bostadsbyggnader, samt i bygglovets om det är utanför detaljplanelagt område. Utöver riktvärdena finns en miljö kvalitetsnorm (förordning 2004:675) som säger att det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Habo kommun har strax över 12 000 invånare och har inte krav på sig att ta fram heltäckande bullerkartläggningar eller åtgärdsprogram. Däremot tas bullerutredningar fram i samband med detaljplaneläggning av områden samt vid behov även i arbetet med förhandsbesked. Bostäder som ligger i direkt anslutning till kollektivtrafikstråk eller större trafikleder är de områden som har de största problemen i kommunen. Genom kommunen går nationellt intressanta vägar; riksväg 26/47, länsväg 195 samt Jönköpingsbanan (järnväg) vilket innebär att markområden utmed dessa är bullerutsatta. Extra hänsyn tas när det planeras för förtätning eller markanvändningsändringar i dessa områden och byggnation kräver bullerutredningar.

Förutom att arbeta med buller i planeringskedjet kan kommunen arbeta med skyddsåtgärder för att minska buller, till exempel bullerplank, uppmuntran av gång- och cykeltrafik och möjliggörande av avkoppling och låga bullernivåer i rekreativområden och parker. En minskning av bilanvändandet per person och satsningar på attraktiva cykelnät med hög standard är två åtgärder som sänker bullernivåer i städer.

Buller i parker, rekreativsytor och friluftsområden

I kommunen finns friluftsområden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv där naturupplevelsen är en viktig faktor. För parker och rekreativsytor i tätorter som avsatts i detaljplan eller översiktsplan, utgör en låg bullernivå en särskild kvalitet.

Riktlinjer - Buller

- Riktvärden och riktlinjer enligt gällande lagstiftning, eller i Sverige tillämpad praxis ska följas.
- Platsspecifika bullerutredningar ska vid behov göras. I anslutning till järnväg ska dessutom vibrationer från denna beräknas och minimeras.
- Kommunen ska särskilt bevaka bullersituationen och skydda från exploatering som kan skada naturmiljön och de särskilda kvaliteterna som en låg bullernivå ger i områden som pekats ut som opåverkade och för friluftsliv.
- Kommunen ska verka för en god ljudmiljö och bullerförordningen (2015:216) för trafikbuller ska alltid eftersträvas följas vid nybyggnation av bostäder och vid nybyggnad eller väsentlig ändring av trafikinfrastruktur.
- Befintlig kollektivtrafik och gång- och cykelinfrastruktur ska utvecklas för att minska transportbehovet med bil.

Miljöfarliga verksamheter

Med miljöfarlig verksamhet menas, enligt 9 kapitlet miljöbalken, all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Miljöbalkens regler gäller för både stora och små miljöfarliga verksamheter.

Verksamheter som släpper ut avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten är exempel på miljöfarlig verksamhet. Vidare inne-

fattas även anläggningar som kan orsaka besvär för människors hälsa eller miljön genom utsläpp eller anläggningar som medför en påverkan på omgivningen i form av buller, skakningar, ljus, strålning eller liknande.

Miljöfarliga verksamheter delas in i fyra typer av anläggningar. A-anläggningar är exempelvis flygplatser, avfallsdeponier, oljeraffinaderier. Dessa tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen. B-anläggningar är exempelvis avloppsreningsverk, energianläggningar och täkter. Dessa tillståndsprövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. C-anläggningar är exempelvis bensinstationer, plastindustri och sågverk. Dessa ska anmälas till kommunen. En U-verksamhet är en verksamhet med liten miljöpåverkan som vanligtvis inte kräver varken tillstånd eller anmälan, ett exempel är små verkstäder.

Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Lagen finns till för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Om en verksamhet omfattas av lagen eller inte beror på mängden av det farliga ämnet/ämnen som kan förvaras. Alla verksamheter som omfattas av Sevesolagen måste anmälas till länsstyrelsen. En del anläggningar bedriver verksamheter som kan innebära fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Dessa omfattas av lagen om skydd mot olyckor.

I Habo kommun finns åtta B-anläggningar och 36 C-anläggningar enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251). En av B-anläggningarna är även en Sevesoanläggning och en farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778).

Industrierna i Habo kommun är till stor del mindre tillverkande industrier samt lager- och godshanteringsverksamhet. Industrierna ställer stora krav på räddningstjänsten som måste kunna klara av avancerad släckning och vattenförsörjning till industri- och lagerbyggnader.

Riktlinjer - Miljöfarliga verksamheter

- Vid nyetablering av en miljöfarlig verksamhet ska lämpligt skyddsavstånd till befintlig bebyggelse utredas i varje enskilt fall.
- Lämpligt skyddsavstånd ska utredas vid ny bebyggelse intill en miljöfarlig verksamhet.
- Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska risksituationen bedömas

Förorenade områden

Med förorenade områden avses enligt miljöbalken 10 kap 1 § mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och/eller miljön. Ofta upptäcks förorenade områden på platser där det finns eller har funnits miljöfarliga verksamheter, som till exempel drivmedelsstationer, deponier, kemtvättar eller sågverk. Med ett potentiellt förorenat område avses ett område som har identifierats eller inventerats avseende de miljöfarliga verksamheter som har funnits och/eller finns på platsen, samt den bedömda risken med föroreningar för den eller dessa miljöfarliga verksamheter. För att ett område ska klassas som potentiellt förorenat krävs inte att provtagning genomförts som konstaterat en förorening, utan klassningen görs ofta utifrån den risk för förorening som finns för den eller de verksamheter som funnits och/eller finns på platsen.

Föroreningsituationen i Habo kommun
I Habo kommun finns ett antal konstaterat förorenade områden som kan innebära en risk för människors hälsa och/eller miljön. Oftast ligger dessa områden på platser där det idag eller historiskt har funnits miljöstörande verksamheter som till exempel olika typer av industrier. Potentiellt förorenade

områden i Habo kommun har inventerats eller undersökts enligt MIFO (Metodik för Inventering av Förorenade Områden) och fått en riskklassning enligt denna metodik.

Riktlinjer - Förorenade områden

- Misstänkt- eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan antas eller bygglov ges. Utredningen ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten för det förorenade- eller potentiellt förorenade området.
- Exploatering på förorenade områden ska endast tillåtas om det genomförts efterbehandlings- och saneringsåtgärder som undanröjer eventuella risker för människors hälsa och/eller miljön.
- Sanering och efterbehandling av ett förorenat område ska utföras i syfte att området kan användas utan risk för människors hälsa och/eller miljön. Särskild hänsyn ska även tas till nuvarande eller framtida planerad markanvändning.
- Vid efterbehandling eller sanering ska hänsyn tas till omgivningen och framtida klimatpåverkan så att det sanerade området inte åter förorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.
- På ett område där en förorening kan tillåtas få vara kvar, får inte kvarlämnad förorening i det normala fallet byggas över.
- Kommunen ska hålla sig uppdaterad med den information som behövs angående förorenade områden för att kunna tillgodose att riktlinjerna uppfylls.

I dagsläget finns det ett förorenat område i kommunen som bedöms vara av särskild betydelse utifrån ett översiktsplanperspektiv. Detta område eller ”objekt” ligger i centrala Habo på ett industriområde längs Jönköpingsvägen. Detta objekt är relevant utifrån ett planperspektiv eftersom det rör sig om ett förorenat område i tätort med föroreningar av bland annat klorerade lösningsmedel som uppmätts i höga halter på ett antal fastigheter i området. Vid planer på exploatering i området samt på närliggande fastigheter, ska potentiella och konstaterade föroreningar utredas innan detaljplan antas eller bygglov ges. Denna utredning ska genomföras i samråd med den myndighet som är tillsynsmyndighet för det förorenade området.

Luftkvalitet

Bra luftkvalitet och få luftföroreningar bidrar till både miljön och människors hälsa. Luftföroreningar kan orsaka sjukdomar och förkorta livslängden för människor med svag hälsa. Luftföroreningar kan även bidra till bland annat försurning, övergödning och klimatförändringar. De främsta källorna till olika luftföroreningar är vägtrafik, industri- och energiproduktion, maskiner inom entreprenadverksamhet, skogs- och jordbruksmaskiner och vedeldning. Även damm från byggverksamheter och resuspension från hårdgjorda ytor så som vägar bidrar till luftföroreningar.

För att skydda miljön och människors hälsa och uppfylla krav ställda av EU, har regeringen tagit fram miljö kvalitetsnormer som ska följas vid planläggning. Miljö kvalitetsnormerna är kopplade till miljöbalken kapitel 5 och innehåller normer för utomhusluft och luftkvalitet där gränsvärden för olika hälsofarliga ämnen sätts upp som visar vad som är godtagbart för människors hälsa. I dagsläget finns det miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren för kvävedioxid och kväveoxider, kolmonoxid, svaveldioxid, vissa tungmetaller, partiklar, bensen, bens(a)pyren och ozon.

Utöver miljö kvalitetsnormerna finns nationella miljö mål satta av regeringen. Dessa bör eftersträvas för att uppnå en god luftkvalitet. I nuläget når Habo kommun miljö målen för luftkvalitet. Problem med luftkvalitet är lokala men orsakas av trafikanter från en hel region. I vissa områden har andra utsläpp också stor betydelse. Det mest effektiva sättet att förbättra luftkvaliteten i kommunen är att angripa källan och den källa som är lättast att påverka inom planeringen är vägtrafiken. Föroreningshalten i luften i Habo kommun ligger långt under riktvärdena vid en jämförelse med de miljö kvalitetsnormer för luft som antagits i Sverige och som till stor del baseras på EU-lagstiftning. Även om luftkvaliteten ligger under riktvärdena är det ändå viktigt att komma ihåg att det egentligen inte går att säga någon lägre gräns för när luftföroreningar börjar påverka människors hälsa och miljön negativt. De nationellt satta riktvärdena ligger också ofta under gällande miljö kvalitetsnormer. Detta innebär att det alltid är viktigt att arbeta för att föroreningshalterna hålls så låga som möjligt även om miljö kvalitetsnormerna uppfylls. Det finns i dagsläget inga områden som är särskilt utsatta för höga luftföroreningshalter i Habo kommun.

Habo kommun ingår i Jönköpings läns luftvårdsförbund där alla länets kommuner är med. De hjälper kommunerna med framtagandet av information om luftföroreningshalter i kommunerna genom modellering och beräkning samt analyser av filter vid provtagning. Hur man tar reda på luftkvaliteten beror på rådande luftkvalitet. I Habo kommun räcker det i dagsläget med beräkningar. De framtagna värdena för luftföroreningar jämförs sedan med miljö kvalitetsnormerna som är så kallade gränsvärden som inte får överskridas och med målsättningsnormer som ska eftersträvas. Information om föroreningshalter ska finnas för platser där mycket människor vistas och där man samtidigt kan anta att det finns höga halter av luftföroreningar. Därför har Habo kommun valt platser i Habo centrum och vid många förskolor där det både finns mycket människor och trafik. Dessa platser kan variera om det uppkommer nya områden där många

människor vistas och där det kan finnas risk att det blir höga föroreningshalter, exempelvis vid etablering av nya bostads- och industriområden, etablering av industrier med stora luftutsläpp till exempel värmeverk, ändring av trafikflöden, ny dragning av väg, ökad pendling med mera. Det planerade bostadsområdet Kärnekulla kan exempelvis komma att bli en ny plats där kommunen väljer att utreda luftens kvalitet.

Riktlinjer - Luftkvalitet

- Arbeta aktivt för att förbättra luftkvaliteten genom att vid behov utföra åtgärder som både dämpar konsekvenserna av luftföroreningar samt minskar föroreningarna från dess källor.
- Rikt- och gränsvärden enligt fastställda miljö kvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram upprättas vid behov
- Särskild uppmärksamhet bör riktas till områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära eller i anslutning till större vägar där utsläppen är större.
- Vid nyexploatering ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykel är norm.

Ras, skred och erosion

Generellt sett finns inga stora risker för ras och skred i kommunen. De ras- och skredrisker som är mest framträdande är de vid vätterbankarna i Domsand och utmed väg 195 där bäckar rinner under vägen. Generellt finns en risk för ras och skred utmed Vätterbranten samt längs bäckravinerna. Inom dessa riskområden bör byggnation, markarbeten eller liknande inte ske med tanke på risken för

ras och skred. Vätterbranten och delar av bäckravinerna är försedda med strandskydd på 300 meter respektive 100 meter som begränsar vilka åtgärder som får göras inom strandskyddet och därmed även riskområden för ras och skred. Normalt sett är byggnation, gallring eller annat markarbete inte tillåten inom strandskyddet.

År 2018 togs en förstudie och översiktlig kartering av stabiliteten i raviner och slänter i morän och grov sedimentjord fram för Habo kommun. Utredningen togs fram av Statens geotekniska institut på uppdrag av myndigheten för samhällsskydd och beredskap. I förstudien har områden valts ut som har en benägenhet för slamströmmar, erosion och ras i raviner och slänter i morän och grov sedimentjord. Sedan har en kartering och översiktlig bedömning av stabiliteten i raviner och slänter gjorts. De utbyggnadsområden som berörs av utredningen tas upp under kapitel 6 tätortutveckling, under respektive tätort. När detaljplaner tas fram för ett område ska risken för ras och skred noggrant utredas och genom planbestämmelser säkerställas att risken för ras och skred är minimala. I de fall LIS-områden (landsbygd i strandnära lägen) föreslås inom strandskydd ska risken för ras och skred noggrant utredas innan byggnation tillåts.

Riktlinjer - Ras skred och erosion

- Detaljplanering av ny bebyggelse förutsätter att marken bedöms uppfylla nationella riktlinjer för stabilitet, antingen naturligt eller genom stabiliserande åtgärder. Marken ska inte heller riskera att påverkas av erosion eller sedimenttransport. Förändrade risker i ett framtida klimat ska vägas in i bedömningen liksom stabiliteten på längre sikt, utifrån dagens kunskap
- Vid ny bebyggelse ska en bedömning av risk för stabilitetsproblem göras i början av planarbetet, för att identifiera eventuella behov av vidare utredning.

Forts. riktlinjer - Ras skred och erosion

- En geoteknisk undersökning ska utföras inom utpekade områden där det finns ras- och skredrisk innan förhandsbesked eller bygglov utanför planlagt område kan beviljas
- Planeringen ska säkerställa att ny bebyggelse inte ökar risken för stabilitets- eller erosionsproblem i omgivningen omkring den föreslagna bebyggelsen
- Vid ny bebyggelse ska en bedömning av risk för stabilitetsproblem göras i början av planarbetet, för att identifiera eventuella behov av vidare utredning.

Riktlinjer - Skyfall och översvämningar

- Planläggningen för ny bebyggelse ska inte försämrade eller skapa översvämningssituationer på annan plats. Det ska istället alltid eftersträvas att i samband med planläggning förbättra tätortens förmåga att fördröja vatten vid skyfall.
- I samhällsplaneringen ska hänsyn tas till förhöjda vattennivåer, kortvariga kraftiga skyfall och höga flöden genom att ta fram helhetslösningar och fördröjningsåtgärder för dagvatten.
- Kommunen ska ha en aktuell dagvattenpolicy med tillhörande handlingsplan.
- Samhällsviktiga funktioner och tillgängligheten till och från dessa ska säkras mot ett 100-årsregn
- Ny bebyggelse på ej tidigare exploaterad mark ska säkras mot 100-årsregn (kraftigt skyfall som beräknas ske en gång per 100 år).

Skyfall och översvämningar

Fram till år 2100 beräknas de kraftiga regnovädrarna öka med 30 % och årsmedelnedbörden med 10-30 % i Jönköpings län. Det kommer påverka mängden nederbörd som beräknas öka med 90-105 mm i länets östra delar. Nederbördsmängden ökar framförallt under vinter, vår och höst. Antalet sammanhängande dagar med nederbörd ökar med ungefär två dygn. Vattenflödena beräknas öka framförallt under vintern samt bli lägre under sommaren. Mycket av infrastrukturen för vatten kommer finnas kvar flera år framöver, vilket gör att den infrastrukturen som anläggs idag behöver planeras utifrån ett framtida klimat med andra vattenflöden och extrem nederbörd. I Habo kommun har det hittills inte varit ett stort problem med översvämningar men med tanke på framtida klimatförändringar kommer risken för översvämningar att öka. I takt med att framförallt Habo tätort växer kommer andelen hårdgjorda ytor öka och ytor som kan infiltrera stora mängder vatten att minska. Det är därför viktigt att kommunen arbetar aktivt med dagvattenhantering och att gröna stråk och ytor bevaras i de kommande utvecklingsområdena, så att risken för översvämningar vid kraftiga skyfall minimeras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas, som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radon innehåller sönderfallsprodukter som är hälsofarliga. Dessa är isotoper av bly, vismut och polonium och gemensamt för dem är att de alla har halveringstider under en halvtimme. Sönderfallsprodukterna fäster på andra partiklar i luften och bildar små partikelkluster i olika storlekar. Partiklarna följer med inandningsluften och fastnar i lungorna där de sönderfaller innan kroppen hinner rensa bort dem. Radon och sönderfallsprodukterna avger alfastrålning och är därför skadliga när de kommer in i kroppen. Lungcancer är en känd hälsorisk med radon.

Halten av markradon är generellt sett låga i Habo kommun. De högre värdena har mätts upp kring Habo tätort och mot kommungränsen till Jönköpings kommun. Den vanligaste källan till radon i byggnader är att det finns radon i marken. Det finns alltid tillräckligt stor volym radon i marken för att riktvärden för radon i byggnader ska kunna överskridas om konstruktionen är otät mot marken. Byggnadsmaterial och hushållsvatten kan också ge ifrån sig radon. I de allra flesta fall är mängden så liten att den inte har någon betydelse. Ett undantag är blåbetong, som innehåller den uranrika bergarten alunskiffer. Blåbetong användes under perioden 1929–1978 vid byggandet av både enfamiljshus och flerfamiljshus, vilka därmed kan ha förhöjda radonhalter i inomhusluften. Enligt Folkhälsomyndighetens riktvärde bör radonhalten inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler.

Riktlinjer - Radon

- Vid ny bebyggelse ska det säkerställas att byggnaden uppförs med radonskyddande konstruktion där behov finns.
- Radonhalten i marken ska kontrolleras i samband med grundundersökningar i områden som detaljplanearbeten för bostäder och/eller verksamheter.

Värmebölja

I takt med att klimatet förändras kommer det bli vanligare med värmeböljor. Enligt SMHI definieras en värmebölja som en period med minst fem dagar i sträck med en högsta dagstemperatur på minst 25°, alltså en stark och ihållande värme. En värmebölja kan vara påfrestande och skadlig för människor och djur, speciellt för barn och äldre samt de som redan är sjuka.

I städer och tätorter blir det generellt varmare än i

det omkringliggande landskapet, vilket beror på att andelen värmehållande material är större i bebyggda områden. Det gör att temperaturen kan höjas lokalt och bildar värmeöar. Faktorer som påverkar temperaturen är bland annat material på husfasader, andelen hårdgjorda ytor, utsläpp av luftpartiklar, andelen vegetation med mera. Flera av de material som idag används i stor utsträckning som betong, tegel och asfalt, är exempel på material som lagrar och avger mycket värme och höjer därmed temperaturen.

Genom att skapa element i den bebyggda miljön som hjälper till att sänka temperaturen kan effekterna av värmeöar minskas. Vegetation i olika former hjälper till att hålla temperaturen nere, det är därför viktigt att det finns parker med träd, trädalléer och tätortsnära skog i tätorten. Även vegetation på tak och väggar hjälper till att sänka temperaturen. Genom att planera för skugga kan temperaturen minskas, huskroppar kan ge värdefull skugga, olika typer av solskydd på lekplatser, skolgården och äldreboenden är viktiga för att skydda utsatta grupper. Det kan även finnas ett behov av att kyla ner lokaler för samhällsviktiga funktioner i framtiden.

Riktlinjer - Värmebölja

- Kommunen ska i den fysiska planeringen ta hänsyn till värmeproblematik och förebygga bildandet av värmeöar genom att arbeta för att minimera andelen hårdgjorda ytor i nybyggda områden samt arbeta för att vegetation och grönytor tas med i planering av både nya områden och omvandlingsområden.
- Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation.
- Kommunen ska arbeta med skuggplanering av utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter.

Elektromagnetiska fält

Vi utsätts dagligen för elektromagnetiska fält, exempelvis från elektriska apparater, mobiltelefoner kraftledningarna och tv- och radiomaster. Elektromagnetiska fält är en form av icke-joniserad strålning som är starkast vid källan. Kraftfrekventa elektriska och magnetiska fält finns överallt där det finns elektrisk ström. De elektriska fälten kan effektivt avskärmade och därför har forskningen inriktats på de magnetiska fälten som bildas runt elektriska apparater och kraftledningarna. De magnetiska fälten avtar snabbt med avståndet från källan. I bostäder är det mycket ovanligt med höga exponeringsnivåer från kraftfrekventa magnetiska fält

Riktlinjer - Elektromagnetiska fält

- Nya kraftledningarna och elektriska anläggningar ska utformas eller förläggas så att exponering för magnetfält begränsas.
- Nya bostäder, skolor, förskolor och daghem ska placeras så de inte påverkas av befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Strålskyddsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering av elektromagnetiska fält ska följas vid all planering för samhällsutveckling.

Utveckling

Habo kommun har vuxit under hela 2000-talet och kommer fortsätta att växa. Grova uppskattningar visar på att invånarantalet i kommunen kommer att vara mellan 19 000 - 21 000 år 2040, vilket kan jämföras med 12 000 invånare år 2018. En tillväxt på ungefär 7 000 - 9 000 personer kommer att ha påverkan på häso- och miljöaspekter. Alla dessa invånare kommer dagligen transporteras mellan olika målpunkter och beroende på val av färdmedel och

om man reser tillsammans med andra så kommer det ge olika effekter på till exempel luftkvaliteten och buller. En annan del som påverkar är hur utvecklingen av elbilar, vätgasbilar eller likande kommer se ut i framtiden.

Översiktsplanen bygger bland annat på att öka andelen hållbara resor och få fler att välja att resa kollektivt framför att åka bil. För att nå dit föreslås bostadsutveckling i anslutning till kollektivtrafikstråk och etablering av trafiknoder dit det går att ta sig till fots, med cykel eller med bil. Förtätning av Habo centrum och en tätare bostadsutveckling gör att invånare får korta avstånd till målpunkter och ökar underlaget för kollektivtrafiken. Översiktsplanen innebär också att nätet av gång- och cykelvägar ska sammanlänkas och öka tillgängligheten och framkomligheten för fotgängare och cyklister. Planförslaget innebär att gröna stråk ska bevaras och bilda inslag av grönska i de nya delarna av tätorten. De gröna stråken bidrar bland annat till att rena luft, verka ljuddämpande och infiltrera vatten.

Översiktsplanen föreslår utveckling av bostadsområden längs med Jönköpingsbanan och väg 195. Eftersom farligt gods transporteras här krävs det vissa åtgärder. När detaljplaner för dessa utbyggnadsområden tas fram ska rekommenderade skyddsavstånd följas och i annat fall ska riskerna grundligt utredas och skyddsåtgärder som krävs för att skapa en säker boendemiljö genomföras.

Dessa vägar genererar även buller som påverkar bullernivåerna. Vid planläggning av de föreslagna bostadsområdena ska bullerutredningar tas fram och detaljplanen ska genom bestämmelser säkerställa att gällande krav på ljudnivåer för bostäder uppfylls.

Översiktsplanen berörs av ett flertal förorenade eller potentiellt förorenade områden, i huvudsak de områden som är klassade med mycket stor risk och stor risk. Vid detaljplanläggning av dessa områden ska noggranna utredningar av föroreningsituationen göras och sanering av områdena genomföras innan de exploateras.

Luftkvaliteten i Habo kommun är bra och de uppmätta värdena i tätorten ligger långt under riktvärdena för miljö kvalitetsnormerna för luft. Hur stor påverkan översiktsplanen kommer få

på luftkvaliteten är svårt att avgöra på förhand. Det är därför mycket viktigt att luftkvaliteten mäts även i de planerade utbyggnadsområdena när de är färdigutbyggda för att kontrollera luftkvaliteten och för att kunna sätta in åtgärder vid behov.

I Habo kommun är risken för ras och skred generellt sett inte stor, förutom utmed vätterbranterna och bäckravinerna. Översiktsplanen berörs inte av riskområden för ras och skred. Vid detaljplaneläggning genomförs alltid geotekniska utredningar som utreder markens stabilitet. Habo kommun har inte haft några stora problem med översvämningar men med tanke på klimatförändringar måste kommunen planera för en ökad andel skyfall. Kommunen ska ta fram en dagvattenstrategi och vara delaktig i arbetet med att ta fram det regionala åtgärdsprogrammet för klimatanpassning, så att det som byggs när översiktsplanen genomförs är anpassat till ett förändrat klimat.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Befintligt:

— Farligt gods på väg - inskränkningar

— Farligt gods på väg - rek. väg

Potentiellt förorenade omr

1 Mycket stor risk

2 Stor risk

3 Måttlig risk

4 Liten risk

E Ej riskklassad

KM Känslig markanvändning

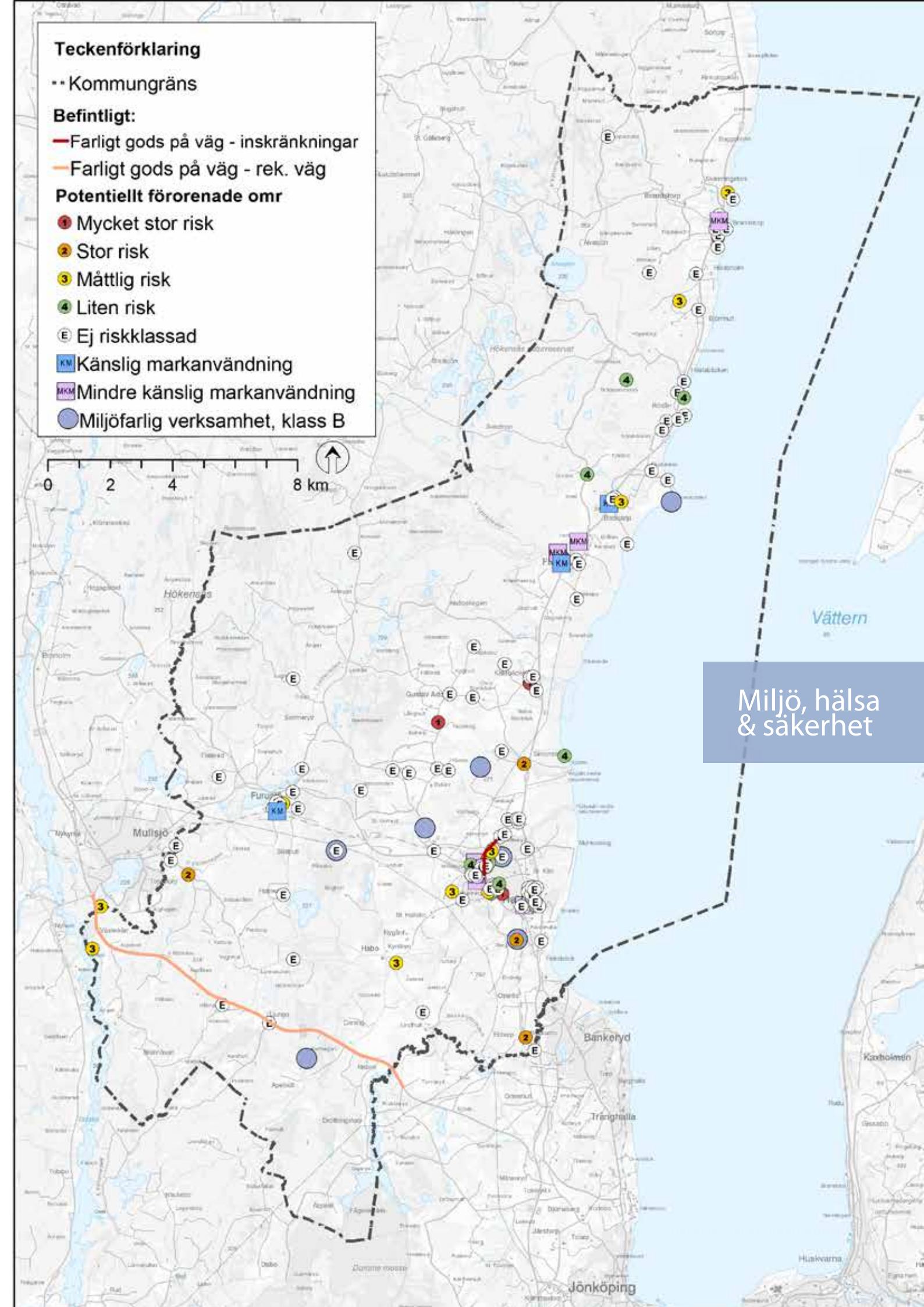
MKM Mindre känslig markanvändning

● Miljöfarlig verksamhet, klass B

0 2 4 8 km

Miljö, hälsa
& säkerhet

Bostadsförsörjning

Habo kommun är en utpräglad småhuskommun med inslag av flerbostadshus. Ungefär 80 % av invånarna bor i småhus med äganderätt. Resterande 20 % bor i flerbostadshus, där majoriteten bor i hyresrätt. Ungefär 80 % av all bostadsbyggnation i kommunen sker i Habo tätort, 17 % byggs på landsbygden och 3 % i kommunens övriga tätorter.

Under hösten 2017 antog kommunen riktlinjer för bostadsförsörjningen. Riktlinjerna är ett dokument som beskriver och analyserar bostadssituationen i kommunen samt redogör för kommunens strategier för att hantera utvecklingen av bostäder. Enligt lagen om kommunens bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska varje kommun ta fram riktlinjer för hur de ska planera för bostadsförsörjningen.

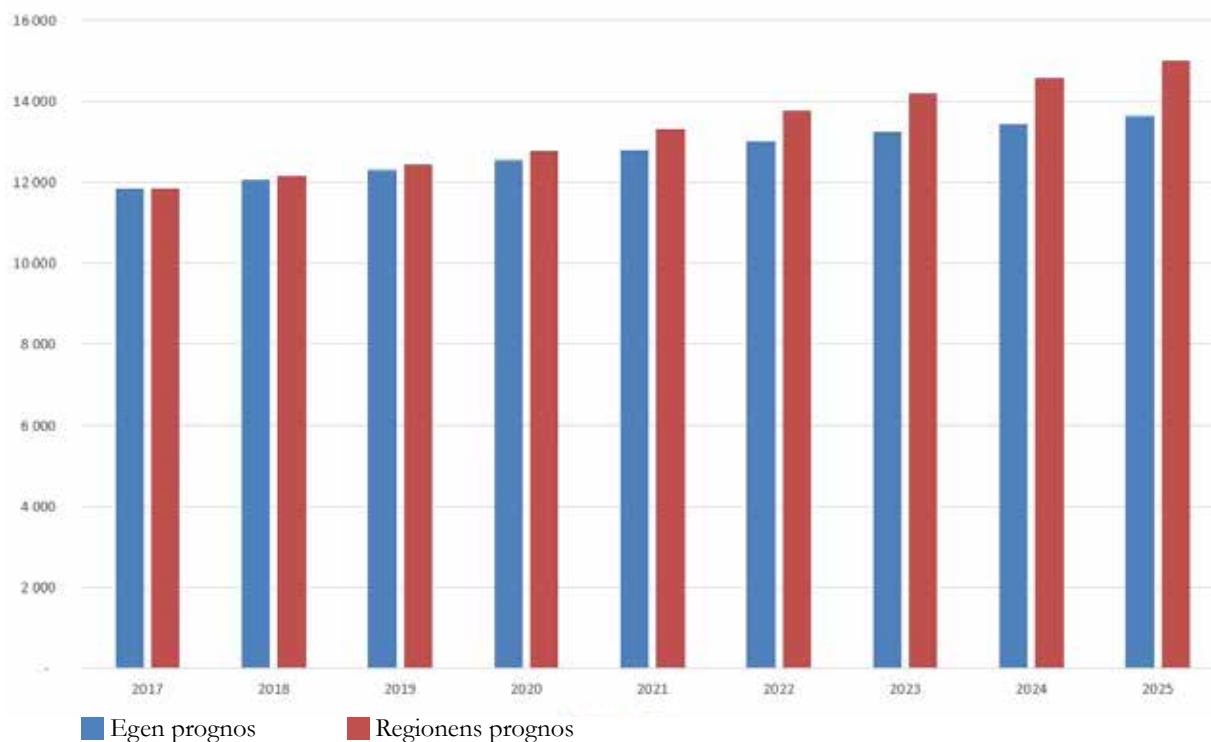
Befolkning

I juni 2019 var antalet folkbokförda personer i Habo kommun 12 316. Kommunen bedömer att i december 2019 är antalet invånare cirka 12 400. Enligt prognosen från Region Jönköping som utgick ifrån statistik från år 2017, kommer antalet invånare år 2025 vara 13 639 invånare. Enligt denna prognos ökar antalet invånare i snitt med 200 personer per år.

Habo kommun har tagit fram en egen prognos utifrån arbetet med antagna och pågående detaljplaner. Prognosen visar att det kommer ske en uppskattad befolkningsökning på cirka 2 800 till år 2025, i snitt 400 nya invånare/år från år 2019. Enligt kommunens prognos bor det då cirka 15 000 invånare i Habo kommun år 2025.

År 2040, som är översiktsplanens tidshorisont, bor då cirka 20 800 personer i kommunen om den årliga befolkningsökningen är 400 invånare per år. Ett lägre snitt på 300 per år blir istället 18 700 invånare.

Befolkningsprognos

Befolkningsfördelning i kommunen	
Centrala Habo:	8 494
Furusjö:	339
Fagerhult:	266
Västerkärr:	129
Brandstorp:	119
Baskarp:	76
Habo landsbygd:	1 567
Gustav Adolf landsbygd:	796
Brandstorp landsbygd:	531
Summa:	12 316 (juni 2019)

Det innebär en total befolkningsökning på mellan 6 300 - 8 400 invånare till år 2040. Beroende på val av bostadstyp genererar ökningen cirka 2 520-3 360 nya bostäder. Hushåll med få personer genererar ett större behov av antal bostäder än om hushållen består av många personer. I Habo räknar vi med cirka 2 personer per hushåll eller lägre om man bosätter sig i flerbostadshus och cirka 3,5 personer per hushåll i ett småhus. Om man räknar med ett snitt på 2,5 personer/bostad innebär det följande antal bostäder i tabellen nedan.

Antal bostäder för att täcka befolkningsökningen		
Ökning invånare	6 300	8 400
Antal personer i hushåll	2,5	2,5
Antal Bostäder	2 520	3 360

Fördelning av bostäder			
Andel	Habo tätort	Landsbygd	Övriga tätorter
80%	2 016 - 2 688		
17%		430 - 520	
3%			75 - 100

Fördelas dessa bostäder enligt tidigare statistik tydliggörs följande behoven i tabellen ovan.

Bostadssituationen i länet

Länsstyrelsen tar årligen fram en analys som beskriver utvecklingen på bostadsmarknaden i länet. Den regionala analysen handlar i första hand om hur bostadsmarknaden har sett ut under föregående år, 2018. Analysen redovisar att samtliga kommuner i länet, förutom en, ökade i befolkning under 2018. Totalt ökade länet med cirka 3 600 nya invånare. Ökningen beror i första hand på inflyttning, främst från utlandet, men också på höga födelsetal i flera kommuner.

Bostadsbyggnationen ökade inte på samma sätt som 2018 som de senaste åren, men det konstateras att bostadsbyggandet ligger på en relativt jämn nivå. Under 2018 färdigställdes 1 135 bostäder. Knappt hälften av de nybyggda bostäderna var hyresrätter och hyresnivåerna ligger högt. Det bidrar till en fortsatt segregation på bostadsmarknaden. Inom alla kommuner i länet finns det bostadssegregation.

Länsstyrelsen har särskilt tittat på boendesituationen för äldre personer. Flera av länets kommuner uppger att det finns en oro hos den äldre befolkningen vad gäller deras framtida bostadssituation. Kommunerna lyfter särskilt behovet av att kunna erbjuda trygghetsboende som ett alternativ för den som vill flytta från sin villa.

Bostadssituationen i kommunen

I Habo tätort ryms det i dagsläget inom pågående och kommande detaljplaner, för en bostadsbyggnation av 1 100 nya bostäder.

Uppskattningsvis kan centrala delar av tätorten förtäta med 200 bostäder. Det innebär att det behöver planläggas mark som medger ytterligare cirka 1 300 lägenheter så att det totala bostadsbehovet om cirka 2 688 bostäder täcks. I övriga tätorter finns det planlagd mark för cirka 70 bostäder, vilket innebär att ny mark behöver planläggas även i dessa. Eftersom kommunen har ett begränsat markinnehav som lämpar sig för bostadsbyggnation måste kommunen dels förlita sig på att privata aktörer driver på bostadsutvecklingen och dels driva en aktiv markpolitik med syfte att köpa mark och öka det kommunala markinnehavet.

Riktlinjer för bostadsförsörjning 2017-2020

Kommunens gällande riktlinjer antogs av kommunfullmäktige 31 augusti 2017. Kommunen ska ha aktuella mål och riktlinjer som följs upp inom arbetet med bostadsförsörjning.

Bostadsbestånd

Av invånarna bor 80 % i småhus och resterande i flerbostadshus, vilket även återspeglar bostadsbeståndet. I kategorin småhus ingår villor, rad- och parhus samt kedjehus. I kategorin övriga hus ingår byggnader som inte är avsedda för bostad

och i kategorin specialbostäder ingår bostäder för äldre, personer med funktionsvariation och studenter. Statistiken är hämtad från statistiska centralbyrån (SCB).

Upplåtelseformen för dessa bostäder är fördelade enligt tabellen nedan. Vanligaste upplåtelseformen är äganderätt, ungefär 73 % av hushållen äger sin bostad. Andelen hushåll som hyr sin bostad är ungefär 20 % och resterande hushåll har en bostadsrätt.

Hustyp och upplåtelseform			
Hustyp	Äganderätt	Bostadsrätt	Hyresrätt
Småhus	3 382	129	122
Flerbostadshus		206	672
Övriga hus			35
Specialbostäder			140
Totalt	3 382	335	969

Hustyp	
Hustyp	Antal
Småhus	3 633
Fritidshus	490
Lägenheter	878
Övriga hus	35
Specialbostäder	140
Totalt	5 176

Habo bostäder AB

Habo Bostäder AB är kommunens allmännyttiga bostadsbolag, som äger och hyr ut lokaler och bostäder i kommunen. Habo Bostäder har cirka 600 lägenheter som förmedlas genom en bostadskö.

Kommunen har en tomtkö som gäller för all kommunägd och detaljplanerad mark, och som är avsedd att bygga bostäder på.

Bostadsbehov

Bostadsbrist konstateras på såväl nationell, regional som kommunal nivå. Orsakerna till

bostadsbristen anses dels bero på befolkningsökning men också på att byggandet inte ökat i tillräcklig omfattning de senaste åren. På en nationell nivå menar Boverket att det behöver byggas bostäder i samma omfattning som under miljonprogramsåren på 1970-talet då det byggdes 1 miljon bostäder på 10 år. En större andel bostäder behöver byggas redan till år 2020.

Bostadsbristen i Habo kommun

Länsstyrelsens analys av bostadsmarknadsläget i kommunen visar att det i kommunen som helhet och i centralorten är det underskott av bostäder, medan kommunens övriga orter är i balans. Bostadsbehoven för de kommande tre åren bedöms vara främst hyresrätter i storlekarna 2:or och 3:or men det finns även behov av både bostadsrätter och hyresrätter i storlekarna 1:or till 5:or.

Utifrån det befintliga bostadsbeståndet och det uppskattade bostadsbehovet som grundar sig på Habo bostäders bostadskö och kommunens bostadsmarknadsenkät, kan man konstatera att andelen flerbostadshus med hyresrätter och bostadsrätter som upplåtelseform behövs för att få ett mer varierat bostadsutbud. Även andra bostadstyper såsom rad- och parhus behövs för att komplettera villabebyggelsen. Den likartade bebyggelsen och bristen på hyreslägenheter kan bidra till att ungdomar bor kvar hos föräldrarna istället för att de flyttar hemifrån. Bristen kan bidra till att äldre bor kvar i sina villor eftersom de inte

har möjlighet att flytta till en hyreslägenhet eller bostadsrätt. Det leder till att flyttkedjan bromsas upp. Vidare har separerade familjer svårigheter att bo kvar i Habo kommun eftersom det är brist på hyresrätter eller mindre bostadsrätter.

Utveckling

Habo kommun har ökat i invånarantal de senaste åren och befolkningsprognoserna från Region Jönköping samt kommunens egen prognos bedömer att kommunen kommer fortsätta att öka i invånarantal de närmsta åren. I samband med en byggnation av höghastighetsjärnväg genom Jönköping med ett tågstopp söder om Munksjön har kommunen åtagit sig att bygga minst 1 500 bostäder fram till år 2035.

Översiktsplanen föreslår utbyggnadsområden av bostäder i samtliga tätorter, men framförallt i Habo tätort. En större möjlighet till bostadsutveckling förväntas även kunna ske i Västerkärr och Furusjö, eftersom närheten till Mullsjö bedöms attrahera med arbetsplatser och service. I Västerkärr finns möjlighet att komplettera med cirka 50 bostäder (varav cirka fem redan är planlagda) och i Furusjö cirka 50 bostäder (plus att det finns cirka 20 obebyggda tomter), beroende på val av bostadsform.

I Habo tätort finns färdiga och pågående detaljplaner som medger en bostadsbyggnation på 1 100 nya lägenheter. Planförslaget anger en förtätningsstrategi som innebär att kommunen är positiv till att nya bostäder placeras centralt och inom gång- och cykelavstånd från tåg- och busstationen. Strategin bygger på att öka underlaget för kollektivtrafiken och för att möjliggöra bostäder inom gång eller cykelavstånd till hållbara kommunikationer. Områden som ligger inom 600 meter från tågstationen och från centrum föreslås förtätas med flerbostadshus när så är lämpligt. Kommunen bedömer att tätorten kan förtätas med cirka 200 lägenheter, utöver de projekt som planeras.

Vid en framtida planering och byggnation av bostäder är det viktigt att det byggs en variation av bostäder, vad gäller både upplåtelseform men även typ. Ny bebyggelse ska komplettera det befintliga

bostadsbeståndet för att ge alla invånare i Habo möjlighet att få tillgång till en bostad utifrån deras önskemål och behov. Detta gäller för samtliga tätorter och landsbygden.

Översiktsplanen redovisar i Habo tätort utbyggnadsområden med en total yta om cirka 123 hektar. Beroende på val av bostadstyp kommer antalet bostäder att påverkas. Om utbyggnadsområdena bebyggs med sju bostäder per hektar (vilket är att likna med byggnationen på Bränninge, ett småhusområde) kan 123 hektar generera cirka 860 bostäder. Om det istället byggs fler bostäder i flerbostadshus medger planförslaget cirka 3 075 bostäder (25 bostäder per hektar), vilket är en liknande byggnation som föreslås för området Kärnekulla, en mer tätbebyggd kvartersstruktur.

För att ha marginal och arbeta mer markbesparande måste kommunen se till att de utpekade utbyggnadsområdena tillsammans med förtätningsområden räcker till för den framtida befolkningsökningen. Exploateringsgraden ska styras av utbyggnadsområdets förutsättningar och placering. Framtida bostadsområden bör i snitt ha en exploateringsgrad på 12 bostäder per hektar. 123 hektar enligt översiktsplanen räcker då till 1 476 bostäder, vilket innebär en liten marginal. Markåtgång för bostäder (antal bostäder per hektar) inkluderar även allmän plats såsom gator, gång- och cykelbanor, grönområden, förskola och skola.

För övriga tätorter finns det sammanlagt markyta utpekad eller redan planlagd som innebär en bostadsbyggnation av cirka 200 bostäder.

När det gäller den stora efterfrågan av bostäder på landsbygden (uppskattningsvis 430-520 st till år 2040 = 20-25 per år) bör kommunen sträva efter att dessa placeras med eftertanke för att undvika att landskap och åkermark blir fragmenterade. Ny bebyggelse bör placeras samlat, vilket underlättar för eventuell service, tillgänglighet i form av vägar, vatten och avlopp med mera.

Översiktsplanen i sin helhet bedöms kunna generera bostäder så att bostadsbehovet täcks fram till år 2040.

! Riktlinjer - Bostadsförsörjning

- Bostadsbyggnationen ska ske i enlighet med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunen ska ha aktuella mål och riktlinjer som följs upp inom arbetet med bostadsförsörjning.
- Bostäder och bostadsområden ska planeras utifrån miljömålet *God bebyggd miljö* och kommunens preciseringar av detta mål.
- Kommunen ska arbeta för att skapa ett varierat bostadsutbud utifrån bostadstyp och upplåtelseform som kompletterar befintligt bostadsbestånd ner på områdesnivå.
- Minst 1 500 nya bostäder ska tillkomma i kommunen under 2017- 2035 i enlighet med överenskommelse om höghastighetsjärnväg.
- Kommunen ska ha en planberedskap som motsvarar behovet med målår 2040.
- En ökad exploateringsgrad ska eftersträvas för utbyggnadsområden i centrumnära och stationsnära lägen.
- Utbyggnadsmöjligheter för bostäder ska finnas i alla tätorter och främjas inom övriga kommunen.
- En exploateringsgrad på i snitt 12 bostäder per hektar ska eftersträvas, men styrs av platsens förutsättningar.
- Kommunen är positiv till byggnation på landsbygden.

Näringsliv och verksamheter

I en kommun är ett starkt näringsliv en grundförutsättning för utveckling och god samhällsservice. Habo kommun beskrivs som den lilla kommunen med det företagsvänliga klimatet och med de korta beslutsvägarna. Företagarna samarbetar och hjälper varandra och hittar nya samverkansformer. Det strategiska läget och de goda kommunikationerna ingår som självklara basförutsättningar. Habo är attraktivt och företagen framgångsrika. Det största företaget i Habo kommun är Fagerhults Belysning AB, med cirka 650 anställda, som är ett välkänt spetsföretag inom belysningsbranschen. Habo kommun domineras av små och medelstora företag i skilda branscher. Historiskt är kommunen dock en industrität kommun. Totalt är för närvarande cirka 400 företag i aktiebolagsform verksamma i kommunen.

Grundläggande för en välfungerande kommun är även tillgången till bra skolor samt bra barn- och äldreomsorg. En utbildning av god kvalitet är en av de viktigaste grunderna för samhällsutveckling. Den kommer till nytta i arbetslivet och skapar möjligheter för individer på arbetsmarknaden. På så vis kan god kvalitet i förskola och skola leda till ökad livskvalitet för framtidens invånare.

Verksamhetsmark

Utmed väg 195, mellan Sjogårpsrondellen och Alléskolan, ligger Kärrs verksamhetsområde. Möjligheten för utbyggnader är begränsad. Längs med järnvägen, finns tre verksamhetsområden och söder om Hökesån finns det några mindre verksamhetsområdena. Tumbäck verksamhetsområde ligger i norra delen av tätorten och där finns det möjlighet för nyetablering. På verksamhetsområdena i Habo tätort finns en blandning av företag, bland annat e-handelsföretag, skrymmande- och/eller sällan-köpshandel, åkerier, logistikföretag, mekaniska verkstäder, bilservice, mekanisk uthyrning, tillverkningsindustri, fastighetsföretag, produktutvecklingsföretag med flera. På de mindre orterna finns det ett fåtal verksamheter, bland annat Fagerhults belysning AB i Fagerhult, som är en av kommunens största arbetsplatser.

Genom att planera för ytterligare verksamhetsytor möjliggörs för verksamheter att etableras och samsätningen i kommunen kan bevaras och utvecklas. Behovet av verksamhetsytor i Habo kommun fram till år 2020 beräknas vara 18 hektar. Behovet baseras på antalet hektar verksamhetsyta som sålts de senaste 10 åren i kommunen. I tabellen nedan redogörs befintliga verksamhetsytor som är fördelade på Habo tätort, Fagerhult, Brandstorp, Baskarp och Västerkärr. I tabellen redovisas även de nya föreslagna verksamhetsytorna. Den sammanlagda ytan för föreslagna verksamhetsytor i översiktsplanen är

Ort	Planlagd yta (ha)	ÖP 2040 (ha)	Totalt (ha)
Habo	12	30,2	42,2
Brandstorp	1	7,4	8,4
Fagerhult	6,2	4,9	11,1
Baskarp	1,3	0	1,3
Västerkärr	0	14	14
Totalt i kommunen	20,5	56,5	77

56, 5 hektar varav 10, 6 hektar ägs av kommunen. I kommunen finns det totalt 20,5 hektar verksamhetsyta som redan är detaljplanelagd men som inte är bebyggd. Av dessa äger kommunen 13 hektar. Befintliga och föreslagna verksamhetsytor ger totalt 77 hektar.

Dagligvaruhandel

Dagligvaruhandeln och den kommersiella handeln är koncentrerad till Blå torget i Habo centrum. Kring torget finns livsmedelsbutiker, konditori, kläd- och skobutiker, florister, presentshop, gym, smyckesbutik, optiker, försäkringsbolag, systembolag och restauranger. År 2018 togs en handelsutredning fram för Habo kommun. Utredningen kom fram till att det finns begränsade förutsättningar att utveckla handeln ytterligare i kommunen. Enligt utredningen begränsas förutsättningarna främst av ett för litet marknadsunderlag och hård konkurrens från kringliggande handelsplatser i Jönköping som är en stark handelsort. Handeln i Habo centrum begränsas även av bristande tillgänglighet då centrum inte ligger intill väg 195 eller syns från genomfartsvägen, Bränningeleden. Utredningen tar även upp utformningen av centrum med utspridda lokaler med låga kommersiella kvaliteter så som långa fasader, glapp mellan verksamheter och fristående byggnader. Det finns ett behov av att se över centrum och ta fram en plan för hur centrum kan utvecklas i framtiden för att öka förutsättningarna för handeln i centrum.

Skola och barnomsorg

Habo är en växande kommun med en positiv befolkningsutveckling under 2000-talet. De senaste åren har kommunen vuxit med cirka 300 invånare per år. Befolkningsprognoserna visar en fortsatt tillväxt kommande år, vilket ställer krav på att skolor och förskolor byggs ut i en takt som möjliggör en kvalitativ skolverksamhet. I dagsläget finns sex grundskolor varav ett högstadie. En utav skolorna ligger i Fagerhult, resterande i Habo tätort. I grundskolan går ungefär 1500 elever, varav cirka 400 går på högstadiet. I kommunen finns tretton kommu-

nala förskolor och fem privata. I förskoleklass går ungefär 200 barn och i förskolan cirka 600. Till år 2022 behövs bland annat tre förskolor och två skolor, F-6, byggas.

Vård och omsorg

Inom den kommunala verksamheten bedrivs vårdcentral, äldreboende, hemtjänstverksamhet, boendeformer som riktar sig till individer med särskilda behov, dagligverksamhet och en träffpunkt som riktar sig till pensionärer.

Personer som på grund av ålder eller funktionsnedsättning behöver stöd för att klara sin vardag så självständigt som möjligt, beviljas stöd. Kommunen tar beslut och är ansvarig för verkställigheten av stödet. I takt med att demografin förändras och Habo kommun växer och utvecklas behöver behoven av verksamhetsytor som är kopplade till vård och omsorg tas med i planeringen. Särskilda boenden för äldre och yngre personer med funktionsnedsättning ska ligga i närheten av samhällsservice och kollektivtrafik. År 2040 kommer det finnas ett dubblat behov av lägenheter för personer som är beviljade särskilt boende samt lokaler för brukare som är beviljade stöd i form av sysselsättning eller social samvaro. Det innebär ungefär ytterligare 65 bostäder som riktar sig till äldre och ett 10-tal som riktar sig till yngre personer med beviljat stöd.

Utveckling

Översiktsplanen föreslår nya verksamhetsytor i Habo tätort, Fagerhult, Brandstorp och Västerkärr. De föreslagna verksamhetsytorna redovisas i kapitel 6 under respektive tätort. Den sammanlagda ytan för förelagda verksamhetsytor i översiktsplanen är 56, 5 hektar varav 10, 6 hektar ägs av kommunen. I kommunen finns det totalt 20,5 hektar verksamhetsyta som redan är detaljplanelagd men som inte är bebyggd. Av dessa äger kommunen 13 hektar.

Översiktsplanen lyfter behovet av att ta fram en plan för centrumutveckling i Habo centrum. I

centrumplanen behöver nya omvandlingsområden utredas, analyser av hur centrum kan förtätats med bostäder behöver tas fram, likaså analyser för hur centrumhandeln kan utvecklas och hur trafikflödet och parkeringsplatser kan hanteras.

Inom de föreslagna utbyggnadsområdena för bostäder ingår även att utbyggnad av lokaler för skola och barnomsorg samt lokaler för vård och omsorg ska beaktas. Kommunen ska ha planberedskap för behov inom skola och barnomsorg och vård- och äldreomsorg.

Riktlinjer - Näringsliv och verksamheter

- Kommunen ska reservera mark för verksamheter i anslutning till etablerade transportstråk.
- Kommunen ska arbeta för att möjliggöra för kollektivtrafik i anslutning till reserverad mark för verksamheter.
- Kommunen ska ta fram en plan för utveckling av Habo centrum.
- Kommunen ska ha planberedskap för nya skolor, förskolor och fritidsverksamhet som är kopplat till kommunens exploateringstakt.
- Planering av nya skolor, förskolor och fritidsverksamheter ska i första hand placeras i närheten av grönområden och ha tillgång till trygga och trafiksäkra gång och cykelvägar. Om möjligt bör de placeras nära kollektivtrafikstråk.
- Kommunen ska ha planberedskap för behov av centralt belägna ytor för verksamheter inom vård och omsorg.

Landsbygd

Landsbygdsutveckling är en viktig del av kommunens framtid. Utveckling på landsbygden handlar om att skapa möjligheter för individer att bo, driva företag och arbeta på landet. Det innefattar möjligheter för bostadsbyggnation och verksamhetsetablering samt tillgång till grundläggande service som bredband via fiber med hög hastighet, stabilt mobilnät och tillgång till livsmedel och drivmedel. De traditionella näringarna på landsbygden är skogs- och jordbruk. Ungefär 67 % av Habo kommuns landareal utgörs av skog och cirka 14,5 % utgörs av jordbruksmark.

Välfungerande väginfrastruktur som är kopplad till orter med service är också en viktig förutsättning för landsbygdsutveckling, likaså tillgång till kollektivtrafik alternativt anropstrafik.

Antalet invånare på landsbygden i kommunen var i juni år 2019 cirka 2 900 stycken. De senaste åren har cirka 17 % av det totala bostadsbyggandet skett på landsbygden, vilket är viktigt att beakta.

Service

Enligt det regionala serviceprogrammet för Jönköpings län (2014-2018) är den viktigaste servicen på landsbygden tillgången till drivmedel och livsmedel. Enligt programmets bedömning är cirka två mil ett rimligt avstånd till drivmedelsanläggning och cirka en mil för dagligvaruhandel, om man bor på landsbygden. De livsmedelsbutiker och drivmedelsanläggningar som finns i Habo kommun täcker in hela kommunen utifrån måtten som nämns ovan. Annan service som också är viktig är möjligheten att hämta ut och skicka paket eller att hämta ut apoteksvaror. I nuläget finns pakethantering och utlämning av apoteksvaror i Fagerhult. Lanthandeln i Brandstorp har pakethantering. Genom att kommunen är positiv till byggnation på landsbygden och även föreslår LIS-områden, (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) finns möjlighet att stärka och utveckla den befintliga servicen i närliggande tätorter som även förser landsbygden med service.

Kommunikationer

Det är viktigt att det finns välfungerande väginfrastruktur som kopplar ihop landsbygden med tätorterna. Vägarna behöver hålla god kvalitet vad avser drift, underhåll och snöröjning. Ofta är flera aktörer inblandade då en del vägar ägs av Trafikverket, en del av kommunen och andra är enskilda. För att nå god kvalitet på väginfrastrukturen behöver aktörerna samarbeta. Tillgången till kollektivtrafik är viktig och behöver finnas där det är försvarbart ur ett resursperspektiv. Tillgången till anropstrafik är viktigt där kollektivtrafiken inte är möjlig, speciellt för grupper som inte har möjlighet köra bil.

Fiber

Utbyggnad av fiber på landsbygden är viktigt ur flera aspekter. Dels för den enskildes privata bruk men även som samhällsviktig funktion eftersom allt mer samhällsviktig service går att utföra via internet. Ska man bedriva en verksamhet eller företag på landsbygden är det en förutsättning att det finns tillgång till bredband med hög hastighet, alternativt bredband via mobilnät. Habo Energi planerar att bygga fiber i hela Habo kommun med målsättningen att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till snabbt bredband (minst 100 Mbit/s) år 2020. Habo Energi arbetar kontinuerligt med

att projektera olika områden på landsbygden. Habo Energi räknar med att det efter år 2020 även byggs ut fiber i övrig glesbygd, men att utbyggnad beror på intresse och projektering. År 2017 hade 60,4 % av kommunens totalt antal hushåll tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. För andelen utanför tätort/småort var siffran 3,6 %.

Det nuvarande nationella bredbandsmålet höjs till att omfatta 95 procent av alla hushåll och företag. Senast år 2025 ska dessa ha tillgång till snabbt bredband.

Bostadsbyggnation

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden, men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. Dels för att värna att landskapsbilden inte förvanskas vid nybyggnation och dels för att byggnation på jordbruksmark ska ske varsamt så att jordbruksmarken fortsatt kan användas som en naturresurs för livsmedelsproduktion, både idag och för kommande generationer. På landsbygden finns det vissa lättnader när det gäller bygglovsplikten, men som fastighetsägare ska man vara uppmärksam på om fastigheten med tillhörande byggnader ligger inom sammanhållen bebyggelse.

Enligt 9 kap.6§ Plan- och bygglagen finns det vissa lättnader i bygglovsplikten utanför ett område med detaljplan.

Det krävs inte bygglov för en liten tillbyggnad eller att uppföra en komplementbyggnad, mur eller plank i omedelbar närhet av bostads- huset, om åtgärden inte uppförs närmre gränsen än 4,5 meter eller om berörda grannar har gett sitt medgivande till åtgärden. I Habo kommun bedöms en tillbyggnad på hälften av huvudbyggnadens byggnadsarea med en maxgräns på 50 m² kunna utgöra en sådan bygglovsbefriad åtgärd. Ofta krävs dock en anmälan vid en tillbyggnad av större mått då det påverkar bärande konstruktion såsom öppning i fasad eller ingrepp i tak, det krävs också en anmälan vid installation av nytt badrum eller kök.

För att en komplementbyggnad ska vara bygglovsbefriad får byggnaden inte dominera över huvudbyggnaden i area och volym och användningssättet ska vara ett komplement till boendet. Maximal storlek på lovbeFriad komplementbyggnad är 50 m² om inget annat anges. Sammanhållen bebyggelse utgörs i regel av 10 -20 hus där tomterna gränsar till varandra eller skiljs åt av en väg, park eller liknan- de ytor. Även områden med minst tre hus på två tomter kan utgöra en sammanhållen bebyggelse men påverkar då inte den utökade lovplikten.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Strandskydd råder vid land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta om utvidgat strandskyddsområde till högst 300 meter från strandlinjen. Om det finns särskilda skäl och syftena med strandskyddet inte motverkas får dispens medges eller strandskyddet upphävas i samband med detaljplaneläggning.

Från och med 1 februari 2010 kan strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd tillämpas om åtgärden bidrar till landsbygdsutveckling, 7 kap 18 d § miljöbalken. Översiktsplanen ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Utifrån givna kriterier ska sådana LIS-områden pekas ut i kommunens översiktsplan. Utpekandet av LIS-områden syftar till att stimulera den lokala och regionala utvecklingen långsiktigt. I Habo kommun finns i dagsläget inte några LIS-områden utpekade.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har tagit fram en skrift som tydliggör länets syn på utpekande av LIS-områden; *PM Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) i Jönköpings län*. Det finns också framtaget särskilda riktlinjer och kriterier för utpekande av LIS-områden utmed Vättern; *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Vättern- ett gemensamt förhållningssätt för länsstyrelserna runt Vättern*. Dessa dokument refereras till nedan.

Kriterier för utpekande av LIS-områden

Enligt länsstyrelsen ska följande målsättningar gälla för utpekande av LIS-områden.

- Området ska vara lämpligt för utveckling av landsbygden.
- Det ska vara av allmänt intresse att området tas i anspråk.

- Endast en begränsad del av en kommuns sjöar och vattendrag får pekas ut.
- Utpekade områden får endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter. Anledningen till detta är att tätortsnära områden har ett stort värde för rekreation samtidigt som bebyggelsestrycket ofta är högt.

Landsbygd definieras som områden på ett avstånd om mer än fem minuters bilresa från närmsta tätort om mer än 3 000 invånare.

Vid utpekande av LIS-områden ska de allmänna intressena som är beroende av tillgängligheten till orörda stränder (friluftsliv, närrekreation) vägas mot de allmänna intressena bostadsändamål och service.

För bostadsändamål

Utpekande av LIS-områden kan ske i och i anslutning till mindre tätorter och bebyggelseansamlingar runt sjöar och vattendrag, om orterna redan har förutsättningar för service. Målet ska vara att kunna stärka eller utöka befintlig service. Länsstyrelsen anser att utpekade områden ska ha tillgång till och därmed stärka några av följande servicefunktioner; skola, barn- och äldreomsorg, dagligvaruhandel och drivmedelsförsäljning, kollektivtrafik och annan infrastruktur (bredband, telefon).

För övriga verksamheter

Vid utpekande av LIS-område ska strandkontakten vara en förutsättning eller åtminstone en avsevärd fördel för föreslagen verksamhet. Länsstyrelsen anser att exempel på verksamheter som kan dra fördelar av ett strandnära läge är besöksnäringen och friluftslivet. LIS-områden för verksamheter ska långsiktigt ge positiva sysselsättningseffekter. En bedömning bör göras av om det finns klusterområden där olika besöksnäringar genom sin geografiska närhet drar nytta av varandra. I sådana områden kan det finnas anledning att ge möjlighet till ytterligare verksamheter.

Kriterier för utpekande av LIS-områden utmed Vättern

Vid Vättern ska reglerna kring LIS tillämpas restriktivt i områden med högt bebyggelsetryck. Länsstyrelsen bedömer att efterfrågan på mark är hög kring hela sjön. Därmed råder en begränsad möjlighet att peka ut LIS-områden runt Vättern. Endast ett mindre antal LIS-områden i begränsad omfattning kan komma i fråga och de ska endast ha en liten betydelse för strandskyddets syfte. Utöver de allmänna riktlinjerna för utpekande av LIS-områden gäller även följande för Vättern:

- Turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska särskilt beaktas kring Vättern. Verksamheter som främjar turism och friluftsliv är därför särskilt lämpliga för LIS. I första hand bör områden i anslutning till befintliga verk-

samheter väljas, samt klusterområden där olika turismnäringar drar nytta av varandra.

- Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktaga
- I orörda områden bör endast åtgärder som stärker det rörliga friluftslivet medges.
- Områden för bostäder kan pekas ut i anslutning till mindre tätorter och bebyggelseansamlingar som redan har eller har förutsättningar för service, med målet att kunna stärka eller utöka den servicen. Sådan service kan vara skola, affär, kollektivtrafik. I bedömningen bör även hänsyn tas till om det är områden där det finns infrastruktur och vatten/avlopp eller om detta kan anordnas på ett lämpligt och ekonomiskt sätt.

Jordbruksmark

I miljöbalkens 3 kapitel 4 § står att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I översiktsplanen måste kommunen motivera exploatering av jordbruksmark. I ett långsiktigt perspektiv kommer jordbruksmarken bli allt mer viktig för livsmedelsproduktionen i framtiden, och därför har kommunerna ett större ansvar att föra ett resonemang när jordbruksmark tas i anspråk för utveckling.

Klassificering av jordbruksmark

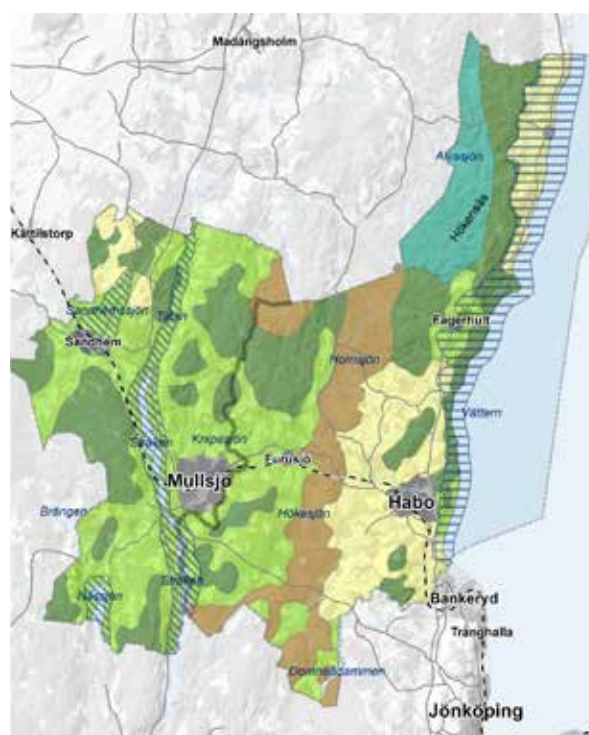
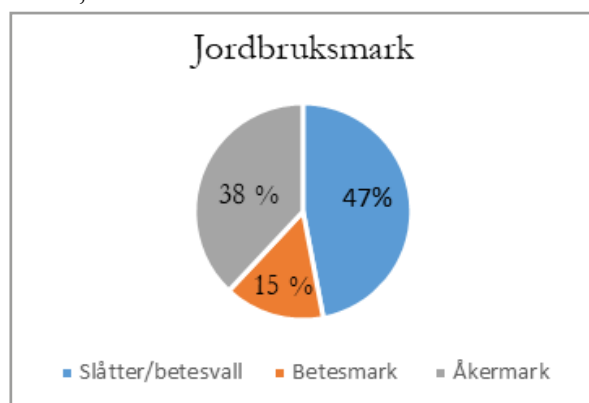
På 1970-talet gjorde Jordbruksverket en klassificering av jordbruksmarkens bördighet. Jordbruksmarkerna i Sveriges kommuner är klassade enligt en 10-gradig skala utifrån bördighet. Den bördigaste jorden har klassning 10. Det är få kommuner som har högre klassning än 3-4. De högre klassade jordbruksmarkerna finns främst i södra Sverige, där klassningen varierar mellan 3-10.

Jordbruksmark i Habo kommun

Utifrån en analys av landskapskaraktärer i Habo kommun, som togs fram 2011, kan man se att det finns två typer av landskapskaraktärer som innefattar jordbruksmark. Den ena karaktären, ”odlingsbygd med stora inslag av skog”, förekommer främst längs Vättern men finns även kring tätorterna Habo och Brandstorp, samt Habo Kyrkby, Gustav Adolf, Ebbarp, Risbro, Domnsand, Källebacken, Nätebacken och Hästebäcken. Den andra landskapskaraktären, ”skog med inslag av småskalig odlingsbygd”, finns i mindre partier kring Furusjö, Fagerhult, Västerkärr samt kring Hökesjön.

Landarealen inom Habo kommuns geografiska område uppgår till 32 849 hektar, varav 22 193 hektar utgörs av skog och 4 770 hektar utgörs av

jordbruksmark. Resterande 5 886 hektar utgörs av bland annat sjöar och vattendrag, tätorter, vägar med mera. Jordbruksmarken utgör således cirka 14,5 % av landarealen i kommunen år 2016. Av den totala jordbruksmarken utgörs 47 % av slätter och betesvall, 15% av betesmark samt 38 % av åkermark.

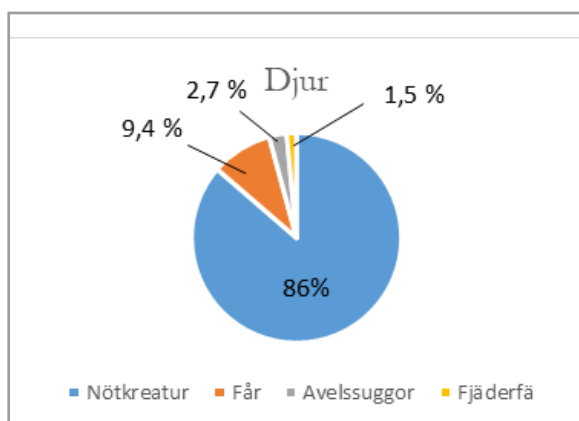
Teckenförklaring

- Odlingsbygd med stora inslag av skog
- Skog med inslag av småskalig odlingsbygd
- Barrskog med större inslag av myrmark
- Myrskog
- Hökesås
- Sjö- och ådalslandskap
- Sluttningszon mot Vättern
- Tätort

Några av de större gårdarna i kommunen bedriver ekologiskt lantbruk, men flertalet av gårdarna i kommunen är konventionella. I takt med att fler lantbruk väljer att gå över till ekologisk odling kommer det krävas större åkerarealer för att få ut lika stora skördar som vid en konventionell odling. År 2016 består andelen ekologisk åkermark av 1 052 hektar och utgör 26 % av den totala åkermarken inom kommunen. Jämfört med riket (16,8 %) och Jönköpings län (21,9 %) har Habo kommun en större andel ekologisk jordbruksmark.

Jordbruksföretagen inkluderar både djurgårdar och rena växtodlingsgårdar. Inom kommunen fanns 122 sådana verksamheter år 2016, vilket är en minskning med 16 stycken, jämfört med år 2010. Jordbruksföretagen i Habo kommun utgör 4 % av alla jordbruksföretag i Jönköpings län. Medelåldern för dem som arbetar i jordbruksföretag i Habo kommun var år 2016, 57 år.

År 2016 domineras djurhållningen inom jordbruket av nötkreatur som utgör 86 %, resterande utgörs av får, grisar och fjäderfä. Ungefär 30 % av nötkreaturen utgörs av mjölkkor.

Avvägning mellan intressen

Enligt gällande lagstiftning i miljöbalken är brukningsvärd jordbruksmark av nationellt intresse. Jordbruksmark får tas i anspråk för att tillgodose viktiga samhällsintressen som inte kan tillgodoses på annan mark. (3 kap 4 §, miljöbalken). En av

anledningarna till att jordbruksmark anses viktig ur ett nationellt perspektiv är möjligheten att producera livsmedel nu och för kommande generationer. Jordbruksmarken ses som en ändlig resurs vilket innebär att en exploaterad jordbruksmark aldrig går att återställa. I samband med klimatförändringarna kommer möjligheten att producera livsmedel i Sverige få en allt större betydelse eftersom klimatet antas bli mer gynnsamt för livsmedelsproduktion, medan det på andra breddgrader som idag producerar mycket livsmedel antas få sämre förutsättningar. Jordens befolkning kommer fortsätta att öka, vilket även gör att behovet av livsmedel blir större. Andelen åkermark som används i Sverige för exploatering är dock väldigt liten om jämförelse görs med åkermark som växer igen. Mellan åren 2011-2015 upphörde cirka 30 000 hektar att vara åkermark, varav exploatering stod för cirka 3000 hektar. Resterande 27 000 hektar åkermark har upphört att brukas och växer långsamt igen och blir skog, enligt Jordbruksverket.

Det är upp till varje kommun att ta ställning till vilken jordbruksmark som ska bevaras och vilken som ska tillåtas att exploateras. Avvägningar görs ofta från fall till fall utifrån riktlinjer. Förhållandet mellan samhällsutveckling och bevarande av jordbruksmark är inte helt okomplicerat. Historiskt har bostadsbebyggelsen placerats strategiskt i närheten av jordbruksmarken, vilket går att se i dagens bebyggelsestruktur som ofta ligger insprängd i jordbruksmarkerna. Detta skapar en intressekonflikt mellan att bevara jordbruksmarken och att utveckla bostadsområden, ny infrastruktur, industrier och samhällsviktiga funktioner. Jordbruksverksamheten förses med restriktioner och invånare i tätorten kan störas av bland annat lukt, vilket kan skapa konflikter.

Då det inte finns något generellt skyddsavstånd från nybyggnation av bostäder och lantbruk (både med och utan djurhållning) måste hänsyn tas från fall till fall då faktorer som vindriktning, omgivande vegetation och topografi kan påverka hur stor eventuell olägenhet lantbruket kan ge upphov till. Varje

kommun har tagit fram lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljö. I den finns föreskrifter som bland annat påverkar hur jordbruk får bedrivas inom detaljplanlagda områden, område med tät bebyggelse eller i angränsande område till dessa. Det innebär att jordbruksverksamheter som ligger i närheten av tätorter begränsas med föreskrifter vad gäller spridning av gödsel samt djurhållning.

Utveckling

Habo kommun har de senaste åren växt med cirka 300 nya invånare per år och det är troligt att det är en utveckling som kommer fortsätta de närmsta åren framöver. I en snabbt växande kommun behöver samhället utvecklas med nya bostadsområden, skolor, arbetsplatser, väginfrastruktur med mera. En del av utvecklingen går att tillgodose på mark som redan är ianspråktagen och bebyggd genom förtätning eller genom att omvandla bebyggda områden. För resterande utveckling behöver även mark som inte använts tidigare för byggnation tas i anspråk.

När nya områden för samhällsutveckling lokaliseras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad gäller vägar och vatten- och avloppsledning. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintlig tätort. På en markanvändningskarta blir det tydligt att marken kring kommunens tätorter till stor del består av jordbruksmark, vilket gör att det är svårt att undvika att ta jordbruksmark i anspråk för samhällsutveckling. Den mark som finns kring tätorten och som inte är jordbruksmark är oftast naturområden som används för rekreation. Flera av dessa naturområden är skyddade genom naturreservat, eller är utpekade som särskilt värdefulla på grund av att det finns rödlistade arter. Utpekade områden begränsas ofta i vilken grad de kan ianspråkta för exploatering. När nya utvecklingsområden lokaliseras och ny mark tas i anspråk

för byggnation görs en avvägning mellan olika intressen och värden.

Översiktsplanen föreslår byggnation på åkermark. Av det totala antalet hektar mark som föreslås för en framtida samhällsutveckling är cirka 70 hektar (cirka 29 %) åkermark, 140 hektar (cirka 57 %) skogsmark och cirka 34 hektar (14 %) övrig mark. Utpekandet av markytor föregås av en analys samt avstämning mot de övergripande mål och strategier som har satts upp inom översiktsplanarbetet. Den större delen av åkermarken som föreslås för byggnation ligger intill Habo tätort, och bedöms vara en naturlig utbyggnad av orten. På så vis kan kommunen dra nytta av redan gjorda investeringar genom att bygga vidare på samhällsstrukturen. Översiktsplanen pekar också på vikten av att vara restriktiv till enstaka avstyckningar för bostadsändamål på landsbygden för att värna och hushålla med jordbruksmarken. De stora sammanhängande jordbruksmarkerna som ligger utanför tätortens närområde, där intressekonflikten mellan att bevara och exploatera inte är lika stor bedöms vara av stor vikt att bevara för livsmedelsproduktion. Samtidigt används strategier i tätorterna för att ta så lite jordbruksmark i anspråk som möjligt. Några strategier är förtätning, krav på minsta antal bostäder per hektar mark samt bebyggelse som är mindre ytkrävande (flerbodstadshus och rad/parhus) förespråkas i tätorten.

Föreslagna LIS-områden för bostäder

LIS-områden har pekats ut i enlighet med länsstyrelsens riktlinjer och kriterier. Områden kring tre olika sjöar föreslås som LIS-områden för bostadsbebyggelse eller för turismverksamhet. Samtliga områden är delvis redan ianspråkta för bebyggelse. LIS-områdena har valts ut då kommunen bedömer att det finns en möjlighet till viss komplettering. LIS-områdena har också valts ut för att de bedöms kunna stärka den service som finns t.ex. barnomsorg, lanthandel och restaurang. Vid besök på plats och utförd inventering bedöms

områdena som lämpliga utifrån tillgänglighet, landskapsbild, naturtyp, friluftsliv, befintlig bebyggelse och infrastruktur.

LIS-område Hökesjön

LIS-områden föreslås kring Hökesjön för att en ökad bostadsbyggnation bedöms kunna bidra till att stärka servicen i både Furusjö och i Habo kyrkby. Furusjö ligger cirka 3,5 kilometer från Hökesjön och har tillgång till service så som förskola och kollektivtrafik. Habo kyrkby ligger också cirka 3,5 kilometer från Hökesjön och där finns service i form av en förskola. Holmenstugan som är en restaurang med catering ligger vid Hökesjön och kan också stärkas genom utpekandet av LIS. En annan anledning till att Hökesjön föreslås som LIS-område är att det redan är ianspråktaget. Kring Hökesjöns norra och västra sida finns ett 30-tal bebyggda fastigheter som delvis ligger inom strandskyddat område. Bostadsfastigheterna är inte anslutna till kommunalt vatten- och avlopp. Områdena som pekas ut är på totalt cirka 14 hektar och består av gles skogsmark

LIS-område Brandstorp

Ett LIS-område föreslås i Brandstorp för att stärka den service som finns både i Brandstorps kyrkby och i Brandstorps tätort. I kyrkbyn finns en förskola och samlingslokal och i tätorten finns lanthandel, drivmedelsstation, café och hållplatser för kollektivtrafik. LIS kan även öka underlaget för ytterligare service i Brandstorp. I Brandstorp och i kyrkbyn finns totalt cirka 120 bostäder. Utmed samtliga planlagda bostadsfastigheter som ligger utmed Vättern är området närmast sjön tillgängligt för allmänheten. Både tätorten och kyrkbyn är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Bostadsfastigheterna i norr som ligger inom utpekat LIS-område är inte anslutna till kommunalt vatten- och avlopp.

Området som pekas ut är 5,5 hektar stort och består mestadels av tät sly. Området ligger mellan väg 195 och en rad med fem villor närmast sjön. Området längsmed Vättern finns med i SGI:s moränkartering. Enligt karteringen bedöms slänten närmast Vättern vara instabil. Det är

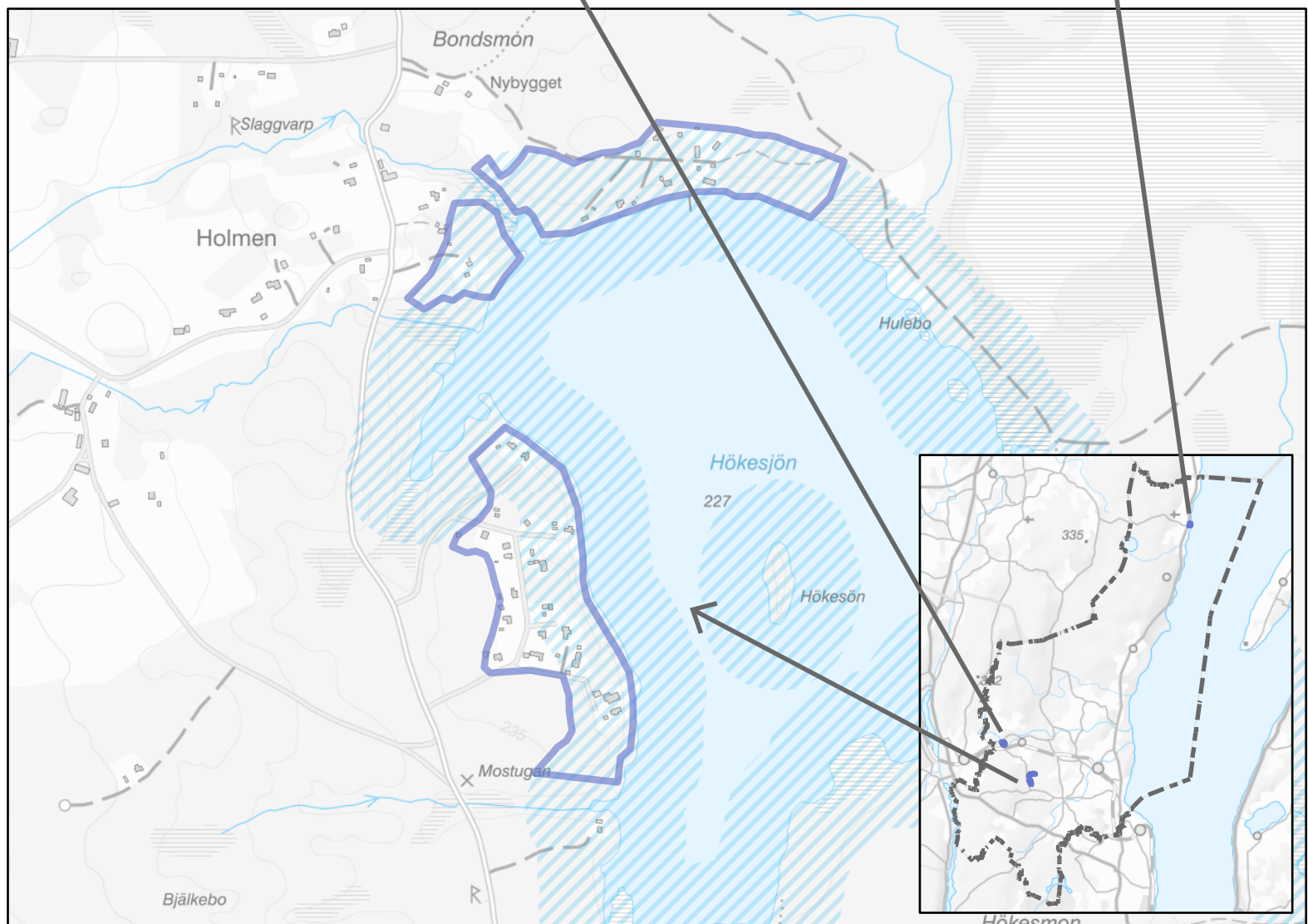
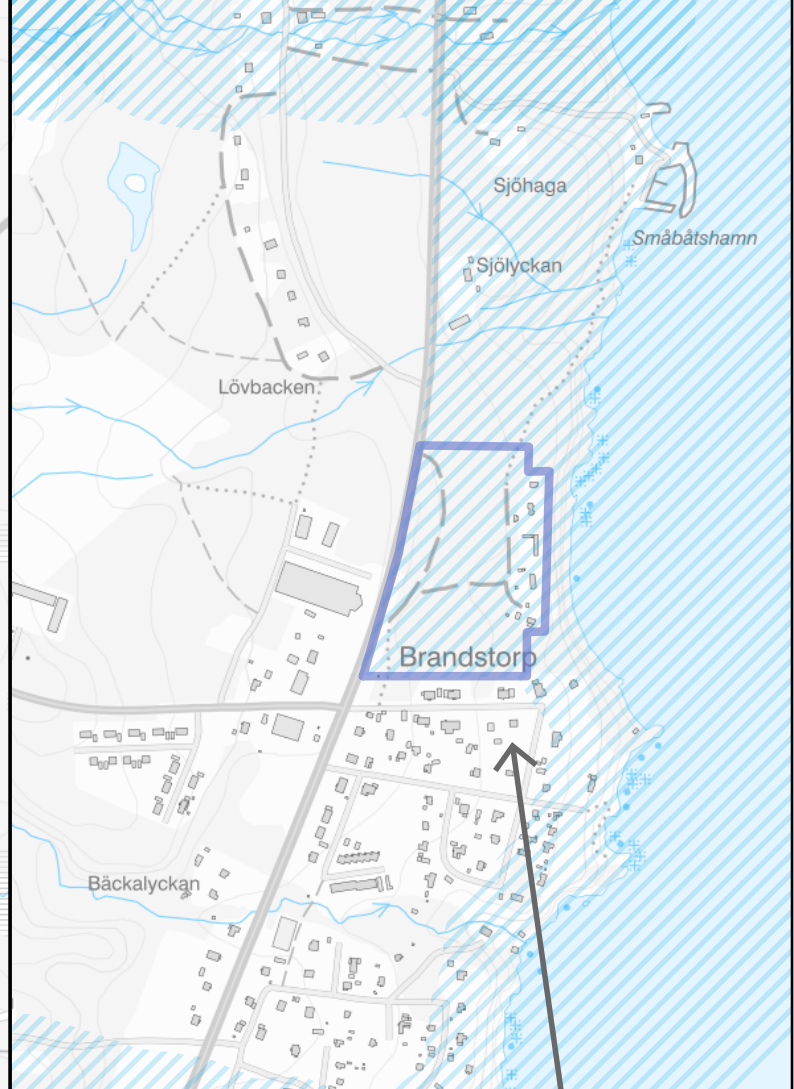
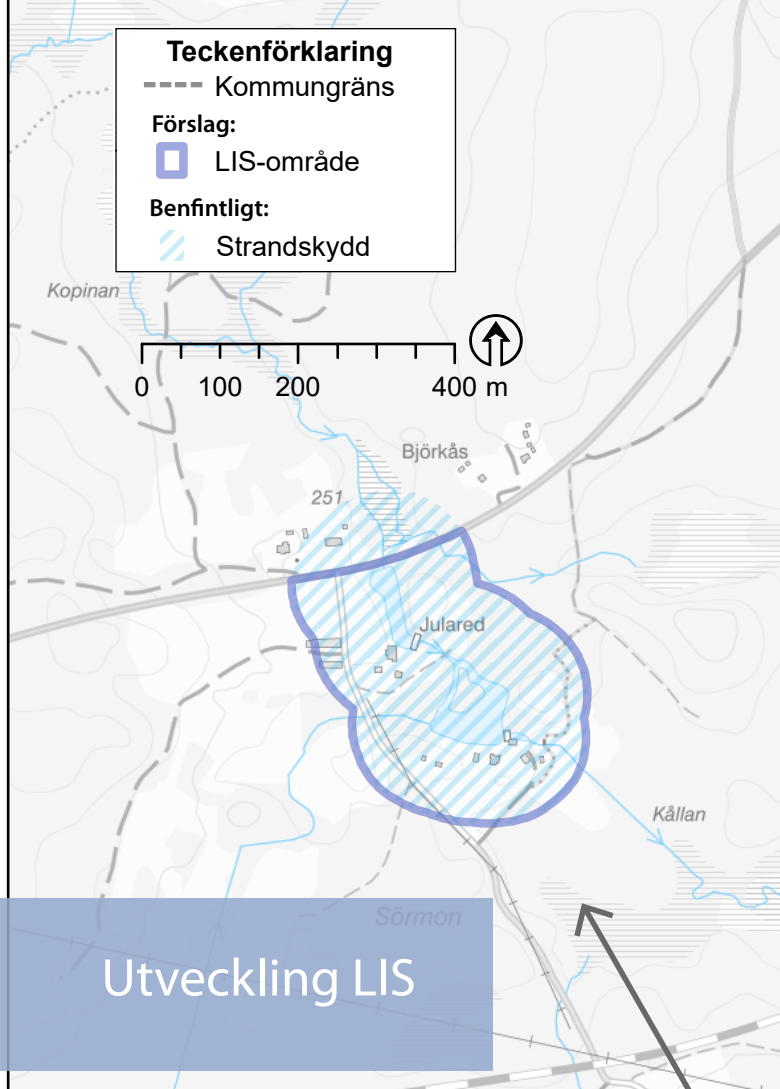
viktigt att vegetationstäckningen hålls intakt med bra marktäckande växter samt gles och fleråldrig trädvegetation. Det bedöms finnas ett utredningsbehov av slänten samt att slänten bör hållas under kontroll. Vid planläggning av området ska markstabiliteten utredas.

LIS-område Hagårds Lagård

LIS-område föreslås för verksamheten Hagårds Lagård vid Julareds gård. Hagårds Lagård ligger mellan Mullsjö tätort och Furusjö, med god tillgänglighet via infart från väg 1819. Verksamheten bedöms stärka landsbygden med arbetstillfällen och är även ett besöksmål för både invånare i kommunen och för besökare från ett större upptagningsområde. En utveckling av Hagårds Lagård bedöms gynna turismnäringen i kommunen. LIS-området som föreslås är cirka 9,4 hektar stort och sträcker sig runt dammen som i sin tur är mindre än 1 hektar i yta. Marken inom LIS-området består av gles skog med mycket inslag av tall samt klippta gräsytor och lite betesmark. Ägarna till Hagårds Lagård är fastighetsägare till all mark kring dammens närmsta zon.

I mitten av 1800 talet fick gårdens dåvarande ägare rätt att intill Knipån anlägga en damm bakom mangårdsbyggnaden. Vattnet dämades upp för att ge energi till den numera nedlagda Julareds kvarn. Vattnet fortsätter från dammen till Furusjön för att därefter ta sig ned till Vättern.

Kring dammen har fastighetsägarna skapat en äventyrspark med olika aktiviteter såsom höghöjdsbana, mångkamp, skytte och klättring. För att ha en möjlighet till att kunna utöka verksamheten med naturnära boende och nyttja bland annat den gamla kvarnen intill dammen, föreslås området enligt karta att pekas ut som LIS-område för verksamheter. Inför planläggning av området ska befintliga naturvärden kartläggas och en eventuell påverkan av dessa ska utredas.

Tätort möter landsbygd

Tätortens närmaste omgivning är viktig för dess framtida tillväxt. I gränslandet mellan tätort och landsbygd finns det därför stora behov av att hushålla med mark, samordna fysiska förhållanden och prioritera mellan motstående intressen. Dessa behov prövas lämpligast med planläggning, till exempel för att se till att vatten- och avloppsfrågor löses på ett samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt, och för att klargöra hur en fortsatt byggnation ska ske. För att inte hindra en framtida utveckling måste kommunens bedömning av frågor som framtida bebyggelsemönster, vägar, kollektivtrafik med mera, ske samlat.

I kartan visas den ungefärliga utsträckningen av det område som enligt kommunens uppfattning utgör tätortens randzon, som berörs av tätortens utveckling idag och i framtiden. Här sker en utbyggnad främst genom detaljplaneläggning. Enskilda, enstaka kompletteringar kan ske via förhandsbesked om de förhåller sig väl till de ställningstaganden som finns för landsbygdens utveckling.

För Habo tätort sträcker sig denna zon 500 meter från den tätortsutbredning som beräknas till år 2040. För de övriga orterna, Brandstorp, Baskarp, Fagerhult, Furusjö och Västerkärr är denna zon 300 meter.

Teckenförklaring

--- Kommungräns

Förslag:

■ Tätortsutveckling se kap 6

▨ Tätortsnära zon 300m

▨ Tätortsnära zon 500m

Befintligt:

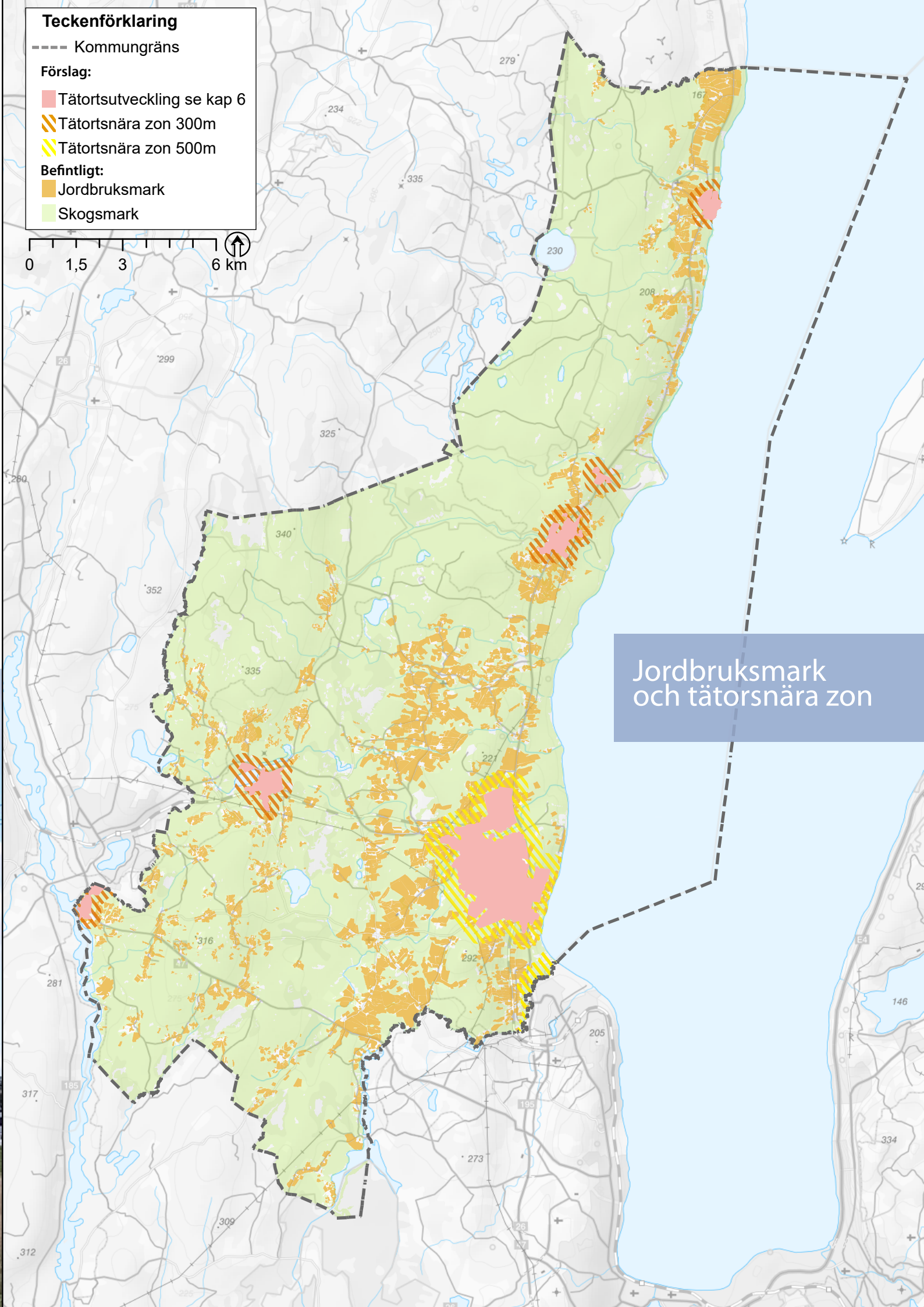
■ Jordbruksmark

■ Skogsmark

0 1,5 3 6 km

Jordbruksmark
och tätortsnära zon

Riktlinjer - Landsbygd

Riktlinjer för byggnation på landsbygden

- Kommunen ska eftersträva att etablera servicefunktioner i de mindre orterna genom att vid behov detaljplanelägga mark för verksamheter som förser landsbygden med service som exempelvis förskola och arbetsplats.
- Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden, både för bostäder och för verksamheter.
- Bebyggelse ska styras till traditionella byar, till sammanhållen bebyggelse eller bebyggelsestråk.
- Placering av en byggnad ska ske med stöd i befintligt landskap.
- Nya byggnader bör utformas så att det passar in i en lantlig byggnadstradition (sadeltak, valmattak, mansardtak, träfasad, rött tegel, frontespis, inglasad veranda med mera) om inte byggnadsnämnden gör en annan bedömning. Uppllysning om lantlig byggnadstradition ska alltid ske i förhandsbeskedet.
- Natur- och kulturvärden ska beaktas vid byggnation.
- Tillgång till bredband ska beaktas vid lov och förhandsbesked utanför planlagt område.
- Vid enskilda avstyckningar eftersträvas en tomtyta om minst 2 000 kvm.
- Vid varje enskilt fall görs en sammanvägd bedömning av riktlinjerna.
- Detaljerade riktlinjer för byggnation på landsbygden ska tas fram

Riktlinjer för byggnation på jordbruksmark

Vid detaljplaneläggning

- Förtätningar, utveckling av bostadsområden eller etablering av samhällsviktiga funktioner som till exempel reningsverk, brandstation, vårdcentral med flera är tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att de ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar.
- När jordbruksmark tas i anspråk för exploatering intill tätort, ska det ske på ett markeffektivt sätt, för att åstadkomma en utveckling med stor samhällsnytta.

Vid förhandsbesked och bygglovsprövning

- Kommunen är restriktiv till byggnation av enstaka småhus på jordbruksmark.
- Byggnation av enstaka småhus på jordbruksmark kan i undantagsfall ske vid generationsboende eller om det är en bostad som behövs för gårdens fortsatta verksamhet, förutsatt att övriga riktlinjer för byggnation på landsbygd uppfylls. Avvägning sker i varje enskilt fall.
- Vid förhandsbesked som innebär byggnation på jordbruksmark ska det alltid redovisas en alternativ plats för byggnation. Markanvändningen för den alternativa platsen får inte vara på brukningsvärd jordbruksmark.
- Vid varje enskilt fall görs en sammanvägd bedömning av riktlinjerna.

Riktlinjer för LIS-områden

- Exploatering i ett LIS-område bör föregås av detaljplaneläggning för ett effektivt marknyttjande och för en belysning av planeringsförutsättningarna.
- Fri passage utmed en sjö eller vattendrag och passager ner till strandlinjen ska alltid säkerställas för att möjliggöra allmänhetens tillgång till vatten- och strandområdet.
- I samband med prövning av ny bebyggelse ska strandzonens naturvärden, kulturmiljöer och det befintliga friluftslivet beaktas.
- Anslutning till det allmänna vatten- och avloppsnätet ska i första hand eftersträvas där det är ekonomiskt rimligt och miljömässigt fördelaktigt. I andra hand bör eftersträvas enskilda, gemensamma VA-lösningar som är långsiktigt hållbara med hänsyn till omgivningen.

Riktlinjer inom tätortsnärazon

- Vid markförändringar inom tätortsnärazon ska kommunen eftersträva att detaljplanelägga den ändrade markanvändningen.
- Inom tätortsnärazon är kommunen restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring om en sådan kan försvara framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.